

Formül belli: Dayan pedala!

Murat Çetin 15.08.2011

Ağustosun ilk günü 'hey Apple versene borç' başlıklı yazıda parasız kalan Amerikan Hükümeti'ne kasasında Amerika'ninkinden daha fazla para bulunan Apple'ın 'borç' vermesini tavsiye ediyorduk...

Köprü'nün altından çok sular akmadan, kriz denizinde yüzerken yeni bir krize yol açmadan, neyse ki Cumhuriyetçilerle Demokratlar anlaşıp Amerika'nın 'meteliksiz' duruma düşmesini önledi; bizim tavsiyemize ihtiyaç kalmadı. Ama Apple'ı dünyanın en büyük devletine borç verdirecek kadar 'küstahça' bulunabilecek bu yaklaşımımızda çok da haksız olmadığımızı sağolsun Apple bize kanıtladı.

Apple, enerji devi Exxon Mobil'le girdiği liderlik yarışında 'şimdilik' ipi göğüsledi ve 'dünyanın en değerli şirketi' oldu. Geçen hafta başında, piyasa değerlerinin 330 milyar dolarla 350 milyar dolar arasında gidip gelerek liderliğin sürekli el değiştirdiği bir ortamda gerçekleşen yarışın son mesafeleri nefes kesse de 'Bilgi Çağı' dünyası, 'Sanayi Dönemi' şirketi ile 'Sanayi Sonrası Dönem'i temsil eden bir şirket arasında bir daha böyle bir yarışa izin verecek gözüküyor...

Bu dünyada 'General'lere artık yer yok!

Çünkü bir önceki çağı hâlâ kapatamadığımız için liderliklerini bugüne taşımış olsalar da 'Sanayi Dönemi' ürünlerinin zenginlik yaratma şansı artık yok. Olabilir diyenler için bir başka örnek daha var: Yıllardır 'dünyanın en değerli şirketi' olan Exxon Mobil ile Apple arasındaki, 'şaiBELİ' de olsa geçen yılki 'Fenerbahçe-Trabzonspor' benzeri yarış, Microsoft ile General Electric arasında da yaşanmıştı.

Bundan yaklaşık 13 yıl önce Microsoft, New York Borsası'nda soluk soluğa takip ettiği General Electric'i geçerek çok kısa geçmişine rağmen 'dünyanın en değerli şirketi' olmuştu.

O zamanki cirosu 79 milyar, yıllık kârı ise 7.2 milyar dolar olan General Electric bu rakamları 239 bin kişi çalıştırarak yaparken, Microsoft'ta çalışan sayısı General Electric'in onda birinden daha az ve sadece 22 bin kişiydi.

Microsoft'un cirosu 11 milyar, yıllık kârı ise 3.4 milyar dolardı. Microsoft'u dünyanın en değerli şirketi, kurucusu Bill Gates'i de dünyanın en zengin adamı haline getiren süreç bugün de Apple için işliyor...

Bir devi, Nokia'yı bile kısa sürede tarumar eden bu acımasız süreç, CEO'su Steve Jobs 14 yıl önce el atmasa Apple için de işleyecekti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Somali başarısız devlet

Murat Çetin 22.08.2011

Müslüman âleminin kutsal ayı Ramazan'ın sonlarına doğru yaklaştığımız şu günlerde 'krizle yatıp krizle kalkmaya' ara vermedik ama gündemimize aldığımız kriz bu kez başkaydı...

Somali'nin krizi

Türkiye'nin ve belki de dünyanın bir bölümünün geçtiğimiz hafta küresel finansal krizden kafasını kaldırarak gözlerini çevirdiği ülke Somali, konuştuğu konu ise kriz olmakla birlikte Somali'deki 'açlık krizi'ydi...

Gövdesinde kalbi olmayanlara bile ağır travmalar yaşatacak öyküleri, görüntüleri, okuyarak, izleyerek yüreklerimiz dağlansa da Ramazan'ın verdiği maneviyatla daha da ağırlaşan duygu dünyamızın imdadına Somali'ye yaptığımız bağışlar yetiştirdi: 200 milyon TL'yi aşan bağışlar 'elinden geleni yapmış olmanın verdiği huzurla' biraz olsun yüreklerimizin yükünü hafifletti...

Ama Türkler olarak sadece parasal yardımlarla işi baştan savmamız söz konusu bile olamazdı, Başbakanımız önderliğinde uçaklar dolusu kafilelerle Somali yollarına düştük, Somalili kardeşlerimizi yerinde tespit ettik, gerektiğinde ellerimizle besledik... Böylece sadece Somali'yi değil, Somalilerin gönüllerini de fethettik...

'Açlık Salgını'

Somali'de yaşananlar için küresel krizden dem vurarak 'açlık krizi' tabirinin kullanıldığını düşünenler yanılacaklar çünkü bu coğrafya sadece bu deyim ürettiği değil... Birleşmiş Milletler, son 60 yılın en ağır kuraklığına maruz kalan Somali'nin bazı bölgelerinde 'açlık salgını' yaşandığını ilan etmeye hazırlanırken, başka bir deyim daha vicdanlarımıza sokuyordu...

Birleşmiş Milletler'in açlık salgını ilan etmesi için 'çocukların yüzde 30'unun yetersiz beslenmesi ve günde her 10 bin çocuktan dördünün hayatını kaybetmesi'nin yeterli olduğu düşünülünce, Birleşmiş Milletler mülteci kuruluşunun başkanı Antonio Guterres'in 'dünyadaki en büyük insani felaket' nitelemesinin ne kadar da doğru bir tespit olduğunu anlıyorsunuz...

Somali'de son olarak 1992'de yine açlık salgını ilan edilmiş, 1992 yılındaki iç savaşta yaşanan açlık salgınında 200 bin kişi ölmüştü. Bu kez çok daha fazla ölümün söz konusu olmasının nedeni ise 'kuraklığın önceki yıllara oranla daha çok sert geçmesi... Onun da en önemli nedeni çiftlik hayvanlarının ölümü.

10 milyonluk nüfusun neredeyse yüzde 80'i göçebe olan Somali'de halk mevsime göre suyun ve otlığın elverişli olduğu yerlere göç ediyor. Göçebe çobanlıkla yaşamlarını sürdüren, çoğunlukla da büyükbaş hayvan ve deve yetiştiren halk, otlak kalmayıp, hayvanları da telef olunca, 'açlık' tehdidiyle yüz yüze kalıyor. Bize de 'açlıktan kaçan' insanların, 'kampa ulaşmak için 35 gün yürüyen', 'çocukları yolculuklara dayanamayıp ölen' türünden dramlarına kahrolmak kalıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fenerliler duygusuz mu?

Murat Çetin 29.08.2011

Birkaç gün önce, Fenerbahçe Teknik Direktörü Aykut Kocaman ile futbolculardan Emre Belözoğlu ve Volkan Demirel basın toplantısında, "söyleyeceğim tek şey acı çektiğimdir" diyerek, "bu süründürme bitsin" diyerek, "her gün ölmek değil, bir gün ölmek istiyoruz" diyerek; tüm Fenerbahçelilerin duygularına tercüman oluyordu...

Türk futbolunun son dönemde içene girdiği krizde, yaşananlara bakarak, 'haklı', 'haksız', 'hukuk', 'adalet' vb kavramları dışarıya çıkardığınızda, muhtemelen sadece Fenerbahçelilerin değil, benzer durumda olacak tüm 'taraf'ların hissettikleri aynı duyguların doğruluğu olacaktır.

Taraf'ın duygusuna tercüman olmaya talip, bu satırları her kim yazmaya kalksa eminiz yaşayacakları yazarinkinden farklı olmayacaktı: "Kelimeyi söz denizine kavuşturmaya, sükûn bulmaya gelince sıra, kâğıtlarım rüzgârda dağıldı, kalemimde mürekkep tükendi. Akşamdan dizdiğim harfleri sabah bozdum, birer kanat taktım, hepsini rüzgârda uçurdum. Hafızama kaydettiklerimin de çoğu yerinde yoktu. Uçtu düşünce, fikir buharlaştı. Geriye bir duygu kelâmı kaldı o da muğlâktı..."

Karışık duygular

Duyguları karmaşıklaştıran, kelimeleri kifayetsizleştiren, edebi bir yoksunluk değil, Fenerbahçelilerin hisleri neden olmasın? Üstelik baksanıza, duygunun; '1- nörobiyolojik-kimyasal 2-motor-duyusal 3-davranışsal-güdüsel 4-bilişsel-özel' olmak üzere dört temel bileşenin olduğu konusunda uzmanlar fikir birliği içindeymişler... Hangi Fenerbahçeli böyle bir ortamda, üstelik bu kadar çok 'duygu bileşeninde', duygularını tam olarak ifade edebilir ki?

Duygular bu kadar karışıkken, bir de 'bireyin sağlıklı ve dengeli ilişkiler kurmasında duygu, düşünce, davranış ve fizyolojik tepkilerinin bir bütün olarak işlev gördüğü, bu bütünlüğün bozulmasının sosyal varlık olarak denge ve uyum arayışında olan insan için bir tehdit oluşturmakta' olduğu biliniyorsa, kim Fenerbahçelileri ruh hallerinden dolayı suçlayabilir ki?

Öfke, korku, hayret, üzüntü, kabul yanında, üzüntü ve hayretin bileşiminden oluşan hayal kırıklığı, hangi Fenerbahçelinin içinde yoktur ki?

İlhan Berk Fenerli miydi?

Fenerbahçelilerin başına gelenlere bakıp, şairin, 'seni özlemek nasıl bir borçsa öze öze bitmiyor' dediği gibi, 'bu nasıl bir eziyetse çek çek bitmiyor' diye özetlenebilecek bu futbol krizinde; tuttuğu takıma olan hisleri, düşündüğünde, kendisini korkutacak kadar yoğun bir taraf'ın 'dengede ve uyumlu' kalabilmesi mümkün mü?

Hazır şairden bahsetmişken, tesadüfe bakın ki dün üçüncü ölüm yıldönümünde andığımız şair İlhan Berk olsa;

"Zulmün her türlü

Kötü kardeşler

Hiçbiri

İnsana göre değil"

Demez, Fenerbahçelilere hak vermez miydi?

'Hak', 'hukuksuz' olur mu?

Uzun yıllar kazanılamayan kupalarla, son dakikada kaybedilen şampiyonluklarla 'duygusal travmalara' boğulmuş, 'acıyı bal, sıratı yol' eyleyip, daha 'kaderine razı' bir çizgiye çekilmiş 'vakur' taraftarın 'duygularını anlamak' önemli.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bayram bize güzel

Murat Çetin 05.09.2011

Ne çok şey bitti ve başladı bu haftayla birlikte; yaz bitti, tatil bitti, bayram bitti, Ağustos bitti, neredeyse gündüzler, güneşli günler bitti; Sonbahar başladı, işler başladı, Eylül başladı, okul telaşı başladı, düşen termometrenin ve çabuk kararan havaların yaydığı hüznün başladı...

Kapıya gelen Sonbahar'la birlikte kuşlar 'sıcak ülkelere' göçerken, bayramı tatile çevirenler de 'sıcak kıyılardan' şehirlere dönme telaşındaydı tüm haftasonu boyunca.

Tadını kaçırmamak olmaz!

Maalesef söz konusu olan 'bize bişey olmaz abi'lerin ülkesi Türkiye olunca, tatille birleşen 'telaş'ın faciaya dönüşmesi kaçınılmaz oluyor. Her uzun bayram tatili sonrasında, 'alınan tüm önlemlere, denetim ve uyarılara rağmen' diye başlayan 'ağır bilançolar'la karşılaşıyoruz. Gelenek değişmedi, dokuz günlük Şeker Bayramı tatilinin, 2008'deki Kurban Bayramı tatilinin 147 kişi olarak açıklanan rekoruna yaklaşacak şekilde, ilk sekiz gün itibariyle, 139 ölü, 643 yaralı tablosu bize ne kadar aşına... Ve maalesef tatilin bitmesine hala 'bir gün' vardı bu yazı yazılırken... Kaza haberlerinin ve içinde sönen hayatların istatistikten ve haberden öte alıcısının olmadığı şu rakamlarda ne kadar net: 'Türkiye genelinde son 5 yıldaki Ramazan Bayramı tatillerinde 431, Kurban Bayramı tatillerinde ise 502 olmak üzere toplam 933 kişi trafik kazalarında hayatını kaybetti.'

İnsan hayatı söz konusu olunca paradan konuşmak 'duyarsız bir soğukkanlılık' olarak görülebilir ancak bu işin bir de ekonomik yönü olduğunu unutmamak gerek. Trafik kazalarında son on yılda yaklaşık 40 bin kişinin öldüğü, bir milyon 500 bin kişinin de yaralandığı Türkiye'de, 2010 yılındaki yaklaşık 260 bin kazada oluşan maddi hasar miktarı 452 milyar TL olmuş.

Kurlar bayram yaptırdı

Artık trafik kazalarıyla birlikte anılan bayramları tatil fırsatına dönüştürmek turizmcileri mutlu etmişti. Bu kez bayramın yaptığı bir ekonomik iyilik de piyasalara sakinleşecek zamanı tanımış olmasıydı. Bu huzur ortamını bozan ise Birleşmiş Milletler'in Mavi Marmara raporunun açığa çıkması oldu. Böylelikle Türkiye, İsrail ile

ilişkilerini askıya alırken, bunun ekonomik yansıması da Türkiye'nin 'dış ticaret fazlası' verdiği ülkeler arasında yer alan bir ticaret partnerini karşısına almış olmasıydı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Piyasa genelge dinlemez!

Murat Çetin 12.09.2011

Piyasa ekonomisi, akılcı bir tüketicinin 'en kaliteli ve en ucuzu' talep edeceğini söylerken, geçen hafta yayımlanan Başbakanlık Genelgesi 'yerli ürün kullanımı'nı teşvik ederek 'ekonomik aklı'mızı karıştırıyor.

İktisadî 'bilim' haline getiren Adam Smith, 'Kapitalizm'den Liberal Ekonomi'ye kadar farklı isimlerle anılan 'Piyasa Ekonomisi'nin temellerini atarken, en büyük dayanağı tüm insanların (tüketicilerin) kararlarında 'rasyonel' yani 'akılcı' davrandığı idi. Bu durum, herkesin bildiği şekliyle ve en basit haliyle, tüketicinin, 'en kaliteli malı en ucuza' almak istemesi şeklinde formüle edildi.

'İnsanın en kutsal' olduğu bir çağda, doğal olarak, 'Sanayi Dönemi'nin 'ne üretirsen satarsın' anlayışından, 'tüketicinin krallığını ilan ettiği bir dönem'e geçiş yaptık. Bu dönem, firmaların, sonsuz sayıda mal ve hizmeti birçok kanaldan tüketicinin beğenisine sunarak, yenilikle ayakta kalabildiği bir dönem oldu. 'Bilgi Çağı'nda daha hızlı ve daha çok bilgiye ulaşabilen tüketici de kendisi için en doğru, yani 'akılcı' kararı, kendisini koruyan yasalar ışığında rahatlıkla alabildi. Her ne kadar bu yasa geç de olsa 1995 yılında, Gümrük Birliği sayesinde/zorlamasıyla yürürlüğe girse de Türk tüketicisi için önemli bir adımdı.

Akrabası olduğu için kasaptan bozuk et, iş yapmadığına üzüldüğü için mahalle bakkalından hipermarketin iki katı maliyetine ev alışverişi yapan akıllı başında kimse yoktur sanırım. Sonuçta her birey imkânları dâhilinde kendi çıkarını düşünerek hareket eder. 'Haklarını bilen, haklarına sahip çıkan ve onu savunan bilinçli tüketiciler' de haliyle kendisi için üretim yapan firmaları -rekabet içine sokarak- 'en kaliteli malı en ucuza' üretmeye zorlar. Bunu becerenler ayakta kalır, beceremeyen firmalar ise piyasadan silinerek, iktisadın ana problemlerinden birisi olan 'kaynakların etkin kullanımını' sağlamış olur. Bu süreç bu şekilde sürer gider...

Piyasa ekonomisine geçmemiş miydik?

Türkiye, ekonomi tarihinde milat sayılabilecek meşhur 24 Ocak Kararları'yla makas değiştirmiş, yönünü tam tersine, 'ithal ikameci' bir anlayıştan, 'ihracata yönelik kalkınma' modeline çevirmişti. Bu geçiş sadece ekonomik bir dönüşümü ifade ediyor gibi gözükse de aslında daha da önemlisi içe dönük, dünyadan kopuk, rekabetten uzak bir zihniyetin yıkılması demekti.

Tabii bu süreç kolay ilerlemedi; özellikle Gümrük Birliği'ne geçiş, 'batarız' tehditleri savuran yerli üreticilerin feryadıyla başladı, sonunda aynı firmaların bu süreçten kazançlı çıkıp, batmak bir yana yenilenmeleri ve dünyalı olmalarıyla devam etti.

Ancak otuz yılı aşkın bir süredir devam eden piyasa ekonomisine geçiş yürüyüşü hala tamamlanabilmiş değil; çünkü hala ekonomide devletin ağırlığı söz konusu ve yapılması gereken özelleştirmelerin ancak üçte biri yapılabilmiş durumda.

'Devletin ördüğü' yüksek gümrük duvarları arkasına saklanarak, rekabetten uzak palazlanmaya çalışan yerli 'üretici'nin yanında, ekonomide temel bir başka aktörün varlığının anlaşılması ise yıllar sürdü.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Komşuda yas bizde düğün dernek

Murat Çetin 19.09.2011

'55 yaşındaki bir işadımı, evi ve işyeri için kredi aldığı bankaya giderek borçlarının yeniden yapılandırılmasını istedi. Ret cevabı alınca da bankanın önünde üzerine benzin dökerek kendini yaktı.'

Yukarıdaki sahne, umursamazlığı ve keyifçiliği yüzünden 'zengin babasının parasını yiyen şımarık evlat' muamelesi gören Yunanistan'dan, üç gün öncesinden... Daha birkaç zaman öncesinde krizi protesto ederken bile vur patlasın çal oynasın havalarındaki Yunanistan sokaklarında yaşanan bu olay, Yunanlıların, yavaş yavaş da olsa krizin vahametinin farkına varmaya başladıklarının bir işareti olsa gerek...

Yunanistan'ı kepenklerini indirmeye zorladılar.

Daha kötüsü, Avrupa Birliği'nin 'en zayıf halkası' Yunanistan'ı tümünden saracak alevlerin kıvılcımı da vatandaşının kendini yaktığı gün Polonya'dan saçıldı.

IMF'den ve Avrupa Birliği'nden gelen paraların borçları ödemeye yetmediği, başka kapılardan da yeni borçlanma imkânı yaratılamadığı için uzun zamandır Yunanistan iflas eder mi tartışması sürüyor, hatta 'Yunanistan'ın tercihli iflasının daha az maliyetli' olacağı vurgulanıyordu. Gidişatta o yönde gibi çünkü eylül başı itibarıyla hazinesinde 1 milyar eurodan daha az nakit bulunan Yunanistan'ın maaş ödemeleri için ihtiyaç duyduğu parayı alabilmesinin ekim ayının ortasını bulacağı söylendi.

Yunanistan'a bu kara haberi veren AB'nin ekonomik işlerden sorumlu Komiseri Olli Rehn olsa da karar Polonya'da düzenlenen AB maliye ve ekonomi bakanları toplantısında alındı. Toplantıda Yunanistan'ın 'şimdilik' iflasına ilişkin bir karar çıkmazken, ülkenin eylül ayındaki ödemeleri için ihtiyaç duyduğu mali yardımın 8 milyar euroluk altıncı taksitinin ekim ayına ertelendiği, Euro Grup Başkanı Jean Claude Juncker'in, "Yunanistan'ın tasarruf programına bağlılığından memnuniyet duyuyoruz. Ancak mali yardımın bir sonraki diliminin verilip verilmemesine ekim ayında karar verilecek" sözleriyle duyuruldu.

Dağılır mı, birleşir mi?

İflastan şimdilik kurtulsa da hâlâ para bulamayan Yunanistan, 'boynunda ipe' dolaşarak derdine çare arayadursun, mali krizle mücadele amacıyla uygulamaya koyduğu reformlara toplumun tüm kesimlerinden tepkiler alan hükümetin hali de gerçekten içler acısı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tüketici hakkı da bir yere kadar

Murat Çetin 26.09.2011

Piyasa müfettişi olarak bir süredir bırakın haber sıkıntısı çekmeyi, haberler önüme yuvarlanıp, yer kapmaya çalışıyor. Bu kez önüme düşen haber İngiltere menşeli oldu.

İngiltere’de hükümet, ziyanı önlemek ve tüketicilerin tasarruf etmesini sağlamak amacıyla üreticilere marketlerde satılan gıdalar üzerindeki ‘son satış tarihini’ kaldırmalarını önerdi.

Yanlış okumadınız, kaldırılması önerilen ‘son kullanma’ değil, ‘son satış tarihi’. Bizim bildiğimiz ve ürünleri satın alırken dikkat kesildiğimiz tarih, ürünlerin üzerindeki ‘son kullanma’ tarihi. Ama İngiltere’de durum biraz farklı. Çünkü İngiltere’de satılan ürünler üzerinde sadece son kullanım tarihi yok, ‘son satış tarihi’ ve ‘raf ömrünün sona ereceği tarih’ türünden ayrı ayrı ibareler var.

Demokrasinin beşiği olmak kolay değil görüyorsunuz... Tüketicieye bir değil, üç seçenek birden sunulmuş... Ancak İngiltere ‘tüketici hakları’nı abartıp, tüketiciye ‘prens’ muamelesi yapmanın sınırlarını zorlayınca, hem kendi ekonomisine, hem de tüketiciye yazık etmiş. Boşuna dememişler, ‘bir insana hak ettiği değerden fazlasını verirken ya onu, ya kendini kaybedersin’...

İngiltere’de maalesef ikisi birden olmuş... Ürünün üzerinde ‘yüksek analiz’ gerektiren üç çeşit tarih olunca, kafası karışan tüketici, ‘bilinçli tüketici olmanın verdiği sorumluluk duygusu’yla da hareket ederek, yenilebilir durumda olduğu halde yiyeceklerini çöpe göndermiş...

İngiltere’de her yıl çöpe giden yaklaşık 12 milyar sterlinlik yiyeceğin, hane başına yıllık 8 tonluk, yani toplamda 750 milyon sterlinlik bölümünün bu tür ‘kafa karışıklığı’ sonucu çöpe gittiği tahmin ediliyor...

Nasıl gitmesin ki? Gecenin bir yarısı buzdolabının kapısında dikilmiş, elinizde süt şişesi, şişenin üzerinde şu yazanları okuduğunuzu hayal edin:

‘Belirtilen tarihten önce tüketin’, ‘bu tarihe kadar kalitesini korur’, ‘bu tarihe kadar rafta kalmalı’...

Uykulu gözlerle vereceğiniz karar, sadece sütü içip içmemekle sınırlı değil, zehirlenince gideceğiniz hastaneyi seçmekle de ilgili olacak... Gel de çık işin içinden...

Krizin gözünü sevelim ki İngilizleri bu eziyetten kurtarıyor. Her ne kadar tüketicilerin ürünleri vadesinden önce, zamansız çöpe atarak, yerine yenilerini almalarının önüne geçilmesiyle üreticiler bu işten zararlı çıksalar da İngiliz Çevre Bakanı Caroline Spelman, “etiketlerin kafaları karıştırmasına son vermek ve yiyeceklerin güvenle yenebileceği tarihlerin açıkça belli olmasını sağlamak istiyoruz” diyerek kararlılığını ortaya koydu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB unutulursa çocuklar ölecek

Murat Çetin 03.10.2011

Geçen haftanın ekonomi gündeminde başı çeken elbette Almanya’nın büyüklüğünü bir kez daha göstermesi, elini taşın altına koymasıydı. Böylece Almanya, sadece ‘zengin babasının parasını yiyen şımarık evladı’ Yunanistan’ı değil, tüm Avrupa’yı ve küresel ekonomiyi de uçurumun kenarından almış oluyordu.

Borç krizinin Euro Bölgesi'nde yayılmasını önlemek için hazırlanan Mali İstikrar Fonu'nun genişletilmesiyle ilgili yasa değişikliği Alman Meclisi'nde kabul ediliyor, Almanya fona katkısını 123 milyar eurodan 211 milyar euroya çıkarıyor, sonuçta zor durumdaki ülkelere verilecek desteğin boyutları da artıyordu.

Geçen hafta sonu yapılan G-20, Dünya Bankası ve IMF toplantıları sonrasında ortaya çıkan, daha doğrusu çıkamayan tablo, krizin çözümüne ilişkin pek de umut vermiyor, 'her toplantıdan ayrı bir ses çıkması' kafaları daha çok karıştırıyor, moralleri aşağı çekiyordu.

İşte bu belirsizlik ortamında küresel ekonominin 'savaşta komutanını kaybetmiş ordu' görüntüsünü toparlayarak, iki katına çıkardığı desteğiyle ekonomi dümeninin başındaki yerini sağlamlaştıran Almanya, 'o da olmazsa ne yaparız' diyenleri haklı çıkarıyordu.

Ekonomi gündeminin yurtiçi ayağında ise bu sene ikincisi yapılan İstanbul Finans Zirvesi yer alıyordu. İstanbul'un küresel finans merkezleri arasına katılması hedefiyle yola çıkan zirve, dünyanın birçok ülkesinden gelen yüzden fazla katılımcıyla, 'küresel toparlanmaya' nasıl katkı yaparız diye tartışarak çorbada bizimde tuzumuz olsun diyordu.

Geçen haftanın bir başka önemli ekonomik gelişmesi TÜSİAD'ın hazırladığı 'Vizyon 2050 Türkiye' raporuydu. Günün kurtarılmaya çalışıldığı bu kriz ortamında yaptığı projeksiyonla geleceği tartışmaya açan TÜSİAD, bu açıdan alkışı hak ediyordu.

Tavşan dağa küsmüş

Türkiye'nin 'pehlivan tefrikası' siyasi gündemini bir kenara atarak, benim gündemime giren gelişme ise Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Makedonya gezisinde yaptığı açıklamayla yaşandı. Başbakan bir gazetecinin sorusu üzerine:

"Avrupa Birliği sürecine gelince, bence şu anda zaten Makedonya bizden önce AB'ye girecek gibi geliyor bana. Süreç o kadar hızlı yürüyor. Biz şu anda tabii AB ile müzakere eden bir ülkeyiz. Fakat hiç endişeniz olmasın, Makedonya AB'ye bizden önce girer. Biz sizden sonra gireceğiz. Onun için ben şimdiden hayırlı olsun diyorum" diyordu.

Başbakanın, 'kızım sana söylüyorum gelinim sen anla' şeklinde tercüme edilebilecek AB'ye yönelik bu sitemli dolu sözlerini, 'sana sitem ettiysem sitem sevgiden doğar' psikolojisiyle söylediğini umuyorum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ağa takılan işçiler ve Apple

Murat Çetin 10.10.2011

 Ağa takılan işçiler ve Apple Dünyanın 'küresel bir köye' döndüğünü Steve Jobs'un ölümüyle bir kez daha öğrenmiş olduk. Bu küçük gezegenin her 'köşe'sinde insanlar, aramızdan zamansız ayrılan bu dâhinin ölüm haberini ânında, belki de yine onun sayesinde öğreniyor, 'yas evindeymiş' duygusallığıyla ona veda ederek, 'verdikleri' kadar 'açtığı yol' için de içtenlikle teşekkürlerini ve şükranlarını sunuyordu...

Çünkü insanlık, sadece onun hayatımıza kazandırdığı büyük dehasının ürünü olan Macintosh, iPhone, iPad, iPod gibi eserlerinden dolayı değil, daha da önemlisi zekâsı, yeteneği, vizyonu, cesareti ve tüm bunların toplamında 'yenilikçiliği ve devrimciliği' ile onu eşsiz kılıyordu...

Apple'ın kısa tarihi...

Bu devrimci dâhinin ürünü olan Apple, köşenin kısa tarihi içinde üç kez konuğum olmuştu.

İlki 'Hey Apple versene borç' başlıklı, 1 ağustos tarihli yazıydı ve 'Apple'ın kasasında dünyanın en büyük ekonomisi ABD'den daha fazla para olduğu'nu anlatıyordu...

İkinci yazı ise Apple'ın enerji devi Exxon Mobil'le girdiği liderlik yarışında ipi göğüsleyerek 'dünyanın en değerli şirketi' olduğunu müjdeleyen 15 ağustos tarihli 'Sakin durma, düşersin' başlıklı yazıydı.

Üçüncü ve son yazı 29 ağustos tarihliydi ve 'Apple'ın Avrupa Birliği'ndeki en büyük 32 bankanın toplam borsa değeri'ne eriştiğini bildiriyordu.

Bugün bu üç Apple yazısına bir yenisi daha ekleniyor.

Tam da iPhone 4S'in (4S, Four S/Steve için) satışa sunulmasına günler kala (14 ekim) gelen bu acı haber de bu köşenin gediklisi Apple'ın bir başka gelişme nedeniyle bu köşeye taşınmasını daha da anlamlı hale getiriyor.

Demek istediğim, Apple bu köşeye Steve Jobs'un aramızdan ayrılışı nedeniyle değil, geçtiğimiz yılın ağustos ayından beri biriktirdiğim haberlerin uzantısı olarak zaten konuk olacaktı.

İşçiye ölümden önce hayat yok...

O haberlerin konusunu ise bir süredir Türkiye'nin de gündeminde olan ama pek umurunda olmayan 'işçi ölümleri' oluştuyordu...

Ölüsü dirisinden 'hesaplı' olduğu için madenlerde ölüme 'tedbirsiz' gönderilen, göçük altından aylarca sonra dahi çıkarılamayan, tersanelerde çalıştığı ya da kot taşıdığı için ölümü haber olmayan işçilerin ülkesi Türkiye'de, sadece eylül ayında iş kazası olarak nitelendirilen olaylarda ölen işçi sayısı 43, yaralananların sayısı da 600 kişiydi. 2011'in ilk dokuz ayındaki ölen işçi sayısı ise 419'a ulaşmıştı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Plan yap, zam yap, açık kapat...

Murat Çetin 17.10.2011

Evet, hayat tekrarlıyor kendini... Ama bu coğrafyada değil; burada birbirinin kopyası, her gün 'aynı güne' uyanır insan... Bazen 'değişti' sandığımızda da değişen sadece 'görüntüden' ibarettir, yoksa 'içerik' hep aynıdır.

Ekonomi için de durum farklı değil... Hakkını yemeyelim, Türkiye, uzun zaman da alsa özellikle son on yılda çok mesafeler kat etti. Son 30 yıldır da piyasa ekonomisinin tesisi için çaba sarf ediyor. Bu yolda, yani 1980'den

İtibaren ticaretin serbestleştirilmesi ve ekonominin dışı açılması sürecinde, önce 24 Ocak 1980 Kararları'yla ekonomide kararlar piyasaya bırakılmaya başlandı, ardından 1989 yılında 32 Sayılı Karar'la sermaye hareketleri serbestleştirildi ve son olarak Gümrük Birliği ile 1996 yılında Türkiye ekonomisi dünya ekonomisi ile bütünleşme sürecini pekiştirdi.

Yılların eskitemediği ekonomi gündemi

Lakin geçtiğimiz haftaya dönüp bakınca ve hâlâ ekonomide 'plan'ların açıklandığını görünce, birtakım 'açık'ları kapatmak için hükümetin 'zam' yoluyla eksiksiz toplayabildiği neredeyse tek vergi 'dolaylı vergi'lere yüklendiğine şahit olunca, yayımlandıkça varlığını hatırladığımız, yokluğuna maalesef alıştığımız AB raporlarını okuyunca, içimden 'bunca yıl geçti, ne değişti' demek geliyor...

Öyle ya, bir zamanlar 'numaralı' kalkınma planlarımız vardı, 1'den 9'a kadar giden, şimdi vadesi kısalmış planlarımız var. Eskiden de ihracatımız ithalatımızı karşılamaz, cari açığımız olur; suçu petrole, aramalina, sıcak paraya, dolara atardık; şimdi de değişen pek bir şey yok. Paraya sıkıştıkça içkiye, benzine, sigaraya zam yapar, sonra da cep telefonlarında, benzinde dünyanın en yüksek vergilerinin Türkiye'de ödendiğini konuşur, verginin tabana yayılması, dolaylı vergi yükünün azaltılmasını tartışır; bugün de aynı. Sadece 'zam' yerine artık 'güncelleme' diyoruz. Üstelik kurmak için 30 yıldır uğraştığımız piyasa ekonomisinin ruhuna Fatiha okumak da cabası...

Biz gün ışığından daha fazla yararlanmak ve verimliliği arttırmak için memurların mesaisini 'gece'den başlatıp, cumartesiye de çalışma günlerine dâhil etmeyi planlayalım; bu halimizle bile OECD'nin 40 ülkeyi kapsayan araştırmasının sonucuna göre çalışma saatleri karşılaştırıldığında en fazla çalışan ülke durumundayız. Üstelik de Türkiye çalışma ortamından en az memnun olan ülke. Haliyle de insanlar hayatından memnun değil ve 'memnuniyet listesi'nde Türkiye 32.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Toprak kavgası hiç bitmeyecek...

Murat Çetin 24.10.2011

Çekilen acıların bugün de temelinde 'toprak' kavgası var. Tıpkı yüzlerce yıl önce olduğu ve halende süregeldiği gibi... Yönetimler, toprak üzerinde örgütlendiğinden olacak ki toplumsal organizasyon kabile düzeninden modern devletlere dönüştü, dünya Feodalizm'den Sanayi Dönemi'ne, bugün ise Bilgi Çağı'na geçti, toprakla kimsenin neredeyse işi kalmadı ama insanlığın toprak savaşları bitmedi...

Çünkü toprak, 'devletin varlığını meydana getiren en önemli unsur', bir devleti devlet yapan en son adımdı. Çünkü üzerinde örgütlenebileceğin 'sınırları belirlenmiş' bir toprağın varsa devlet sayılırdın...

Toprak, devlet olmanın bu kadar odağında yer alınca, haliyle savaşlar da kaçınılmaz oldu. Üzerine huzur doğmayan kanlı coğrafya Ortadoğu'nun barış bilmez iki ülkesi İsrail ile Filistin'in de, Kıbrıslı Türklerle Rumların da ortak dertleri 21'inci yüzyıla inat 'toprak' değil mi?

Galiba bu yüzden de 'başarılı devletler topraklarını genişletir, başarısızlar ise topraklarını kaybeder' diyor dünya tarihi...

Sınırlar, temel üretim aracı olan toprağı 'kontrol etme' doğrultusunda çizilince, 'ulusların geleceklerinin toprak tarafından belirlendiğı ve devletin niteliğinin, o devletin üzerinde kurulduğı toprağın özelliklerine bağı olduğu' da söylenegeldi... 'Bastığın yerleri toprak diyerek geçme tanı' demekti bu.

Bizi ayıran toprak

Toprağın üzerinde yükselen iktidarlar, gücünü önce 'topraktan gelen rantlardan' alan feodal devlet örgütlenmesiyle, ardından ulus devletlerin oluşumuyla 'toprağa dayalı bölünme'yi yarattılar.

Bu bölünmede, 'toprak'la hiç işi olmayan, zenginliğini ticaret ve sanayiden sağlayan 'burjuva' sınıfının parmağı vardı. Bu sınıf geliştikçe, ne kendisine dar gelen kentlere sığabilmiş, ne de kontrol imkânı çok zor olan uçsuz bucaksız imparatorlukları kendi gelişimine uygun bir ortam olarak görebilmişti. Böylece, sınırları kan bağı ile çizilmiş, denetimi ve yönetimi kolay, altyapısı sağlam bir 'ulus-devlet', burjuva sınıfının öncülüğünde, kapitalizmin gelişmesine paralel bir biçimde şekillenmişti.

Toprak da artık ne bir güneş, ne bir havaydı herkesin imkânına 'bedava' sunulan, hapishaneye dönmüştü içindekilere, duvarlarla ve tel örgüleriyle korunan...

Toprağın kadar konuş

'Yağmurdan sonra kokusunu içimize çekerek' huzur bulduğumuz toprak, tarihsel süreçte 'vatan' adını alıp 'kutsallaşarak' huzursuzluğun kaynağıydı artık.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyayı 'Küresel Vicdan' kurtaracak

Murat Çetin 31.10.2011

'Deprem bölgesinde kar yağışı bekleniyor' haberi düştü şimdi ajanslara, belki yazı çıkana kadar kendisi de düşmüştür.

O yüzden, Van'ın üstüne kar beyaz çarşafını örtmeden; soğuk ulumasını kesmeden kurdun; kömürsüz tezezsiz, sobasız ekmeksiz, başını sokacak bir dam bulamadan yakalanmasın diye kışa Vanlılar, kış kışlığını etmeden seferber oldu devletten önce halk...

Vicdan da depremle gündeme geldi.

Acıyı bal eylemek

Depremin yaralarını sarmak için koşturan halkın hızına devletin yetişemediğinin görüntüsü, devletin tel tel olmasa da dökülmesi yanında bir şeyi daha ortaya çıkardı ki o da 'vicdan'dı.

Elbette dayanışmacıydık, yardımseverdik ama üç gün önce doğum günü olan Ahmet Kaya'yı linç eden vicdansızlığın bu toplumdan çıktığını unutmamak gerekiyor.

Kaldı ki inkâr edilemez bu dayanışmacı ruhumuz herkesi çok etkilemiş olmalı ki The Economist Dergisi iki gün önceki başyazısında bunun altını çizme gereği duyuyordu:

“Bazen bir trajedi gerekir. Türkiye’nin Kürt çoğunluklu Van ilini 23 ekimde vuran ve yüzlerce insanın ölümüne yol açan deprem, bir dayanışma rüzgârı estirdi. Milyonlarca Türk, yardım kampanyalarına başışta bulundu. Gönüllü konvoyları, İstanbul’dan binlerce kilometre uzaktaki Van’a, İran sınırındaki bu yoksul ve dağlık bölgeye enkaz altında kalanları kurtarmak için gitti.”

Belki cehalet, belki çaresizlik, belki de başka bir sebepten ölümle koyun koyuna yaşamaya alışmış, acının her türlüşünü tatmış bu vakur coğrafyaya yönelik, nefretinden, ağzından çıkanı kulağı duymayanlara ise cevabı bu toplum gene vicdanı ile verdi.

‘Biraz kül biraz duman’

Üzülmek için kafasına göre ‘ölüm’ seçenler ‘kamu vicdanı’nda yargılanırken, ölümüne düşmanlıklar bile ‘cehennemin öteki adı’ yokluğu, yoksunluğu, terörü ve depremi bir arada yaşayagelmış bu toprakların dışında kaldı neyse ki...

O topraklar ki aynı ülkenin bir bölgesi olarak hâlâ ‘sürgün’ yeri olarak addedilir. Mahmut Makal’ın ‘Yer Altında Bir Anadolu’ kitabında anlattığı türden empati yapılamayan trajikomik hayatlar yaşanır:

“Tezek kendi kendine yanıyor, alevsiz bol duman verip sonra kül oluyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Keşke ‘batan’ Yunanistan kadar olabilsek...

Murat Çetin 07.11.2011

 Keşke ‘batan’ Yunanistan kadar olabilsek... Sabahlara kadar tavernalarda yiyip, içip, tepinmeye alışmış Yunanlılar, önlerine gelen hesabı bu kez ödemededen kaçamayacaklarını anladılar ama daha önceleri hesaplarını ödeyen zengin Avrupalı dostları da sıkıntıda olunca, durum iyice içinden çıkılmaz hale geldi.

İki ucu da tatsız

Şimdi Yunanlılar...

Masaya gelen bu borcu nasıl ödeyeceğini mi düşünsün...

Borç alacak kapının kalmamasına mı yansın...

‘Vur patlasın, çal oynasın’ ‘saadet devri’nin bittiğine mi üzölsün; ne yapsın?

Ya onu sürekli kollayan Avrupalı dostları?

Yunanistan'a güvenip, kefil olup, aralarına aldığına mı yansın...

Yunanistan'ı gözden çıkarsa, onu aralarına alarak kendi beceriksizliklerini kabul etmiş olacaklar, 'atsa atamaz, satsa satamaz' durumuna mı yansın...

'Bu kez son olsun' deyip, borçlarını kapatsa; hem kendisinde para yok, hem de rahatlıkla borç alacağı kimse yok, çaresizliğine mi yansın...

Velhasıl, kim neye yanacağına şaşırılmış vaziyette Avrupa'da...

Euro için savaşmak

Taraflardan bir bölümü, Yunanistan 'kendi içinde çözsün bu işi', 'artık dayakla mı olur, bulaşık mı yıkar, tavernacının insafına kalmış', 'kalan sağlar bizimdir' politikasını savunurken; diğer bir bölümü ise 'tembel, müsrif, şımarık ve sorumsuz da olsa evladımızdır' diyerek bir babalık daha nasıl yaparızın hesabı içinde...

Şimdilik bu görüşlerden ikincisi, yani 'Yunanistan'ı bırakmayız' diyerek 'kurtarmaya' karar veren görüş yürürlükte görünüyor.

Bu yüzden artık 'toplanmadıkları' günler haber olan Avrupalılar, ayaklarındaki Yunanistan prangasından daha fazla dibe sürüklenmeden kurtulmak için son olarak G20 Zirvesi'nde buluştular.

Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy de geçen hafta ortasında sona eren, dünyanın en büyük 19 ekonomisiyle Avrupa Birliği'ni bir araya getiren Fransa'daki G20 zirvesinde, 'Avrupa'yı ve euroyu savunmak için savaşıacaklarını' söyleyerek arkadaşları adına Yunanistan'a 'yalnız değilsin' mesajını verdi.

Ancak her ne kadar 'savaşma' düzeyine varıracak kadar Yunanistan'a ve onun şahsında Avrupa Birliği ve euroya sahiplenilse de iş icraata gelince sıkıntılar da baş gösteriyor. Çünkü G20 Zirvesi'nden, euro bölgesi krizine çözüme katkı için, çıka çıka IMF'nin kaynağını artırmaya onay vermek çıktı.

Hâlbuki hemen öncesinde, Yunanistan'ın borçlarının yarısının silinmesi daha dişe dokunur bir eylemdi. Fransız Yeşiller Partisi üyesi Pierre Larrourou da 'söz değil eylem' isteyenlerdendi ve Le Monde Gazetesi'nin 25 Ekim tarihli sayısında yayımlanan yorumunda, eylemsizliğin bedelini krize çözüm olarak sunduğu Tobin Vergisi üzerinden şöyle açıklıyordu:

"2008'den beri bizim siyasetçilerimiz hiçbir şey yapmadılar ve bugün bildiğimiz felakete kadar gelmiş olduk.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB'yi yeniden tasarlamak

Murat Çetin 14.11.2011

 AB'yi yeniden tasarlamak Türkiye, arka arkaya gelen Van merkezli, 'doğal' görünse de 'Türk usulü' gerçekleşen felaketin yaralarını sarmaya çalışırken, Avrupa, üzerinden uzun zaman geçse de 'borç krizi'nin ekonomik ve siyasi artçılarıyla sarsılıyor...

Bu artçılar şimdilik iki ülkeyi, Yunanistan ve İtalya'yı 'ekonomik bir enkaz'a çevirdi... Ancak daha kötüsü, bu artçılar sürer mi ya da başka bir ana deprem Avrupa'da kendisine bir ülkeyi daha kurban seçer mi, bilinmiyor...

Hesabı oğlum ödeyecek...

Bilinen, iki yıllık iktidarı kadar daha görev süresi olan, siyasetin popülist çizgisinin dışında, kişiliğiyle nadide bir duruş sergileyen Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu gibi bir politikacının siyaset sahnesinden -umarım şimdilik- kopacak olması...

Kıbarlığı ve zarafetiyle ortalama siyasetin çok üzerinde olduğu her halinden belli olan Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu'nun, Almanya Başbakanı Angela Merkel'in önünde 'el pençe divan' durur görüntüsünü fırsat bilip, 'Papandreu'ya çok üzüldüm' açıklamasını yetiştirenlerin içleri artık rahat olabilir; çünkü yine bir Kasım günü, 11 Kasım 2007'de PASOK liderliğini üstlenen Papandreu, tam dört yıl sonra gene bir 11 kasımda, sadece başbakanlıktan istifa etmekle kalmadı, PASOK liderliğini de bir kenara atmış oldu...

Böylelikle de babasının günahının kefareтини ödemek oğluna kaldı. Çünkü Yunanistan'ı bugünkü borç batağına sokan zihniyetin tohumları ta 1981'de, 'baba' Başbakan Andreas Papandreu zamanında atılmış, Avrupa Birliği'nden gelen fonlar Yunanlılara 'lüks hayat'ın kapıları açmıştı. Maalesef hayat bir şekilde bedel ödetiyor ve bu bedelde oğul Yorgo'nun önüne konmuş durumda...

Vize bugün, final şubatta

Bu bedeli ödemekten çekinmeyen Sosyalist lider Yorgo Papandreu hükümetinin yerine geçen yeni koalisyon hükümetinin başbakanı Lukas Papadimos'un, 'ülkesini Euro Bölgesi'nde tutma'nın öncesinde ilk vereceği sınav ise bugün olacak; zira Papadimos liderliğindeki hükümetin güven oylaması bugün yapılacak. Bir aksilik olmazsa şubat ayında yapılacak seçimlere kadar ülkeyi yönetecek olan hükümetin tek bir görevi olacak o da 'kemer sıkma önlemlerini uygulamak'...

Neyse ki yeni hükümeti kemer sıkma önlemleri konusunda gaza getirecek iki çok önemli destek Yunanistan'ın yardım çantasına konuldu: Bunlar, borçlarını çevirebilmesi için 130 milyar euro ek kredi ve Yunanistan'ın özel yatırımcılara olan borçlarının yüzde 50'sinin silinmesiydi.

Yorgo Papandreu'nun neredeyse tam tersi bir kişilik görüntüsü çizen, en güvendiği milletvekillerinden birisi eski şov kızı olacak kadar 'çapkın', Başbakan Silvio Berlusconi ise ikinci müflis ülke İtalya'nın lideri olarak son günlerini yaşıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrat mı, diktatör mü?

Murat Çetin 15.11.2011

Türkiye'nin bu döneminde, önünde açık bir yol görmek istiyorsa, Atatürk'ü ve Atatürkçülük'ü şimdiye kadar yapmadığı önem ve ciddiyetle değerlendirmesi, bu bağlam içinde kendi geçmişini ve kurumlarının değerlendirilmesi gerekir. Bunu söyleyip duruyorum. AKP gibi bir "fenomen"den yılan, onu bir an önce Türkiye tarihinden silip atmak isteyenlerin de bunu yapması gerekiyor, eğer o tarihin akışını sahiden silmek istiyorlarsa. Çünkü yıldıkları İslâmcılık da Atatürkçülük kalıbı içinde bugünkü biçimini almıştır.

Ama bu toplumda her tartışma bir "abes batağı"na çekilerek yapılır. Bu tartışma, eleştiri, değerlendirme aslında başladı. Ama başlar başlamaz bir "absürdite"ye dönüşmeye hazır. Hani Rusya, uçsuz bucaksız topraklara sahip olduğu için Napoléon'un ya da Hitler'in ordularını içerilere çekmiş çekmiş, sonra da üstüne abanıp yok etmiştir ya; bizim de en "uçsuz bucaksız" hazinemiz, "abes"lik. Onun için böyle istemediğimiz bir tartışma çıkınca, çıkmasını önleyemeyince, ama "abes abisimiz"e çekiyoruz ki, tez vakitte anlamsızlaşsın, gidişatı bozmasın, insanların aklını sahiden çelmesin.

Şu sıralarda bir "Atatürk demokrat mıydı, diktatör müydü?" tartışması, aslında çoktan beri zaman zaman tartışılır gibi yapılan bu anlamsız ikilem, yeni icat edilmiş gibi tekrardan sürülüyor piyasaya.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pazarı bekleyemeyen yazı

Murat Çetin 21.11.2011

Pazarı bekleyemeyen yazı Pazartesileri yayımlandığı için genelde pazarları yazıp gönderdiğim bu yazıyı, daha perşembeden yazıp bir köşeye kaldırmamın nedeni, yoğun haftasonu mesaisine yazının kurban gitmesini önlemek değil, bir Türk büyüğünün arada yaptığı gibi sadece "yarını bekleyemedim" durumuydu... Gerçi o bunu 'sıcağı sıcağına, duygunun en yüksekte olduğu anda' yazısını yazdığı için yapardı ama benimkisi sadece acelecilikteni.

Pazarı bekleyemedim, yazıyı perşembeden yazdıran gelişmenin kaynağı da aslında salı gününden... Hemen, "niye salı günü yazmadın o zaman" demeyin, çünkü ben yazana kadar benim vereceğim cevapların karşılığını perşembe günü buldum da o yüzden...

Amaç üzüm yemek mi AK Parti'yi dövmek mi?

Haftanın günleri arasında tekerleme oynamayı bırakıp sadede gelirsem, bu yazının yazılma sebebi, iki hafta önce İnsani Gelişme Endeksi'nde Yunanistan'ın ve Türkiye'nin sıralamadaki yerlerine bakarak her ikisini karşılaştırdığım bir yazı yazmış olmam ve buna karşılık geçen hafta salı günü "Ekonomi iyi ama insani gelişmede iyi değiliz diye itiraz ediyorlar" diyen bir yazıya rastlamam oldu.

Ben, söz konusu yazımda, Yunanistan'ın krize rağmen küllerinden yeniden doğacağını söylerken, "Okullaşma, yaşam süresi ve kişi başı gelir gibi ulusal ortalamalara odaklanan 2011 İnsani Gelişme Endeksi'nde Türkiye, 187 ülke ve bölge içinde 92. sırada yer alırken, 'batan' Yunanistan 29. sırada... Yani bizden tam 63 basamak daha iyi durumda..." olduğunun altını çizmiş, "Yunanistan bugün ekonomik olarak çökse de yarın toparlar ama biz onların gelişmişlik düzeyine acaba yarın varabilir miyiz" sorusunun cevabını merak etmiştim.

Söylemeye çalıştığım şey, kısaca, milli gelir göstergelerinin ülkelerin refah düzeyleri hakkında artık yeterince bilgi vermediği, o yüzden eğitim, sağlık, gelir dağılımı gibi göstergeleri de içeren yeni bir bakış açısıyla ülkelerin kıyaslanmaları gerektiği. Bu açıdan bakıldığında ise krize rağmen 'harika' ekonomik verilere sahip Türkiye'nin iş 'refah düzeyi' kıyaslamasına geldiğinde 'nal topladığı' gerçeği.

Benim bu yorumuma karşılık, söz konusu yazıda, Türkiye'nin son on yılda bütçesini denkleştirdiğini, sağlık ve eğitimde adeta devrim yaptığını, enflasyon ve faizlerin tek haneli rakamlara gerilediğini 'görmediğimiz' vurgulanıyor; en iyimser söylemle, "ekonominin iyi olduğunu istemeyerek de olsa kabul ettiğimiz" dile getiriliyordu... Ama AK Parti'ye illaki çamur atacağız ya, o yüzden de elimizdeki tek olumsuz gösterge olan insani gelişmeye sığınıp, "iyi değiliz" diye itiraz ediyorduk...

İyi oynayan kazansın...

Türkiye'de AK Parti dönemiyle birlikte keskin bir ayrışma da yaşandı: Bir yanda AK Parti sevdasıyla gözleri kapanmış ve her yaptığında bir keramet bularak onu eleştirilemez mertebesine yükseltmiş olanlar yer aldı, diğer yanda ise 'ayağı taşa takılsa AK Parti'den bilecek', moda deyimle 'yeminli AK Parti düşmanları'...

Övgüde de yergide de ortamızın olmadığını, herhangi bir konuda soğukkanlı ve tarafsız bir değerlendirme yapacak olana da buralarda pek rastlanmadığını, yapan olursa da mutlaka altında bir şey arandığını gayet iyi biliyorum. Ama her şeye rağmen, bu memlekette bile, her şeyin yüzde yüz doğru ya da yüzde yüz yanlış olmadığını kabul edecek kadar, AK Parti'yi ya da diğer partileri doğru yaparsa destekleyecek, yanlış yaparsa da eleştirecek kadar 'normal' insanlar var da çok şükür.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış mihraklar işbaşında

Murat Çetin 28.11.2011

 Dış mihraklar işbaşında Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch'in, Türkiye'nin kredi notu görünümünü 'pozitif'ten 'durağan'a revize etmesinin ardından, ekonomi kurmaylarının açıklamalarını okuduğumda ilk aklıma gelen, 'benim çocuğum çok çalışkan ama öğretmen düşük not vermiş' diye sızlanan bir velinin görüntüsü oldu.

Öyle ya... Kamu borcu 15 trilyon doların üzerindeki ABD, bütçe açığını 1,2 trilyon dolar azaltmak için uzlaşmanın yollarını ararken, Avrupa Birliği dağılma, avro tarihi karışma endişesi taşırken, Türkiye'nin sorunsuz kamu kesimi, rekortmen büyüme ve ihracat rakamları, tek haneli enflasyon, işsizlik ve faizleri varken, notunu kırmak da neyin nesiydi?

Krize rağmen destansı bir ekonomik performans sergileyip, sonunda ise 'yüz beklerken sınıfta çakan öğrenci' şaşkınlığında kalakalan Türkiye, çevre ülkelerle kıyaslandığında çok da haksız sayılmazdı aslında...

Kökü dışarıda

Çünkü İrlanda, Macaristan ve Romanya'nın –bir iki gün öncesine kadar da Portekiz'in– kredi notu Türkiye'den daha yüksekti ama gelin görün ki ne kamu borcu, ne de büyüme rakamları Türkiye'nin yanına yaklaşabiliyordu... Avrupa'nın müflis ülkelerinin kredisinin, ekonomik başarı abidesi Türkiye'den daha yüksek olması, 'bu işin içinde bir bit yeniği var' diyenlerin sayısını da arttırdı doğal olarak...

Türkiye açısından kredi kuruluşlarına olan güveni sarsan ikinci bir husus ise not indiriminin gerekçesi oldu. Kısaca cari açık ve enflasyondaki yükselişi gerekçe göstererek not indirimine giden Fitch'e bu noktada yönelen eleştiriler ise öncelikle küresel kriz sonucu enflasyon oranlarının AB'den ABD'ye kadar zaten hedeflenenden yüksek seyrettiği üzerineydi... Cari açık konusundaki savunmanın kaynağında ise açığın kamu kaynaklı olmadığı hususu vardı.

Ayrıca, açığa yataklık edecek Avrupa'daki krizin mademki Türkiye'yi etkileme ihtimali vardı, neden Türkiye'nin notu düşerken batık ülkelerinkilere dokunulmuyordu?

Nota itiraza temel teşkil eden son husus ise komplo teorisyenlerini kışkırtacak cinsten...

'Cumhurbaşkanı Gül'ün Londra'da büyük bir törenle karşılanması, Başbakan Erdoğan'ın *Time* dergisine kapak olması, Merkez Bankası'nın politika faizlerini 5,75'te sabit tutması' Fitch'i harekete geçirmiş, tam da bu faiz kararı ertesinde yükselen Türkiye'nin önünü kesmek, 'faiz lobisi'nin ekmeğine yağ sürmek için zaman kaybetmemiş, notumuzu indirmişti... Faizlerden beslenen lobi de bir kez daha kazanmıştı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şikeye kalkan eller inmesin

Murat Çetin 05.12.2011

"Fabrikaların ve yüksek bacaların kentiydi, bu bacalardan hiç durmadan yılan gibi kıvrıla kıvrıla dumanlar yükseliyor, birbirine dolanıyor ve hiç çözülüyorlardı. Kapkara bir kanalı, kötü kokan, mor renkte akan bir nehri, gün boyu pencerelerinden bir yığın gürültünün yayıldığı fabrika binaları, melankolik çılgınlık içindeki bir filin başını sallaması gibi sürekli inip kalkan buhar pistonları vardı.

Birbirine benzeyen büyüklü küçüklü caddelerinde birbirlerine benzeyen insanlar yaşırdı. Bu insanlar evlerine aynı saatlerde girip çıkar, aynı kaldırımlarda yürür, aynı işi yapardı. Her gün, dün olduğu ve yarın olacağı gibi hep aynıydı."

Zor yıllar...

Zor Zamanlar adlı romanında Charles Dickens, İngiltere'de Sanayi Devrimi sonrası dönemin sosyal sancılarını; açlığı, sefaleti, ölümcül fabrika ortamını, iş kazalarını, sendikal örgütlenme mücadelelerini ve işverenlerin bunları bastırma çabalarını anlatır. Topraklarından koparılıp, daha yeni yeni filizlenen şehirlere göçmek zorunda kalmış, 'emeğinden başka satacak hiçbir şeyi olmayan' bu insanlar, üretimin küçük atölyelerden fabrikalara evrildiği yeni bir çağın ilk acılarını da 'işçiler' olarak iliklerine kadar yaşayacaklardır.

Yeni bir çağın 'zor zamanları', farklı yazarlar tarafından da ele alınmış; Gorki, Çarlık Rusya'sındaki, Émile Zola ise *Germinal* ile Fransa'daki sosyal yaşamı ve çalışma hayatının mücadelelerini romanlarına konu etmişti. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise 19. yüzyılda Herman Melville, 20. yüzyılın başlarında Upton Sinclair ve Jack London, benzer dramları anlatıyordu. Özellikle 1929 Büyük Buhranı sonrası dönemde, yeni bir çağın ayak sesleri duyulurken, *Gazap Üzümleri*'nde 1930'lu yıllardaki tarım işçilerinin, *Bitmeyen Kavg*a'da 1929 Krizi sonrasında sefalet ve işsizliğe sürüklenen elma toplama işçilerinin örgütlenme çabalarını ve mücadelelerini anlatan Steinbeck, işçi dostlarına diğer 'kalem işçileri' gibi kelimeleriyle destek oluyordu...

Dünya edebiyatı, işçilerin çalışma ve yaşama koşullarını ve bu koşulları düzeltme yolunda verdikleri mücadeleleri anlatan eserlerle dolu iken, aynı şeyi Türkiye için söylemek çok da mümkün değildi. Çünkü burada, emek dünyasını anlatmamıza zemin hazırlayacak ne gerçek bir Sanayi Devrimi, ne de işçi-işveren mücadeleleri yaşanmıştı. Batıda, 'ölmeyeselik' bir ücretle, insanlık dışı bir ortamda köleler gibi çalıştırılırken, verdikleri mücadelelerin sonucu elde ettikleri kazanımlarla gelişip büyüyen işçi sınıfı ve onların karşısında yer alan gerçek bir sermaye sınıfı vardı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütün Türkiye 'serbest bölge' olsun

Murat Çetin 12.12.2011

Bizim gazetelerin ana sayfalarında 'Avrupa Birliği dağılıyor' türü haberleri görünce, bu algıyla Avrupa Birliği üyeliği yolunda nasıl ilerleyeceğiz demekten kendimi alamadım...

Avrupa'daki krizle birlikte Avrupa Birliği için 'iyi ki girmedik batıyorlar zaten' diyen anlayış, euro krizini aşmak için Brüksel'de yapılan liderler zirvesi sonunda alınan kararları da birliğin ölüm ilanı olarak gördüler. Bir kısım medya neredeyse zil takıp oynayarak Avrupa Birliği'ni 'ölmeden mezara koysa' da aslında tüm bu yaşananlar onların söylediklerinin aksine Avrupa'yı krizle birlikte gerçek bir 'birliğe' daha da yaklaştırdı.

Avrupa krizle şekilleniyor

Avrupa Birliği'nin kurucularından Jean Monnet'in 'Avrupa krizlerle şekillenecektir' sözü şimdi daha da anlam kazanıyor çünkü bir nevi krizin de sebebi olan ortak para politikasına karşın farklı maliye politikaları uygulamaları son buluyor. Artık 'bütçe ve harcama planları ulusal hükümetlerden önce Avrupalı yetkililere gösterilecek, fazla harcama yapan ülkelere otomatikman yaptırım uygulanacak'. Bu demektir ki para birliği yanında artık mali birlik de sağlanıyor. Bu demektir ki artık Avrupalı devletler egemenlik haklarını teker teker yitiriyorlar. Bu demektir ki artık bizim medyanın söylediğinin aksine Avrupa Birliği ölmüyor tam tersine daha sıkı bir entegrasyona doğru hız kesmeden yol alıyor.

Ne yazık ki Avrupa Birliği öldü diyen medya, Avrupa Birliği'ne üyelik sürecine Türkiye ile başlayan Hırvatistan'ın tüm fasıllarda müzakereleri tamamlayarak Katılım Antlaşması'nı imzalamasını bile görmüyor. AB genişliyor, üye sayısı 28'e ulaşacak ama bize sorsan bitik haldeler...

Serbest bölgeler 'özelleşiyor'

Dünyada ne olup bittiğini anlamayanlara cevap olsun diye AB ile başladım ama bugün esas anlatmak istediğim Ekonomi Bakanlığı ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) organizasyonunda Cuma ve Cumartesi günleri Gaziantep'te düzenlenen '2023'e Doğru Özel Ekonomi Bölgeleri Çalıştayı' ile ilgili gözlemlerim olacak...

İki gün boyunca Gaziantep'te çalıştayı izledim. Hatta o kadar dikkatle izledim ki Antep'i görmeden döndüm. Ama kurak geçen bir dönemde sezonun ilk karına Antep'te rastlamayı da şehrin bize büyük bir sürprizi olarak yorumladım...

Moderatörlüğünü Prof. Dr. Mehmet Altan'ın üstlendiği, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin, TOBB Başkanı Rifat Hisarcıkıoğlu, TİM Başkanı Mehmet Büyükekşi gibi isimlerin yanında, bürokratlar, serbest bölge yöneticileri, firma sahipleri ile çalıştayda zengin bir katılım sağlanmıştı.

Ekonomi Bakanlığı ve TOBB'un işbirliği ile şekillenen 'Özel Ekonomi Bölgeleri' projesi, Türkiye'deki mevcut serbest ve organize sanayi bölgelerinin çağın gereklerine cevap veremediği, gelişmiş ülkelere göre rekabet avantajını kaybettiği fikriyle; Türkiye'nin her yerine içinde teknoparklar, rezidanslar, üniversiteler, meslek okulları olan, hava ve demiryollarına yakın yerleşime sahip, bir nevi yeni nesil organize sanayi bölgeleri oluşturmayı hedefliyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evora, Buazizi ve Yunanlı doktorlar

Murat Çetin 19.12.2011

Devasa bir alışveriş merkezinin içinde bulunan markette, kasadan geçmek üzereyken duyduğum müzik üzerine elimdekileri orada bırakıp, sesin geldiği yeri bulmak üzere bir o yana bir bu yana koşturmuş, sonunda amacıma ulaşmış, sesin geldiği yeri bulmuş, sahibiyle tanışmıştım...

Göz gözü görmeyen bir hüzne de, huzur dolu dinginliğe de aynı anda götüren bir sesi vardı.

O, belki de hiç düşünmüyordu; onu dinleyen insanlar hakkında hiçbir şey bilmediği gibi, onların nasıl insanlar olduklarını, neler konuştuklarını, ne tür ümitler ve acılar yaşadıklarını da bilmiyordu belki; ama insanları, 'yaşamlarında ilk kez iyilikle karşılaşmış gibi' de duygulandırabiliyordu... Belki de bunun nedeni, kendisinin de acılar ve yokluklar içinde bir ömür sürmesiydi... Zaten geç kaldığı hayatta, şöhreti bile ellisinden sonra bulmuştu...

Hoşçakal Diva...

Atlas Okyanusu'nda, Kuzey Batı Afrika açıklarındaki bir adalar ülkesi olan Cape Verde'de doğan, Portekiz Fado'larından Küba ve Afrika müziklerine uzanan geniş bir yelpazedeki şarkılarını, Afrikalı hemcinslerine destek amacıyla çıplak ayakla seslendirmeyi tercih ettiği için 'çıplak ayaklı diva' olarak anılan Cesaria Evora, geriye, sıcak sesiyle söylediği hüzünlü şarkılarını miras bırakarak aramızdan ayrıldı...

Teknolojinin mesafeyi, ülkelerin sınırları kaldırdığı bir dünyada, 'insan' ortak paydasında buluştukça ve insanlığın ortak lezzetleri olarak dünya sofrasına sunulan farklı kültürlere erişim kolaylaştıkça, hayatımız renkleniyor, güzelleşiyor, 'paylaşmak' gerçek anlamını buluyor. Dünya küçüldükçe, farklı milletlerden de olsa

insanlar bin bir yolla birbirlerini tanımaya, birbirlerine yakınlaşmaya başladıkça, etkilediklerimiz de etkilendiklerimiz de hızla çoğalıyor; etki alanları da hızla genişliyor... Çin’de kanat çırpın kekebeğın, Meksika Körfezi’nde fırtınalar yaratması gibi, dünyanın bir ucunda ölen bir sanatçının acısını, dünyanın başka bir ucunda yaşayanlar paylaşıyor, sıradan bir insanın dramı dünyanın gidişatını değıştirebiliyor...

Nasıl mı? Örneğın, geçen iki günü saymazsak, tam bir yıl önce 17 Aralık’ta, kendi mahallesinde ancak haber değeri olabilecek yerel bir olayın, sebze tezgâhına güvenlik güçlerince el konulan Tunuslu seyyar satıcı Muhammed Buazizi’nin kendini yakarak intihar girişiminde bulunmasının, dünya siyasetinin seyrini değıştirmesi gibi.

Buazizi, sadece kendini değıl, bir devrimin de ateşini yakmıştı farkında olmadan... Tunus’ta başlayan, ardından Mısır, Libya, Yemen, Bahreyn ve Suriye’ye yayılan geniş çaplı bölgesel bir ayaklanmayı başlatmış, bugün bir yaşına giren ve adına ‘Arap Baharı’ dediğimiz bu hareket, Tunus, Libya ve Mısır’da rejimler devirmiş, Suriye’deki Esad rejimini de son nefesine getirmişti.

Küreselleşme vicdanda başlar, ‘doğal’ olarak devam eder.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki lider, iki ülke, farklı dünyalar...

Murat Çetin 26.12.2011

Bundan sonraki hayatınızı geçirmek üzere iki tane ülke arasında tercih yapmanız istense tercihiniz hangisi olurdu?

Siyasi mahkûmların tutulduğu kamplarında yaklaşık 200 bin mahkûmun işkence ve açlıkla karşı karşıya olduğu bir ülke mi?

Yoksa edebiyatçı, oyun yazarı, tiyatrocu ve şair bir liderin ülkesi mi?

İki milyonu aşkın insanın ciddi düzeyde yetersiz beslenme yüzünden ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olduğu, açlıktan yerden topladığı otlarla beslenmeye çalışan insanların ülkesi mi?

Yoksa devletin simgesi olmakla kalmamış, insani değerlere yaklaşımını “insanlar sınırlardan daha önemlidir” diyerek taçlandırmış bir liderin ülkesi mi?

Vatandaşların ankete katılmasına izin verilmediği için dünyanın “en mutlu ülkeler sıralaması”nda listede yer almayan bir ülke mi?

Yoksa ABD Başkanı Obama’nın dediği gibi, “demokratik bir Avrupa’nın oluşmasını sağlayan tarihî akımın zincirlerini kıran” bir liderin ülkesi mi?

Öyle bir ülke ki her yıl ülkesinden kaçarak komşusuna sığınan yaklaşık üç bin kişi adeta yeni bir gezegene gelmiş gibi hissediyor ve bu yüzden de bu ülkeye kaçanlar aylarca devletin özel okullarında 21. yüzyıla uyum sağlamayı öğreniyorlar.

Vatandaşlar büyük ihtimalle kendi ülkeleri ya da dünyayla ilgili herhangi bir haber ya da belgesel de izlemiş değiller çünkü buna izin verilmiyor, çünkü zaten kimsenin internet bağlantısı yok.

Ülkeye çok az sayıda ziyaretçi geliyor ve yalnızca başkentteki tesbit edilmiş birkaç noktayı görmelerine müsaade ediliyor. Çünkü 24 milyon nüfuslu bu ülke dünyanın en dışa kapalı ülkelerinden biri ama dünyanın dördüncü büyük ordusuna ve nükleer silahlara sahip.

Öyle bir ülke ki lideri, özgürlük, demokrasi ve insan hakları için savaşmış, bu uğurda yıllarca hapisler yatmış, ağır koşullardaki ülkesinde tek parti rejimine karşı ülkesinin demokratikleşmesi için mücadele vermiş, halkına daha iyi bir gelecek sunmuş, ülkenin demokratik olarak seçilen ilk devlet başkanı olmuş...

Ve o liderin ülkesinin toprakları Milan Kundera'yı, Franz Kafka'yı doğurmuş...

İktidarı 1994'te babası ve devletin kurucusu Kim İl-sung'dan devralan Kuzey Kore'nin lideri Kim Jong-il, 17 aralık cumartesi günü öldü. Şimdi ise tahtını en küçük oğluna bırakarak liderliklerini de üçüncü kuşağa geçirmiş olacaklar.

Garip bir tesadüf, bir gün sonra, 18 aralık pazar günü ise Çek Cumhuriyeti'nin eski Cumhurbaşkanı Václav Havel hayatını kaybetti.

Bir yanda, sınırların kaybolduğu, mesafelerin sıfırlandığı bir dünyadan kendini "tecrit" ederek, vatandaşlarını açlığa, sefalete, esarete mahkûm etmiş; onların özgürlüğünü, refahını, mutluluğunu çalmış bir lider...

Diğer yanda, bir Rus gazetesinin deyimiyle, "Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra üzerine ülkelerini inşa edebildikleri bir kaya" olan lider; çünkü o, "gerçeğin içinde hayat" sloganı ile girdiği seçimlerde vatandaşlarının yeni bir döneme yumuşak geçiş yapmalarını sağlamakla kalmamış; Kuzey Kore'nin aksine, "insan hakları" ve "demokrasi"nin büyük bir cesaretle savunuculuğunu yaparak ülkesini saygın bir noktaya taşımış.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Santa Claus Sendromu uzak değil...

Murat Çetin 02.01.2012

Noel Baba Antalya'da Patara'da doğmuş, Demre'de yaşamış ve ölmüş olsa da ana akım medyanın önemli bir yazarından öğrendiğimize göre aslında "yokmuş"; Amerikan zekâsının daha fazla mal satmak için "uydurduğu" bir reklam figürüymüş...

Bu büyük gerçeği ifşa ederek kendisiyle ne kadar gurur duysa azdır ancak koca göbekli, aksakallı Noel Baba'nın rengineyikleri tarafından çekilen kızağı ile çocukları ziyaret edip, onlara hediyeler dağıttığını bebekler bile bilir...

Üstelik her ne kadar söz konusu yazarın da dediği gibi Coca-Cola'nın reklamları sayesinde, kırmızı-beyaz üniformasıyla sevilir, tanınır da olsa; küreselleşmenin en önemli sembollerinden birisi haline de gelse; ne Noel Baba'yı Coca-Cola şirketi icat etti ne de kırmızı-beyaz renklerini onlar verdi...

Noel Baba Demre'den ya da Bizans Dönemi'nde bilindiği adıyla Myra'dan dünyaya açıldı. Myra, Aziz Nikolas'ın doğum yeriydi ve Aziz Nikolas da sonradan Batı'da Noel Baba olarak anılmaya başlandı.

“Efsaneye göre Piskopos Nikolas, çeyizi olmayan köylü kızlara evlenebilmeleri için para dolu keseler hediye eder, hediyenin kimden geldiği belli olmasın diye de keseleri bacalarından aşağı atarmış.”

İşte Aziz Nikolas'ın hediyeler ve bacalarla birlikte anılması da bu hikâyeye dayanıyor...

Yani Noel Baba kim ne derse desin gerçek ve çocuklara hediyeler getirmeye de devam edecek; sadece bazıları 25 aralıkta, bazıları ise 1 ocakta açacaklar hediyelerini...

Çam ağacı ve şampanya

Noel'in ve yılbaşının en önemli figürü tartışmasız Noel Baba ancak çam ağacı ve kutlamaların vazgeçilmezi şampanyayı da unutmamak lazım...

Noel, Hristiyan dünyasının en önemli bayramlarından birisi, Noel ağacı da bayramın en önemli sembollerinden... Mumlar, cam küreler, tahta ve kâğıt figürler, yanıp sönen ışıklar ve her çeşit süslemeyle donatılan Noel ağacının geçmişi ise yüzlerce yıl öncesine gidiyor...

Bu geçmişe ilişkin öykülerden biri, Hristiyanlığın “Barbara Dalları” geleneğine dayanıyor. Buna göre, “O dönemde 8 aralık günleri, yani kutsal Barbara Günü’nde, insanlar elma ya da kiraz ağaçlarından dallar keserek, bunların sıcak evlerinde erkenden açmasını sağlarlarmış. Bu dalların yerini zamanla önce küçük, daha sonra da büyük ağaçlar almış”.

Tabii başka öyküler de var.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doları bırak Hürmüz’e bak!

Murat Çetin 09.01.2012

Merkez Bankası’nın geçen yılın son günü ve yeni yılın ilk üç günü piyasaya neredeyse beş milyar dolarlık döviz satması ve buna rağmen dolardaki yükselişi frenleyememesi, yeni yılın ilk günlerinde ekonomi gündemimizin baş konusuydu...

Nasıl olmasın ki?

Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı’nın 28 aralıkta İstanbul’da yaptığı, “Dolar güvenli liman olduğu için yükseliyor. TL avroya karşı sağlam durabilir, dolar ile yarışamaz” açıklamasının ardından bu kez 6 ocakta Bursa’da, “Doları yeneriz, TL’ye yatırım yapın” şeklindeki tam tersi istikametteki demecine...

Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı ve Merkez Bankası eski Başkanı Durmuş Yılmaz’ın “Dolar kuru 1.20-1.30'lara düşse üzülmeyin, 1.90'ı görürse de korkmayın” türünden marjı geniş açıklamaları da eklenince, kafalar sadece karışmakla kalmadı, dolar gündeme iyice demir attı.

Yılmaz’ın açıklamaları aslında piyasanın gerçeklerini yansıtıyor. Arz ve talep kuralları işlediği sürece bu dolar da olsa fiyat piyasada belirleniyor. Ama bizde âdettendir, “düşünce düştü diye, çıkınca da çıktı diye” yaygara koparıyoruz...

Tıpkı "Nasrettin Hoca bir kış günü soğuktan şikâyet eder de kendisini dinleyenlerden birisi de:

– Şu insanlar çok tuhaf mahlûklar, hiçbir şeyden hoşnut olmazlar; yazın sıcaktan şikâyet edip kışı, kışın da soğuktan şikâyet edip yazı ararlar" der ya o hesap...

Aslında kur hesabında da doğruyu gene Nasrettin Hoca gösteriyor:

"– Haklısın ama ilkbaharla, sonbahara söz eden yok ki!"

Petrol sahne alırsa...

Yeni yılda sahneye ilk çıkan "dolar" oldu ama korkarım ki sonradan sahne alacak olan "petrol" assolist olmasının ağırlığını herkese fazlasıyla hissettirecek... Herkesten kastettiğim ise tüm dünya ekonomisi.

Biz dolarla yatıp kalkarken, yanı başımızda savaş çıkmadan bizde manşet olamayacağı anlaşılan "petrol gerilimi" ivmelenerek sürüyordu...

Herkesin bildiği üzere İran'la Batı arasında uzun zamandır İran'ın "nükleer silah geliştirme" girişimlerinden dolayı bir gerginlik sürmekte...

İran, Batılı ülkelerin nükleer silah üretmeye çalıştığı yolundaki iddialarını yalanlıyor ve nükleer programlarının barışçıl olduğunu, ülkenin elektrik talebini karşılamak üzere nükleer enerjiye ihtiyaç duyduklarını savunuyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

S&P yürek soğuttu

Murat Çetin 16.01.2012

Kasım ayının son haftasında, uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch'in Türkiye'nin kredi notu görünümünü "pozitif"ten "durağan"a revize etmesinin ardından, "tüm dünya bize düşman" korusu harekete geçmiş ve krize rağmen "büyüleyici" bir performans sergileyen Türkiye ekonomisinin notu düşerken, "nasıl oluyor da ekonomileri bizden daha kötü olanlara dokunulmuyor" şikâyetleri arşa yükselmişti...

"Türkün Türk'ten başka dostu yok" türküsünü söyleyenler, bu not indiriminin Türkiye'nin önünü kesmek için yapıldığından, "faiz lobisi"nin devreye girdiğine kadar benzer içerikteki komplo teorilerini sıralarken, "notumuzun neden düşürüldüğüne" ise dönüp bakmamışlardı bile...

Neyse ki onları sevindirecek haber yeni yılın ilk ayında geldi ve bir değil, üç değil, beş değil, tam dokuz Avro Bölgesi ülkesinin kredi notu uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard and Poors (S&P) tarafından düşürüldü; üstelik aralarında Fransa ve Avusturya da var ki tam da "yürek soğutucu" bir etki yapmış olmalı...

S&P, son not indirimi ile Fransa ve Avusturya'nın "AAA" olan notlarını birer basamak düşürerek "AA+"ya çekti ve böylece Avro Bölgesi'ndeki 17 ülkeden sadece dördünde "AAA" notu kaldı. S&P'nin notunu bir basamak düşürdüğü diğer ülkeler ise İtalya, İspanya, Portekiz, Kıbrıs Rum Kesimi, Malta, Slovakya ve Slovenya oldu.

Aslında S&P, geçen yılın aralık ayı başında 15 Avro Bölgesi ülkesinin kredi notunu düşüreceği uyarısında bulunmuştu. Şimdi ise haklı olarak Avrupalı yetkililerin son haftalarda belirledikleri politik önceliklerin Avro Bölgesi'ni etkisi altına alan sistematik problemlere çözüm üretmekte yeterli olmadığını, politikacıların bölge ülkeleri arasındaki ekonomik rekabetteki farklılıklardan kaynaklanan problemleri dikkate almadığı söylüyor. S&P, Avro Bölgesi'ndeki olası yeni resesyon riskindeki artışın ve yüksek finansman maliyetlerinin not indiriminde etkisinin özellikle altını çiziyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kapitalizmin sorumluluğu ya da Kodak'ı kurtarmak

Murat Çetin 23.01.2012

Dünyayı kuşatan küresel kriz kimi yerde etkisini kaybederek, kimi yerde hâlâ hükmünü icra ederek sürse de; kriz tartışmaları, özellikle de "kapitalizmin ömrünü tamamladığı" noktasında bir süredir pek duyulmuyor...

Gerçi bu tartışmalar yapılırken "kapitalizmin çöktüğünü" savunanların ne yüzyıl önceki Konradiev'den ne de elli yıl önceki Schumpeter'den haberdar görünmemeleri tartışmaların ciddiyetini gölgeliyordu. Çünkü her iki iktisatçı da yaklaşık olarak "krizlerin kapitalist düzenin doğal ekonomik sonucu" olduğunu söylüyor; "teknolojik yenilikler" in ekonomik gelişmenin ve ekonomideki dalgalanmaların ana unsuru olduğunu ve bu teknolojik gelişmelere ayak uyduramayanların yıkılacağına altını çiziyordu.

"Yaratıcı yıkım" olarak bildiğimiz bu kavramın anlamı da gayet açıktı: Kapitalist gelişim süreci teknolojinin ürettiği "yeniliğe" atfen "yaratıcı", eskide kalanları tasfiye ettiği için de "yıkıcı"ydı...

"Teknolojik yenilik" kapitalist ekonomik sistemin belkemiğini oluşturunca, haliyle onu üretenler varlığını koruyor, üretemeyenler ise piyasadan "gözünün yaşına, yaşının büyüklüğüne bakmadan" siliniyor/siliniyordu.

Bu hafta tam da bu duruma uygun, birbirini tamamlayan iki örneği birden gördük.

Yüzyıllık çöküş

İsmi, fotoğrafçılıkla birlikte anılacak kadar, 132 yıllık bir maziye sahip olan Amerikan şirketi **Kodak**, aylardır konuşulan iflasının eşiğine geldi ve sonunda iflas mahkemesine başvuruda bulundu.

Şirket, her ne kadar "faaliyetlerine devam edeceğini ve iflas koruma yoluyla maliyetlerini kısarak ve patent haklarından bazılarını satarak iflas korumadan çıkmayı umduğunu" açıklasa da dört yıl önceki 40 bin 900 çalışandan 2010 yılında 18 bin 800'e düşmek ve elindeki bin 100 patenti iflasını bekleyen akbabalar yüzünden nakde dönüştürememek, yolun sonuna gelindiğini gösteriyor.

Fotoğrafçılığı bütün dünyaya yayan Kodak'ın ipini çeken ise yukarıda bahsettiğimiz gibi çağa ayak uyduramaması, yenilik üretmede bunca patente rağmen rakiplerinin gerisinde kalmasıydı...

Sonuçta ne yüzyıllık olması, ne analog fotoğrafçılığa dünya devi olması, teknolojik gelişmenin gerisinde kalan ve dijital teknolojinin hızına yetişemeyen Kodak'ı kurtaramadı.

Kodak'la aynı kaderi paylaşmak üzereyken iki yıl önce uçurumun kenarından, iflasın kıyısından dönen bir başka Amerikan devi **General Motors** ise bugün "dünyanın en büyük otomobil üreticisi" unvanını geri aldı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eski işçi sınıfına yeni 'Keynes' aranıyor...

Murat Çetin 30.01.2012

İngiltere'de, Victoria Dönemi'ne ait harabeye dönmüş bir konukevini yıkmaya gelen ekiplerin çektiği fotoğraftaki hayalet benzer görüntü, yıllarca bu konukevinde çalışan Frances Grimshaw'a benzeyince ve oğlu da bu görüntüyü onaylayınca, birkaç gün önce tüm dünyada bu hayalet haber olmuştu.

Ben ise bu aralar hangi ekonomi haberine baksam aynı hayaleti görüyordum: "Keynes"i.

Eskiler alırım... Kapitalizm gibi...

Nedeni açık... Geçen haftaki ekonomi gündeminin "zirve"si neydi?

Dünya Ekonomik Forumu...

Bu toplantının bu yılki teması neydi?

"Büyük Değişim: Yeni modelleri şekillendirmek"...

Çünkü Dünya Ekonomik Forumu'nun kurucusu ve Başkanı Klaus Schwab'a göre bu temayı belirlemelerinin gerekçesi, 20. yüzyılın kapitalizminin biraz "eskimiş" olması ve "kapitalist sistemin bugünkü şekliyle günümüz dünyasına uygun olmaması"...

Peki, kapitalizmin bu uyum sorunu kimi aklınıza getiriyor? Elbette Keynes'i...

Şuradan da belli değil mi, Davos toplantılarına bu yıl proje ve konseptlerini tanıtımları için 30 "sosyal girişimci" firma davet edilmiş. "Dengeli gelir dağılımı ve zengin-yoksul uçurumunun derinleşmemesi" için konseptlerini sunan sosyal girişimcilerin Davos Zirvesi'nin gündemine girmiş olması, ekonomi-politikalarındaki zorunlu değişimin de ipuçlarını veriyor aslında...

Bu değişim kendini, 20. yüzyıl kapitalizminin, 21. yüzyıl dünyasının ekonomik sorunlarına çözüm üretememesinde gösteriyor... Öyle ki artan işsizlik, derinleşen zengin-fakir uçurumu ve sosyal dengesizlikler, içinde yaşadığımız krizin 1929 Büyük Buhranı'ndan daha beter olduğunu düşündürüyor... Sanayi Sonrası Dönem'e uyumunun nasıl sağlanacağı meçhul olan yüz milyonlarca işsiz, bu işsizleri istihdam edecek alanların yaratılamaması, bozulan gelir dağılımının bir türü düzeltilememesi sonucunda "sosyal adalet" kavramının dillere sakız olması, hep aynı kapıya çıkıyor: Kapitalizm eskidi.

Tehlikenin farkında mısınız?

Geçtiğimiz hafta arka arkaya gelen iç karartıcı rakamlar da bu karamsar havanın epey bir süre daha dağılmayacağını gösteriyor.

Örneğin, en kötü haberi veren IMF küresel büyüme tahminlerini düşürerek Avro ülkelerinde resesyon beklendiğini açıkladı. IMF'ye göre Avro Bölgesi yüzde 0,5 oranında küçülecek. IMF bu küçülmenin sorumlusu olarak çoğu ülkenin "bütçesini sağlığa kavuşturmak ve borçlarını azaltmak" için attığı sert adımları ve bankaların kredi hacmini daraltmasını gösteriyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Finlandiya devleti gençleri dindar mı yetiştiriyor

Murat Çetin 06.02.2012

"Toplumu ayarlama enstitüsü" tekrar faaliyete geçti ve bu kez "dindar bir gençlik" yetiştirme amacı için çalıştığını beyan etti.

Neyse ki bu ifade eskiye kıyasla çok daha yüksek bir tonda karşılık gördü.

"Kendi hedefine" uygun toplum mühendisliği çalışmalarının demokratik bir ülkede olamayacağı, insanların "çocuklarını nasıl yetiştireceğini" kimsenin kimseye söyleyemeyeceği basit gerçeği dillendirildi; "Kemalist gençlik" ya da "dindar gençlik" fark etmez...

Herkes bana benzesin, bana benzemeyeni ben "benzetirim" dayatması gençliğe "ayar" noktasında ortaya çıktı ya, "öyle bir gençlik yetiştiriyoruz ki gören de bir eksiği dindarlığı kaldı sanır" demekten kendimi alamadım...

Gençlerin derdi işsizlik

Geçenlerde Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, kesin rakamların mart ayında öğrenileceğini ama Türkiye'nin 2011 yılında yüzde 8'in üzerinde büyümeye ulaştığını ifade etmişti.

IMF ise yayımladığı son Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nda Türkiye'nin 2012'de yüzde 1 ila 2 arasında büyüyebileceğini söylüyordu.

Bu gelişme büyümenin tepe üstü çakılması, son dönemde Avrupa'ya kıyasla daha iyi bir trendde seyreden işsizliğin de yayından çıkması anlamına geliyor.

Hele hele yaş ortalamasının 30'un altında olduğu Türkiye'de, her dört gençten birinin de işsiz olduğu düşünülürse, bu durumun depresyonu da aşarak gençleri "sosyal patlamaya" doğru sürükleyebileceği de hiç gözardı edilmemeli.

8'den, iyimser bir tahminle 2'ye düşecek büyüme ile birlikte patlayacak işsizlik ve bunun gençlere yansıması aslında "manşet" olması, konuşulması gereken bir konu...

O yüzden zaten Uluslararası Çalışma Örgütü, "iş hayatına atılarak kendisine bir gelecek kurmaya hazırlanan 15-24 arası yaş grubunun karşılaştığı yoğun işsizlik probleminin, hem kalkınmış hem de gelişmekte olan ülkelerde alarm seviyesinde olduğunu" daha üç gün önce açıkladı.

Örgüt, "hayatın baharında 'hiç bir işe yaramama' psikolojisiyle ruhen yaralanmış olan gençlerin toplumların geleceği açısından büyük bir potansiyel problem oluşturduğunu" sadece hatırlatmakla kalmadı, aslında bizim için alarm düğmesine de bastı.

Gençleri yetiştirdik de dindarlığı kaldı

Gençlerde yoğun bir işsizlik var ve maalesef çok daha kötü günler bizi bekliyor.

Kriz bir yana, gençler açısından yüksek işsizliğin nedeni ise çok açık: Piyasanın ihtiyacı olan donanıma sahip değiller.

Deneme tahtası bir "milli eğitim sistemi" ve "çağa uygun bir eğitim" yerine "makbul gençlik" yetiştirme arzusu olunca zaten nasıl olsun ki?

Yeryüzünde bu kadar çok İngilizce eğitim alıp da İngilizceye bu kadar uzak kalan bir başka ülke var mıdır demeyin, çünkü yok.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çin hapşırды, Türkiye nezle olacak mı

Murat Çetin 13.02.2012

"Halk plajlara koştu, vatandaş denize giremedi" hesabı, "devletin hükümetiyle" birbirine girdiği Türkiye'nin siyasi gündeminden fırsat bulup da kafasını dünyaya çevirenler, "kırk katır mı, kırk satır mı" kervanına Portekiz'in de katıldığını görecekler.

İçine düştükleri mali kriz nedeniyle, neredeyse Avro Bölgesi'nin dağılmasına neden olabilecek boylarını fersah fersah aşan borçlarını ödeyebilmek için "kurtarma paketi" açan, "kemer sıkma önlemleri" sıralayan Avrupa ülkeleri, bir yandan da bu önlemlerin yol açtığı derin resesyon ve onun sonucu oluşan işsizlik arasında kalmış haldeler.

Sendikaların başlattığı grevlerin öncülüğünde, halkın sıkıntılarını daha da arttıracak kemer sıkma önlemlerini protesto eden göstericiler, birkaç gün önce Yunanistan'da tarihî Akropolis'i işgal etmişlerdi, ertesinde ise Portekiz'de onbinlerce kişi "Terreiro do Paço'yu halkın meydanı yapacağız" sloganıyla sahalara inerek hükümeti protesto etti.

Aslında en az protestocu halkları kadar hükümetlerin de kriz karşısında çaresizliği çok açık ve acıklıydı...

Akropolis'den Terreiro do Paço'ya

Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun Angela Merkel karşısında el pençe divan duran görüntüsü daha hafızalardan silinmemiştii ki bu kez Avro Bölgesi maliye bakanlarının Brüksel'deki toplantısında Portekiz Maliye

Bakanı Vitor Gaspar'ın Almanya Maliye Bakanı Wolfgang Schaeuble'dan "yardım isteyen" görüntüsü ortaya çıktı.

Bu çaresizliğin bir sonucu ise dün Yunanistan'da önemli bir oturum vardı ve Yunanlı koalisyon liderlerinin üzerinde anlaştığı son kemer sıkma politikaları parlamentonun onayına sunulacaktı.

Gerçi, haftalardır süren müzakerelerin ardından maaşlarda büyük çapta kesinti, bütçede ek tasarruf dâhil yeni bir dizi kemer sıkma önlemi konusunda anlaşmaya varan koalisyon ortakları dün parlamentodan onay almış olsalar da bu yeterli olmayacak ve nisan ayında planlanan seçimlerden sonra da reformları sürdürmeyi taahhüt edecekler...

Önünde diz çökülen, el açılıp yardım dilenilen Almanya'nın bu "büyüklüğü"nde, 2011'de yüzde 11,4 artarak bir trilyon avroyu aşan ihracatının, yüzde 13,2 artarak 902 milyar avro seviyesine ulaşan ithalatının, 158 milyar avroyu bulan dış ticaret fazlasının önemli payı var.

Dahası, Avrupa'nın en büyük ekonomisi olan Almanya'nın Sanayi ve Ticaret Odaları Birliği'ne kayıtlı şirketlerinin yüzde 91'i 2011 yılında bütün dünyaya Alman malı satmış.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Söz konusu kamu ihalesi ise laiklik ya da dindarlık teferruatıdır...

Murat Çetin 20.02.2012

Geçen hafta Almanya'da ve Yunanistan'da sorumluluk sahibi politikacıların, daha doğrusu "demokrasi"den nasibini almış insanların, bizim asla anlayamayacağımız davranışlarına şahit olduk.

Adı bir konut kredisi skandalına karışan ve görevini kötüye kullandığı iddia edilen Almanya Cumhurbaşkanı **Christian Wulff**, "kendisine duyulan güvenin zarar gördüğünü" belirterek istifasını açıkladı.

Üstelik Alman Cumhurbaşkanı'nı istifaya götüren gerekçeler, bizim topraklardan bakınca hayli "gülünç".

"Aşağı Saksonya Eyaleti başbakanlığı görevini sürdürürken, bir işadınının eşinden aldığı düşük faizli özel kredi ve işadamlarının villalarında yaptığı tatillerin ortaya çıkması", Cumhurbaşkanı'nı istifaya götüren gelişmeler.

"Cumhurbaşkanlığı makamının yara almaması" için istifa etme algısı bir yana, Alman Savcılığı'nın da Cumhurbaşkanı falan dinlemeden Cumhurbaşkanı Christian Wulff'un dokunulmazlığının kaldırılması için Federal Parlamento'ya başvuruda bulunması bir diğer önemli ayrıntı.

Mumyanın kafası

Şartlar ne olursa olsun "demokrasi"nin her şekilde hükmünü sürdürdüğü bir büyük medeniyeti "borçları" yüzünden "kültürel ve sosyal geleneklerinden" ayrı düşünmek de tam bize özgü bir davranış.

Madem "demokrasi"den nasibini almış insanların, bizim asla anlayamayacağımız davranışlarından söz ediyoruz, geçen haftanın izinden giderek, o toplumların "insanlığın kültürel mirası" karşısındaki tutumlarını da hatırlatmakta fayda var...

Dikkatli gözlerin de farkında olduğu gibi, işsizliği, yoksulluğu, ateşe verilen binaları, sokağa dökülen halkların volkanik ateşi yanında gölgelense de küresel krizin derinden etkilediği bir de insanlığın kültürel mirası var.

Hatırlarsanız, Mısır'da Devlet Başkanı **Hüsnü Mübarek** yönetimi karşıtı gösteriler sırasında **Mısır Müzesi**'ne giren yağmacılar, firavunlar devrine ait dört bin yıllık iki mumyanın kafasını kopararak kaçmışlardı.

Küresel krizde ise ödenmeyen maaşlar ve faturalar birçok işyerinin sonunu getirdiği gibi müze, kütüphane ve kültür merkezlerinin de kapılarına kilit vurulmasına neden oldu. Tıpkı Saraybosna'da olduğu gibi...

Saraybosna'da **Ulusal Kütüphane**, ısıtma faturalarını ödeyemediği gibi personeline de maaş veremiyordu ve kentteki diğer bazı kültür kurumlarının da masraflarını karşılayamayıp kapanması gibi o da kapandı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Okul köle imal eder

Murat Çetin 27.02.2012

Fatih'in orduları İstanbul'u kuşatmış, bir yandan gemiler karadan yürütülürken, bir yandan surlarda gedikler açılmış, şehir ha düştü ha düşecek, Bizans sarayının ileri gelenleri kapısına dayananlardan habersiz gibi "melekler dişi mi, yoksa erkek mi" tartışması ile birbirlerine girmişlerdi.

Eğitimle ilgili tartışmaların içeriğine bakınca, çok bilinen bu söylentiye, hazır filmi de vizyonda ve gündemdeyken anmadan geçmek olmazdı.

Çocuğunuzu nasıl alırsınız? "Laik" mi, "dindar" mı?

Dünya, "Bilgi Çağı"nın gereklerini eğitim sistemine vakit geçirmeden uygularken, biz her konuda olduğu eğitim konusunda da "özü" bırakıp "şekilde" kayboluyor, gündemi gereksiz tartışmalara boğuyoruz. Öyle maharetliyiz ki bu konuda insanların kendi çocuklarını yetiştirmesi meselesi sonunda "kendilerine bırakılamayacak" kadar "önemli" bir konu haline gelebiliyor.

Eğitim sistemimizin zaten öteden beri süregelen ve hiçbir zaman da çözülememiş yapısal sorunları vardı. Bir de bu sorunlara zaman geçtikçe, çağ ilerledikçe, bilim ve teknolojiye baş döndürücü gelişmelerin getirdiği yeni ihtiyaçlar eklenince, eğitim sistemi hepten etkisiz ve verimsiz bir hale geldi.

Daha birkaç hafta önce Uluslararası Öğrenci Başarısı Değerlendirme Programı olan PISA'da hep son sıralara demir attığımızı yazmıştım ki geçen hafta da Dünya Bankası'nın internet sitesinde yer alan bir makalede "**15 yaşındaki ortalama bir Türk'ün benzer ülkelerdeki akranlarından bir yıl geri olduğu**" tesbiti yer aldı.

Türkiye'de, öğretilenlerin doğruluğu bir yana, ne içinde yaşadığı hayatta ihtiyaç duyduğu bilgiyi verebilen, ne de ezbercilikten uzak, eleştirel düşünceye ve muhakeme yeteneğinin arttırılmasına yönelik bir eğitim

olmayınca, “eğitim şart”, “eğitimde reform şart” sözleri eksik olmuyor ama yukarıdaki vahim tablo da hiç değişmiyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fatih kimi zengin edecek

Murat Çetin 05.03.2012

Hemen sorayım; peki, o halde **Kamu İhale Kanunu niye var?**

Devletin web sitesine girip bakarsanız kanunun amacı “kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek” olarak yer alıyor.

Daha da önemlisi ise “temel ilkeler” başlığı altında yer alanlar:

“İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur.”

Açık ve şeffaf bir siyaset mümkün mü?

Kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu “Kamu İhale Kanunu”na siyaset külahını ters giydirip duruyor...

Hızlıca son örneğe geleyim...

“Çırak nesiller yetiştirmek”le “kız çocuklarını eğitimden uzaklaştırmak” noktasında tartışılmaya devam edilen eğitim meselesinin bir boyutu daha var ki iki hafta önceki yazımda da ele aldığım “Kamu İhale Kanunu” ile ilgili.

Cumartesi günü konunun bu çok ilginç boyutuna değinen **Kürşat Bumin, eğitimle ilgili bu kanun teklifinin 20. maddesinin altı-sekiz milyar arası bir maliyete ulaşabileceği düşünülen “Fatih Projesi”ne ayrıldığını ve projenin “Kamu İhale Kanunu” kapsamı dışında bırakıldığını, üstelik söz konusu maddenin “gerekçesinin” de ilgili maddenin tekrarından ibaret olduğunu söylüyor.**

İşte o madde:

“Eğitimde Fatih Projesi kapsamında okullara ve öğrencilere sağlanacak mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin gerçekleştirilmesi, belirlenen sürede tamamlanabilmesi, proje hizmetlerinin kesintisiz olarak öğrencilere eş zamanlı olarak sunulabilmesi, ülkemizde bulunmayan teknolojilerin transferinin sağlanması ve proje konusu ürün ve hizmetlerin azami düzeyde katma değerle yurtiçi üretiminin temini amacıyla projenin Kamu İhale Kanunu kapsamı dışında tutulması gerekmektedir.”

Soy, soyunuz, soyalım...

Osmanlı'dan miras kalan sermaye birikimine izin vermeyen yapı ve küçük üreticinin hâkim olduğu tarım ekonomisi Türkiye'de uzun yıllar varlığını korudu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP'ye iktidar fırsatı

Murat Çetin 12.03.2012

Önce üç gün geriye 9 marta, sonrada dokuz yıl geriye 2003'e giderseniz, "muhtar bile olamaz" denen **Recep Tayyip Erdoğan**'ın o gün parlamentoya girme hakkını elde ettiğini görürsünüz.

Siirt'te bir şiir okuduğu için yargılandı, gene Siirt'te seçimlerin iptal edilmesi ve yenilenmesiyle birlikte Siirt'ten aday oldu, 9 Mart 2003 tarihinde ise Siirt milletvekili olarak parlamentoya girdi.

3 Kasım 2002 tarihinde yapılan seçimlere siyasi yasağı nedeniyle katılamayan Recep Tayyip Erdoğan'ın yasağını kaldırarak parlamentoya taşıyan yasaya CHP de destek vermişti.

Böylece Erdoğan'a Başbakanlık, Başbakan Abdullah Gül'e de Cumhurbaşkanlığı yolu açılmıştı.

"Sizi biraz gergin gördüm"

Kendi deyimiyle "ustalık dönemi"ni yaşayan Başbakan'ın, dokuz yıllık kesintisiz iktidarı geride kalırken; hem geçen yıllara, hem de artan tecrübesine binaen, normal olarak **daha "olgun", daha "hoşgörülü" daha "sakin" olması beklenirdi.** Ancak sürekli gergin, herkese cevap yetiştiren, en küçük bir eleştiriye dahi tahammül gösteremeyip hemen mahkemelerin kapısını çalan bir başbakanımız oldu bugün. Üstelik en kısa zamanda tamamen atlatmasını dilediğimiz sağlık sorunlarını da düşününce, **Başbakan'ın Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün de Başbakanlık koltuğuna bir an önce oturmasında hepimiz için fayda var.**

Başbakan'ın herkesi tedirgin eden ruh hali Cumhurbaşkanı olunca düzelir belki fakat gidişata bakınca o zamana kadar Türkiye'nin durumu ne olur orası biraz soru işareti...

Neden derseniz, AK Parti'nin ilk yıllarındaki icraatlarıyla bugünü karşılaştıranlar durumu çok daha net görebilirler.

Mesela, konu anayasa reformu ya da Avrupa Birliği olunca tavana bakılıyor ama iş "Şike" ve MİT Yasası'na gelince hükümetin hızına yetiştirilmiyor. Ya da eğitim gibi Türkiye'nin en temel meselesinde aceleye getirildiği her gün bir açığı ortaya çıkıp, geri adım atıldığından belli olan bir konuda **Başbakan, "engelleyemeyeceksiniz, bu komisyon çalışacak, gerekirse cumartesi, pazar gene çalışacak, ama bu çıkacak" diyebiliyor.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Patates dininden olanlara bir soru: Tanrı gene patates şekline mi büründü

Murat Çetin 19.03.2012

Yaklaşık bir milyon kişinin ölümüne, bir milyon kişinin de başka ülkelere göç etmesine neden olan 1845-1849 yılları arasında İrlanda'da zalimce hüküm süren "Büyük Kıtlık"ın nedeni, yoksul halkın temel besini olan patatese bulaşan hastalıktı.

1847 yılında, Osmanlı Padişahı Abdülmecit, İrlanda'daki dört yıl boyunca önlenemeyen patates kıtlığının yarattığı felakete, bin Osmanlı altını para ve beş yardım gemisi dolusu patates, hububat ve bakliyat yardımıyla bulundurarak el uzatmıştı; üstelik de o zamanlar İngiltere'nin uyguladığı ambargoyu delerek ve altı bin kilometre mesafe kat ederek...

İrlanda halkının en önemli besin maddesi **patatesin kıtlık nedeniyle fiyatı artınca, halkın karnını doyurabilmek için patatese daha çok para ayırmaya başlaması, ekonomi biliminde "Talep Kanunu"nun önemli bir istisnasını da ortaya çıkarmış oluyordu. Giffen Paradoksu** olarak anılan bu istisnayı ortaya koyan **Robert Giffen**, fiyat artışı karşısında normalde düşmesi gerekirken artan talebi, İrlandalıların en temel besini patates örneği üzerinden açıklıyordu.

İktisadın temel bir kanununa muhalefet eden patatesin "fakir gıdası" olması da boşuna değil... Çünkü "sağlıklı, ucuz ve yetişmesi kolay"... Zaten bu yüzden de Birleşmiş Milletler, açlık ve yoksullukla mücadele çerçevesinde 2008 yılını "Uluslararası Patates Yılı" ilan etmişti.

Patates, ekimi kolay, neredeyse tüm iklimlerde yetiştirilebilen, ucuz, onlarca çeşit yemeği yapılabilen, besin değeri yüksek, sağlıklı, lezzetli, her damak zevkine uygun bir bitki olunca, haliyle adeta kutsal bir konuma da erişiyor.

Patates dini

Örneğin, geçtiğimiz yıllarda Hindistan'da fil başlı Hindu tanrısı Ganişa'ya benzediği fark edilen bir patates yüzünden, onu satın alan ailenin evi, "**tanrının patates şekline bürünüp insanlara görüldüğünü**" düşünenler tarafından tapınağa dönüştürülmüştü.

Gene hatırlarsanız, rahmetli **Erbakan** Sivas'ta yaptığı bir konuşmada **Refah Partisi'ne oy vermeyenlerin "patates dinine mensup olduklarını" öne sürmüştü.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

34 bin kişiye bir tek banka: Burası Muş'tur, yolu yokuştur...

Murat Çetin 26.03.2012

 34 bin kişiye bir tek banka: Burası Muş'tur, yolu yokuştur... Avro Bölgesi ülkelerinin dış borçlarının mille gelire oranı yüzde 85 seviyelerindeyken Türkiye'nin, kamu borçlarının milli gelire oranı bakımından 27 AB ülkesinin 20'sinden çok daha iyi durumda olduğu;

Maastrich Kriterleri'ne göre bir ülkenin iç ve dış kamu borçlarının milli gelire oranının yüzde 60'ı geçmemesi gerekirken Türkiye'de bu oranın yüzde 39 olduğu;

Gene Maastrich Kriterleri'ne göre bütçe açığının yüzde 3'ü aşmaması gerekirken AB'nin 14 ülkesinin bu sınırı çoktan aştığı, Türkiye'nin ise bu alanda da 18 AB ülkesinden çok daha iyi durumda olduğu her fırsatta dile getiriliyor.

Amenna, doğrudur...

Önce övün, sonra övün, gene övün...

Durum böyle olunca...

Sabah akşam krizdeki Avrupa'yla Türkiye'yi kıyaslayıp, herkesin parmakla örnek gösterdiği ülke Türkiye'nin nasıl da istikrarlı bir şekilde gelişmesini sürdürdüğünü, birer ikişer batan Avrupa ülkelerinin ise şakayla karışık alaya alındığını okuyoruz, duyuyoruz.

Yetmiyor...

"Berberlerin Yunanistan'a nasıl bir saç tıraşı yapacağına karar veremedikleri" türünden "berber" esprileri ile Yunanistan üzerinden Avrupa'dan ne kadar iyi olduğumuz vurgusunu da bir süredir adeta kanırtıyoruz...

Doğrusu, ona da amenna...

İlla velâkin...

Ama ne var ki son zamanlarda dile getirilen "küçük" bir husus var ki o da duyan kulaklar için hafiften mide bulandırmakta...

Üstelik bu küçük sinek, "zayıf bankacılık sektörü" ve "yüksek kamu borcu" yüzünden krize yakalandığı oy birliğiyle kabul edilen ülkelerdeki kadar olmasa da Türkiye'nin geleceği konusunda sanki tereddüt işaretleri yaratıyor.

Bu husus ne mi?

"Tasarruf oranlarının düşüklüğü."

Bu, Türkiye'nin yapısal büyük bir sorunu...

Kulak verirsiniz bakanların bürokratların, CEO'ların müdürlerin ve başkanların konuyu terennüm ettiklerini duyacaksınız, şaşırmayın...

Daha tiz perdeden durumu solo bir şekilde haykıran ise Başbakan Yardımcısı Ali Babacan...

Her fırsatta Türkiye'deki tasarruf oranının milli gelirin yüzde 12'sine düştüğünü ve bunun da tarihinin en düşük oranı olduğunu anlatıyor:

"Türkiye'de yatırımlar geçen yıl milli gelirin yüzde 22'si oldu, tasarruflar yüzde 12, aradaki fark olan tam 10 puan ise cari açık. Gelişmekte olan ülkelerde yüzde 30-40 gibi tasarruf oranları var. Önce kazanacağız, sonra tüketeceğiz, herkes ayağını yorganına göre uzatacak. 2010 yılında tüketici kredisi hacmi 43 milyar TL'ye, 2011'de bir 53 milyar TL'ye ulaşmış, topluyorsunuz iki yılda, tüketici kredileri Türkiye'de 95 milyar TL artmış.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kazayla ölmüyorsa gıdayla öldürelim...

Murat Çetin 09.04.2012

İşçiler patır patır ölürken yeni teşvik paketi ile artacak büyümeyi ve istihdamı konuşmak size de sahtekârca gelmiyor mu?

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın, "Bizim istihdamı teşvikle ilgili ayrı bir teşvik çalışmamız olacak. Tarımla ilgili yine ayrı bir çalışma yürütüyoruz" demesi, **daha ne kadar işçi öldürteceksiniz** dedirtmiyor mu size de?

İstihdamı arttıracak paketler yerine önce **mevcut istihdam edilenleri "hayatta tutmayı" sağlayacak paketler açılmalı** daha iyi olmaz mı diye siz de düşünmüyor musunuz?

Neredeyse mevcudu kadar bir de "kayıtdışı" olan bir ekonomik yapıda sigortasız, güvencesiz üç otuz paraya, göz göre göre "ölümüne" çalışacak kadar işsizliğin yoğun olduğu bir ekonomide, işçilerin ayaklanıp da haklarını aramasını, "beni bu şartlar altında çalıştıramazsınız" demesini bekleyenlerden misiniz?

Rutin işçi ölümleri karşısında **sendikalar, odalar, birlikler, hep birlikte** başka yerde olsa hükümeti alt üst edecekken, burada tutmuş **"ateşin düştüğü yerden" yükselen feryatları dinliyor...**

Ve işsizlik de, ölüm de, gittikçe daha trajikomik haller almaya başlıyor işçiler için...

Operadaki işsiz...

Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Lemi Bilgin, işsizliğin geldiği noktayı "kriz de neymiş, göster bakalım neredeymiş" diyenlere gösteriyordu geçenlerde:

"Samsun Operası, Trabzon'da *Bir Tenor Aranıyor*'u sahnelemiş. Şehrin görünür yerlerinde afişler asılmış. 12 kişi iş için başvurmuş, demişler ki 'tenor nedir bilmiyorum ama elimden her iş gelir.'"

"Güleriz ağlanacak halimize" hesabı bu örnek sanırım sizin de aklınıza yıllar önce Devekuşu Kabare'de Zeki Alasya- Metin Akpınar tarafından oynanan bir skeci getirmiştir.

Hani, oğlunun sünnet düğünü için "parası neyse verimiz" diyerek Atatürk Kültür Merkezi'ni kiralamak isteyen şahsın isteği kabul edilmez de bir hafta sonra AKM'nin önünden geçerken *Figaro'nun Düğünü* diye kocaman

bir poster görür ve "Figaro denen kefereye verdiler bize vermediler salonu" diye söylenir ya.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Bezgin, içerlek erirken kurşun, evlerde kalmanın dehşetini duydum'...

Murat Çetin 16.04.2012

16 Nisan 1916'da İstanbul Fatih'te, Atik Ali Paşa'da doğdu **Behçet Necatigil**; bugün doğum günü. Yaşasaydı, 96 yaşında olacaktı.

Necatigil, kendi şiiri için, "benim şiirim ya evlere bir övgüdür ya da bir ağıt" diyecek kadar "evi ve aileyi" el üstünde tutar. Çünkü orası sığındığımız liman, herkesin bir biçimde ait olduğu tek gerçek mekândır...

O, Türk edebiyatında "ev"lerin şairi olarak ün yaptı; dış dünyanın acımasızlığından ve zorluklarından kaçarak sığındığımız, huzuru bulduğumuz mekânlardı onun satırlarında evlerimiz...

Ne var ki 21. yüzyıl sadece aile bağlarını zayıflatmadı, mekânı dolduran eşyalarıyla, soframıza gelen gıdalarıyla çağın hastalığı kanserle de tanıştırdı bizi...

Cep telefonlarından mikro dalga fırınlara kadar evimizdeki, çevremizdeki her şey artık kanser yayıyor... Tıpkı yediklerimiz, içtiklerimiz gibi...

*"Sağ çıkıp günlük savaştan,
Evin yolunu tutmuşum.
Yemek yedik, çocuklarım uyudu.
...Koltuğuma uzandım, rahatım.
Kahvem içime sindi,
Başladı gecelik saltanatım."*

Kanser 'Yeşil Devrim'le geldi

Dünya Açlık Raporu'na göre dünyada açlık çeken insanların sayısı bir milyara dayanmış durumda...

Gıda fiyatlarındaki yoksul nüfusu tehdit eden hızlı artış ise çaresizlikle izleniyor.

En kötüsü ise bu şartlara rağmen tüm dünyada üretilen gıdaların üçte birinin israf edilerek çöpe gitmesi...

Bu durumda daha fazla gıda elde etmek için zirai alanları genişletmek ve verimi arttırmak gerekiyordu; ikinci yol seçildi.

Tam da bu noktada yeni tohum çeşitleri, haşere öldürücüler ve kimyasal gübrelerle verimi arttırarak açlıkla karşı karşıya kalan dünyanın derdine bir nebze derman olmak mümkün oldu; verim artışa sağlandı ve buna

“Yeşil Devrim” dediler o zaman...

Ama hangi bedelle?

Bugün ineklerin yediklerinde de ürettikleri sütte de yüksek düzeyde haşere öldürücü kalıntıları var...

Ürününe haşere musallat olmasın diye neredeyse gece gündüz tarlalarına, bahçelerine haşere öldürücü sıkın çiftçiler var...

Koruyucu elbise giymeden, yüzlerine maske takmadan, tavsiye edilen miktardan çok fazla haşere öldürücü kullanan ve kendini de tüketeni de kansere bulaştıran üreticiler var...

Bu yüzden, dört duvarıyla, dış dünyaya karşı korunaklı diye bildiğimiz evlerimiz artık maalesef “güvenli” değildir.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki şehrin hikâyesi; pist kısa, rüzgâr uzun...

Murat Çetin 23.04.2012

Yaklaşık dört yıl önce açılan Sinop Havaalanı’nda pist kısa, rüzgâr uzun...

Kente uçakla ulaşabilen şanslılar, kısa pist yüzünden keskin bir frenle ayak basıyorlar Sinop’a.

Uçağı rüzgâr nedeniyle Sinop’a inemeyen şanssızlar ise kendilerini doğruca **Samsun Çarşamba Havalimanı’nda** buluyorlar; çünkü **pist kısa, rüzgâr uzun...**

Çarşamba’daki şanssızlar Sinop’a, Sinop’taki şanssızlar ise Çarşamba’ya, karşılıklı 200’er kilometreyi üç saatlik bir yolculukla kat etmek zorunda kalıyorlar.

Hükümeti eleştirdiği için *Taraf* Gazetesi’ni **cezalandırıp**, kuruluşunun aldığı gazete sayısını azaltıp, hükümete salya sümük takla atanların adetlerini de yükselten THY Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Topçu, 2010 yılında uçaklarının havada attığı fazla tur nedeniyle şirketin 100 milyon dolar kaybettiğini belirtmişti.

Siz bu miktara pas geçilen pistler yüzünden eklenen paraları, Sinop-Çarşamba seferlerini, insanların hayatlarından çalınan zamanı ekleyin...

AK Parti’li bir milletvekili, Sinop Havaalanı pist uzatma ihalesinin “2010 yılı sonuna kadar” yapılacağını söylemişti; yalandan kim ölmüş? Sinopluların şimdiye kadar bu duruma bir isyanı olmadı...

Ama muhakkak ki geçen hafta kenti ziyarete gelmeye kalkan 50 tur operatörü isyanları oynamıştır...

Geçen hafta dünyanın dört bir yanından daha fazla turist ağırlamak için çağırdıkları **Körfez ülkelerinden gelen yaklaşık 50 seyahat acentesi kısa pist, uzun rüzgâr nedeniyle kendilerini Samsun’da buluverdi...**

Sinop’a dönebilmeleri için üç saat yolculuk yapmaları gerekti...

Pist double olmasa da neyse ki yollarımız double.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'İleri demokratik standartlara sahip' 1 Mayıs

Murat Çetin 30.04.2012

 'İleri demokratik standartlara sahip' 1 Mayıs **İstanbul Valisi**'nin Taksim'de 1 Mayıs kutlamalarına katılacaklara "üstü açık" tehditkâr bir üslupla ve hükümetimizin son dönemde iyice ayyuka çıkan tarzını örnek alarak **"ayar veren"** konuşmasını okumasam, Türkiye'nin gelişmiş dünyanın kaç yüzyıl gerisinden geldiğine çok da takılmayacaktım.

Vali, "bir daha Taksim'i görmek" isteyenlerin nasıl davranması gerektiğini şöyle açıklıyordu:

"Yalnız şunu özellikle belirtiyorum, 1 Mayıs'ta Taksim Meydanı'nda emekçilerimizin ve işçi kardeşlerimizin bu özel gününde, Taksim Meydanı'nda milletimizin üzüntüsüne sebebiyet verecek, milli hassasiyetlerimizi rencide edecek, Taksim'de anıt çevresinde ve anıtta birtakım olumsuz ve bizleri rahatsız edecek görüntüler verildiği takdirde, bundan sonra açık söylüyorum, Taksim'de kutlama konusunda yeni bir karar alabilirim.

Bunu çok net olarak söylüyorum. Buna yönelik yanlış bir hareketi, bir saygısızlığı, münferit kişilerin dahi saygısızlık yaptığını görürsem, bundan sonrasıyla ilgili bu tedbirleri almayan ve bana müracaat eden ilgililer nezdinde hem işlem yaparım, bir daha 1 Mayıs'ta Cumhuriyet Anıtı'nın çevresinde oluşacak olumsuzluklardan dolayı, hem de bu konuyla ilgili iznimi dikkatli bir şekilde kullanırım."

Uslu durmayana Taksim yok...

Gördüğünüz üzere, **1 Mayıs'ta Taksim'e çıkacaklar "ayaklarını denk" alacaklar**. Sayın valimizin dediğine göre, "tek bir kişi" bile valimizin kurallarına uymazsa, bir daha **Taksim'i unutacaklar**. O yüzden halkımızın ne "yapmaması" gerektiğinin altını bir kez daha çizmekte fayda var:

Milletimizin üzüntüsüne sebebiyet vermeyeceksiniz;

Milli hassasiyetlerimizi rencide etmeyecek; Ata'mıza, bayrağımıza, haysiyetimize, onurumuza el uzatacak hareketlerde bulunmayacaksınız;

Anıt çevresinde birtakım olumsuz ve rahatsız edecek görüntüler vermeyeceksiniz;

Yanlış bir hareket, bir saygısızlık, terbiyesizlik, ahlaksızlık yapmayacaksınız...

Bu kurallara uymayı göze alıyorsanız buyurun gelin...

Gerçi, geçen hafta, üstelik de çok geç bir saatte meydan çevresi araç trafiğine kapalı olduğu için 10 metrelik yolu 10 dakika turladıktan sonra aşınca, **gizli güçlerin daha baştan gözdağı vermek için harekete geçtiğini** anlamamız gerekirdi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

S&P Şehir Tiyatroları'nda aktör mü

Murat Çetin 08.05.2012

Sanat, devlet ortaya çıkmadan binlerce yıl önce insanlıkla birlikte doğdu ve yaşayageldi.

Devlet sanatı ve sanatçıları istisnasız desteklesin mi ya da hiçbir şekilde müdahale etmesin mi ya da en iyisi finansal olarak destek olup, yapılan işlere karışmasın mı?

Bu tartışma sadece Türkiye'ye özgü bir tartışma değil...

Kriz sonrası bütçe kesintileri nedeniyle kültür kurumlarının, müzelerin, operaların, tiyatroların zor durumda kalması, özellikle Avrupa'da "polisle çatışan opera sanatçıları", "protesto için eser yakan müzeler" türü haberlerin gazetelerde sıkça görülmesine neden olmuştu.

Desteklemek ya da desteklememek, işte bütün mesele bu...

Kültür ve sanat kurumları devletin sanatı desteklemesini istiyorlardı, çünkü:

Kültürel mallar yalnızca onu tüketen bireye değil, tüm topluma da fayda sağlamaktadır.

Çünkü "erdemli mal" olarak kabul edilen kültürel malların tüketim kararları piyasaya bırakılırsa yeterince tüketilemeyeceği kaygısı mevcuttur.

Çünkü desteklenen sanat alanları istihdam yaratır, turist çeker ve vergi gelirlerini artırır ve bu da ekonomik kalkınma açısından önemlidir.

Hâl böyleyken, tartışma konusu olan tiyatroları devlet desteğinden koparmak, serbest piyasa şartları altında kültür ve sanat üreten "işletmeler" olarak faaliyetlerini yürütmelerini beklemek ne kadar doğrudur?

"Sanat eseri olan oyunu, alınıp satılan bir mal, sanatçıyı da seri üretim yapan bir makine konumuna indirgemek", "yaratıcılık" temelindeki bir organizasyonu kâr peşinde koşan bir işletmeye çevirmek anlamına gelirse, bunun karşılığı sanatı piyasanın belirlemesi olmayacak mıdır?

İktisadın arz talep kanunlarına uymasını beklediğimiz sanat eserleri, kâr-zarar ilişkisi içine girer/hapsolursa, ortaya çıkan ürünler, yapılan işler, "sanat" olmaktan çıkmaz mı?

Ayrıca sanat, bu durumda devrimci, yenilikçi, değişime yönelik özgür ruhunu kaybetmez mi?

Sadece sanatı için yaşayan sanatçılar desteklenmezse, her şeyi piyasadan beklersek, büyük sanatçıları sefil bir hayata mahkûm etmiş olmaz mıyız?

Peki, o halde sanatla ilgili doğru bir kamu politikası nasıl olmalı?

Bir sanat projesinin başarısını gösteren ölçütler nelerdir? Ticari başarı ölçütü olarak kullanılabilir mi?

"Bir kamu sanat projesinin ve finansmanının yargılanması, başarı veya başarısızlığının değerlendirilmesi, maliyet ve faydalarının ortaya konulması, değerlendirme yapılan projenin devamına ya da iptaline karar verilmesi nasıl olacaktır?"

Devletin sanatı desteklemesi, vergi mükelleflerinin finanse etmesi demektir.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cari açığı Başbakan'ın müritleri düşürmüş olmasın sakın

Murat Çetin 14.05.2012

Avrupa'nın krizde ayakta kalmayı başaran iki devi İngiltere ve Almanya'nın iki büyük haber sitesinde birer gün arayla aynı başlık manşetti:

“Tasarruf mu, büyüme mi?”

Başlık tercih imkânı verse de Avrupa'da krizden yediği darbenin şiddetine göre birçok ülkenin önünde böyle bir seçenek yoktu. Çünkü Almanya ve IMF gibi büyük abileri onlara kemer sıkmaktan başka alternatif sunmamışlardı.

Kemer sıkma politikaları yüzünden halkıyla karşı karşıya gelen iktidarların yenilgiden başka geleceği olmadığı Fransa ve Yunanistan'daki seçim sonuçlarıyla netleşince, “tasarruf-büyüme” açmazı tekrar gündeme oturdu.

Sıkmadan olur mu?

Avrupa'nın genelindeki ekonomik durgunluk ve işsizliğin “ekonomik büyümeye öncelik verenleri” iktidara taşımasından daha doğal bir şey olamazdı. İktidara gelenlerin de geliş nedenlerini yok sayıp, kendilerine dayatılan bütçe disiplini hemen kabul etmeleri beklenemezdi haliyle.

Öte yandan “borçlar nasıl ödenecek” gibi temel bir soru da hâlâ tam bir cevap bulamadı.

Neyse ki “ne yardan, ne serden” diyerek büyümeden de istihdamdan da vazgeçmeyen, halklarının hayatlarını zorlaştıran tercihlere sırt çeviren liderleri memnun edecek yolların da olabileceği konuşulur oldu.

Kemer sıkma politikaları ile ekonomik büyümenin pekâlâ da birarada varolabileceğini, bunun bir açmaz olmadığını söyleyenler ortaya çıktı.

İnanması güç gelebilir ama disipliniyle ünlü **IMF'nin Başkanı Christine Lagarde, büyüme ile kemer sıkma arasında bir seçim yapılması gerektiğine inanmayanlardan**. Lagarde, harcamaların sert bir şekilde düşürülmesinin bir risk oluşturacağını bu yüzden büyüme-tasarruf dengesinin sağlanması gerektiğini düşünüyor.

Seçim sonuçları mı yumuşattı bilinmez ama Merkel de kemer sıkma politikalarına bir şekilde bir büyüme paketinin eklenebileceğini söylüyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa'nın yolları taştan, 'cinayet ekonomisi' iktidarı çıkardı baştan

Murat Çetin 21.05.2012

Ayda ortalama 60 işçinin öldüğü, 10 milyon işçinin kayıt dışı, hiçbir güvencesi olmadan çalıştığı, sendikal hakların hâlâ özgürleştirilemediği, 19 milyon hanesinden yaklaşık dört milyonun en yoksul olduğu bir ülkedeki sessizliğe bakılırsa Sosyal Politikalar ve İstihdam Faslı'nın açılmaması kimsenin umurunda değil...

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, AB'nin "açılmasına onay verdiği" Kamu İhaleleri, Sosyal Politikalar ve İstihdam ile Rekabet başlıklarını neden açmadıklarını "biz de kalan üç başlığı açmak istemiyoruz" diyerek şu şekilde gerekçelendirdi:

"İki yıldır hiçbir başlık açmıyoruz. 33 başlıkta 13'ünü açtık. 13 başlığın bir kısmını Kıbrıslı Rumlar, bir kısmını Fransa bloke etti. Üç başlık kaldı. AB'nin politik olarak engellemediği bu üç başlığı da ekonomik programımızı ve dünyadaki rekabet gücümüzü engelleyeceği için biz açmak istemiyoruz."

İşçileri öldürmeyip, insanca yaşatacağı için **"Sosyal Politikalar"**dan...

Çelik sektöründeki tekelleri engelleyeceği gerekçesiyle **"Rekabet"**ten...

Evlerimizi mezar olmaktan kurtaracağı için de **"Kamu İhaleleri"**nden vazgeçtik...

Kendi halkının bire bir refahını ilgilendiren, ülkenin geleceğini etkileyecek böylesine önemli bir konuda alınmış bu kararın kendi ayağına kurşun sıkmaktan ne farkı var?

Bir türlü evlilikle sonuçlanamayan uzun nişanlılık halinin getirdiği belirsizliğin yarattığı kaygısızlık, gözükene o ki sadece hükümeti değil, kamuoyunu da AB gündeminden iyice uzaklaştırmış...

Çünkü AB'ye üye olmaktan ziyade AB standartlarında bir yaşam beklentisinin önü kesiliyor ama kimselerden bırakın feryadı, fısıltı bile çıkmadı.

Kiribati'ye nasıl gidilir?

Türkiye'nin temel problemlerine Babacan'ın da dediği gibi "ayna" tutan AB'ye üyelik arzumuzu baltalatacak bir girişim olması bir yana, açılmayacak olan başlıkların içeriğine bakmak bile eski "zihniyetin" değişmediğini gösteriyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cennete gitmek artık çok daha hesaplı!

Murat Çetin 28.05.2012

Ortaçağın sonlarına doğru Avrupa'da kiliseler masraflarını karşılamak için halka cennetten toprak satardı. Günahlarından arınmak ve öldükten sonra cennete gitmek isteyen Hristiyanlar da kilisenin sattığı Endüljans

denen bu af belgesini alarak huzura ererdi...

"Kazan- kazan" ilkesine uygun, her iki taraf için de kârlı bir alışverişti doğrusu...

"Kuran kursu yaptıran da masrafını karşılayan da vergiden düşecek" başlıklı haberi görünce, ortaokul sıralarında tarih dersinde okuduğumuz ve dalga geçtiğimiz "cennetten arsa satma" hikâyesi geldi aklıma...

Hoş, bizim ortaokulda dalga geçtiğimiz Avrupalılardan pek de bir farkımız yok...

Çünkü "Antalya, Hatay, Kırıkkale, Çankırı ve Ankara'da vatandaşları cennetten yer vereceklerini söyleyerek dolandırdığı öne sürülen üçü kadın altı kişinin gözaltına alınması" hadisesi henüz iki ay önce Avrupa'da değil, Türkiye'de yaşandı...

Aleviler zaten Cehennemlik

Konumuza dönersek, birkaç gün önce Meclis'te kabul edilen bir kanun tasarısı ile 1 hazirandan sonra konut alanlar, konut değerine göre vergi ödeyeceklerdi. Tasarının 22. maddesi, "yeni konut alımlarında KDV oranının metrekareye göre değil, konutun emlak vergisi veya arsa değerine göre yüzde bir, yüzde sekiz veya yüzde 18 olarak alınacağını" öngörüyordu.

Emlak sektörünün her yönüyle gündemde olduğu bir dönemde önemli bir haberdir bu. Ancak satır aralarına karışmış bir ayrıntı haberi daha da ilginç kılmıştı. Bu ilginç ayrıntı söz konusu tasarının dokuzuncu maddesinde gizliydi. Bu madde ile cami, kilise, havra gibi ibadethaneler ile Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen, Kuran Kursu gibi tesis yaptıran veya masraflarını üstelenen kişiler, bu giderlerini Gelir ve Kurumlar Vergisi'nden düşebileceklerdi.

Haberin ayrıntılarına farklı yerlerden ulaşmaya çalıştım ama mesela "cemevleri" yaptıranlar da benzeri muafiyetten yararlanabilecekler miydi, bulamadım...

Meclis'te tasarının görüşmeleri sırasında ilginç diyaloglar da yaşanmıştı.

CHP Milletvekili Bülent Kuşoğlu, "Devlet katkısıyla hayır işi yapmak doğru mudur? Cami yaptırmak bir ibadettir. İbadet vergiden düşülür mü? Hac'ca giden vergiden mi düşüyor? Diyanet'in bu konuda görüşünü almak istiyoruz" dediğinde orada "niyeyse" hazır bulunan eski müftü Kemal Uludağ söz almış ve kendilerine vatandaşlardan ve cami yaptıрма derneklerinden çok sayıda talep geldiğini, sağlık ve eğitimde olduğu gibi cami ve Kuran kurslarının da vergi muafiyeti kapsamına alınmasının istendiğini anlatmış.

Müslüman'a vergi indirimi

Halkın taleplerinin bu denli kabul görüp, hızla yasalaşma yolunda ilerlemesi takdire şayan doğrusu...

Madem isteyince "Şike Yasası", "MİT Yasası" gibi ışık hızında çalışabiliyormuşuz ki bu bir kez daha görüldü, o halde 'işçi sağlığı ve güvenliği' ile ilgili yasaları da niye hemen çıkarmıyoruz mesela?

Adana'nın Kozan ilçesindeki Gökdere Köprü Barajı ve hidroelektrik santralinin derivasyon tünelinin kapağı, 24 şubat tarihinde patlamış, baraj göletindeki suyun boşalmasıyla akıntıya kapılan 10 işçi hayatını kaybetmişti. İşte o dava kapsamında tutuklanan üç baraj yöneticisi ihmal iddialarına rağmen geçen gün tahliye edildi.

Adana'daki gibi her gün belki onlarcasının yaşandığı, bu kadar çok, ucuz ve göz göre göre işçi ölümlerinin olduğu, sorumlularının da her seferinde olduğu gibi paçayı bir şekilde kurtardığı bir ülkede, işçilerin hayatını kurtaracak yasaların komisyonlarda beklemeden yasalaştığını hiç görmüyoruz.

"Türkiye'de 81 bin 934 cami olduğunu, 911 kişiye bir cami düştüğünü, özellikle göçler ve kentsel dönüşüm nedeniyle yeni ibadethaneye ihtiyaç duyduklarını, devletin de bu ihtiyacı karşılamaya yardımcı olacağını" anlatan Uludağ'ın bu düşünceli davranışını paylaşan iktidar partisinden mesela hem AB üyelik sürecini hızlandıracak, hem de çalışanları insanca istihdam ettirecek "Sosyal Politikalar ve İstihdam Faslı"nın açılmayacak olmasına karşı bir duyarlılığa rastlamıyoruz nedense...

Duyarlılık, Türk ve Sünni Müslüman olduğun sürece varoluyor...

Anlaşılan o ki Başbakan "dindar bir nesil yetiştirmek" hayalini dört koldan uygulamaya koymuş... Eğitimle başlayan uygulamalar, vergi teşvikiyle yaptırılan ibadethanelerle devam ediyor.

Bir yanda Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Amerika'da, Silikon Vadisi'nde Bilgi Çağı'nın ekonomisiyle; Apple, Google, Facebook ve Twitter gibi 21. yüzyılın teknolojisiyle buluşuyor...

Diğer yanda biz, işçileri öldürerek, rekabetten vazgeçerek, AB'ye sırt çevirerek büyük ekonomi olmaya çalışıyoruz.

En kötüsü ise sağlığını nasıl kavuşacağımızın yollarını arayacağımıza, hastalığımızı söyleyen doktora kızıp, "sapasağlamsın maşallah" diyecek yerli dalkavuklar aramaya başlamamız oldu...

mcetin@istanbul.edu.tr,

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Perhizi turşuya feda etmek ya da hangi başbakan

Murat Çetin 04.06.2012

Tüm Türkiye Başbakan'ın rüzgârına takılmış uçurtma gibi gündemden gündeme savrulurken, "başkanın adamları" da boş durmuyor, Başbakan'ın "bir dediğini" derhal kanun olarak hayatımıza sokuyor ki biz de vakit geçirmeden Başbakan'ın buyurduğu gibi yaşayalım...

Benim açımdan sıkıntı ise yeni bir "toplum mühendisliğinin" kurbanları olmaktan çok Başbakan'ın bir söylediğinin bir söylediğini tutmuyor oluşu...

Doğuya doğru giden geminin içinde batıya doğru koşan yolculara döndük...

Hep dört

Biliyorsunuz, Cumhuriyet'in kuruluşunun 100. yılı nedeniyle Türkiye'nin önüne dünyanın 10. büyük ekonomisi olmak gibi çeşitli ekonomik hedefler konuldu. Bunları da geçenlerde Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan "2023 hedeflerini dileyerek elde edemeyiz. İki trilyon dolar milli gelir, 25 bin dolar kişi başına gelir ve 500 milyar dolar ihracat hedefine ulaşmak için yapmamız gereken çok şey var" diyerek bir kez daha dillendirmişti.

Birkaç gün önce de Türkiye'nin CERN'i olarak adlandırılan Proton Hızlandırıcı Tesisi'ni açan Başbakan Erdoğan, 2023 hedeflerine ulaşmak için "Mevcudun üzerine sürekli eklemek durumundayız. Milli geliri, ihracatı, yatırımları, turizm gelirlerini arttırdığımız kadar eğitime, bilime, araştırma ve geliştirmeye, markalaşmaya daha fazla ağırlık vermek mecburiyetindeyiz" diyordu...

Başbakan söylediklerinde yüzde yüz haklı. Çünkü artık "Bilgi Çağı"nda yaşıyoruz.

Bir ülkenin ne kadar gelişmiş olduğu eskiden sadece o ülkenin ürettiği mal miktarı yani milli geliri ile sınırlı kalırdı. Bugün ise hem malların niteliği değişti, hem de "insani gelişme" gibi başka göstergeler eklendi milli gelire. Ağır sanayi yerini mikroelektronığa bırakırken, kişi başına düşen gelire "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi" eklenerek üreme sağlığında karşılaşılan kısıtlamaların toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl arttırdığı ortaya konuldu.

Bugün ülkeler, vatandaşlarına daha iyi bir yaşam imkânı sunabilmek için sadece kişi başına düşen geliri yükseltmek üzere uzay sanayii, biyoteknoloji, bilgisayar teknolojileri, yeni malzemeler, elektrik ve elektronik, ilaç sanayii alanlarında üretim yapmakla kalmıyor, bunları üretecek nesilleri de yetiştirmenin yollarını arıyor.

Peki, daha üç gün önce "eğitim, bilim, araştırma ve geliştirme, markalaşma" diyen Başbakanımız ne yapıyor? Bilgi Çağı hedefini "dindar nesil" ile yakalamayı düşünüyor.

Eğitim sistemi bir inatlaşmanın eseri olarak pat diye değiştirilmek isteniyor, sonuçta da yeni eğitim-öğretim yılında başlayacak 4+4+4 sisteminin nasıl uygulanacağı konusunda tam bir kaos yaşanıyor... Değişecek okullar, okul değiştirecek öğrenciler, öğretmenler, yasanın uygulanmasındaki belirsizlikler diz boyu...

Eğitimde daha fazla düşünme, tartışma ve araştırma ortamı nasıl sağlanır diye düşünmek yerine, eğitimi rövanş alma duygularının tetikçisi yapınca soru soran, araştıran ve tartışan bir toplumdan uzaklaşarak Başbakan'ın istediği "araştıran geliştiren" çocukları da doğmadan yok ediyoruz.

O çocuklar olmayınca da bizim bir kilogram ihracatımızın değeri 1,46 dolar, Almanya'nın ise 4,1 dolar oluyor...

Hâl böyle olunca, ne olduğunu kimsenin anlamadığı bu eğitim sistemi ile ne milli gelir, ne ihracat ne de Türk insanını Bilgi Toplumu'na ulaştıracak gelişme mümkün gözüküyor...

Küresel vicdana kürtaj

Gene, biz kürtaj tartışıyoruz ama üreme sağlığı imkânlarına erişim de yüksek refahın bir göstergesi olarak insani gelişmenin bir parçası haline geldi.

Türkiye, taraf olduğu Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmeler uyarınca, cinsel ve üreme sağlığı hakları konusunda yeterli ve kapsamlı hizmetler sunmak ve bu hizmetleri erişilebilir kılma yükümlülüğü altında bulunmakta...

Üstelik AK Parti, Seçim Beyannamesi'nde, "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ile getirilen ilkelerin uygulanmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır" diyor ve başka konu kalmamış gibi temel insan haklarını ve bütün evrensel yasaları çiğneyerek kürtajı yasaklamaya gidiyorsa Başbakan, "Suriye'de çocukların katledilmesi karşısında sessiz kalan küresel vicdan" söylemi de havada kalır, yerini bulmaz...

Hükümet sadece kürtaj diyerek uluslararası kamuoyunu ve yasaları karşısına almadı, grevi yasaklayan ülke olarak da Türkiye'yi zor duruma soktu.

Al birini vur ötekine

Öncesinde ise kafayı "artı dörde" takmış hükümet, öğrencilerden sonra memurları da aynı taktikle vurdu, memura zammı 4+4'le sınırladı.

"2011'de Türkiye'nin Çin'den sonra yüzde 8,5 oranıyla en hızlı büyüyen ülke olduğunu" söyleyen, "2002'de milli gelirimiz 230 milyar dolardı. 2011 sonu itibarıyla geldiğimiz nokta 772 milyar dolardır" diyerek övünen Başbakan, İstanbul'da son altı yılın en yüksek mayıs ayı enflasyonu gerçekleşirken, memura 4+4 zam teklifiyle ilgili olarak "Hesaplar yapıldı, yoksa Yunanistan gibi oluruz" dedi.

Geçen hafta sonu itibarıyla hükümeti sendikalar karşısında iki farklı üstünlüğe taşıyan diğer gelişme ise "ileri demokrasinin" geldiği son noktayı havacılık sektöründe grevi yasaklayarak tüm dünyaya göstermemiz oldu.

Bir yanda çeyrek asırdan önce koltuğunu terk etmeyen, işçi aidatlarıyla servetler edinen ve adları sadece yolsuzluklarla öne çıkan sendikacılar, diğer yanda kara listede olduğu Uluslararası Çalışma Örgütü'ndeki konumunu düzeltmek, işçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasaları bir an önce hayata geçirerek işçi ölümlerini durdurmak yerine, AB'yi de tıkayan bir hamleyle Sosyal Politikalar ve İstihdam faslını müzakerelere açmayan bir hükümet.

Başbakan'ın hangi sözüne inanalım?

Bilim deyip, eğitim kaosu yaratan; kürtaj deyip insani gelişmeyi karşısına alan; büyüme şampiyonuyuz deyip, enflasyonu görmezden gelip, memuru ortada bırakan; işçi ölümlerine kafayı takmak yerine bu sorunu çözecek AB faslını müzakereye kapatan; ileri demokrasi deyip, grev hakkını yasaklayan bir başbakanımız var. Üstelik kızdığını da işsiz bıraktıran...

Malların fiziki miktarlarının değil, içerdiği bilginin değer ettiği bir çağda, fiziksel emeğin yerini zihinsel emek alırken, sendikalar tüm bu gelişmelerden bihaber bir şekilde, "ne kopartırsak kârdır" mantığı ile işverenle sadece ücret ve birtakım iyileştirmeler konusunda pazarlığa girişiyorsa...

Başbakan'ın bir gün "ak" dediği ertesi gün "yasalaşiyor" ve bu, hedefi olan "kara"yla çelişiyorsa...

Bu sendikaları da ekonomik hedefleri de çöpe atmak gerekir...

mcetin@istanbul.edu.tr,

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin çözümü hamamdaki havuzda olabilir

Murat Çetin 11.06.2012

Geçen hafta Türkiye iki büyük organizasyonla "dünya ekonomisine" ev sahipliği yaptı. Her ikisi de üç gün süren organizasyonlardan birisi TUSKON tarafından düzenlenen ve 130 ülkeden üç bin işadaminin katıldığı "**Dünya Ticaret Köprüsü**" programıydı. İkincisi ise "daha da Davos'a gelmem" diyerek Başbakan Erdoğan'ın toplantı terk ettiği "**Dünya Ekonomik Forumu**"ydu.

Tabii bütün dünya ayağımıza gelince, Türkiye'nin ne kadar da örnek alınacak bir ülke olduğunu katılımcıların suratlarına çarpma fırsatı doğdu. Hatta "Yunanistan ekonomisinin Türkiye ekonomisinden daha iyi olduğunu

iddia eden" CHP lideri **Kemal Kılıçdaroğlu**'na cevap veren Başbakan **Erdoğan**, "kargalar bile güler buna" diyerek, "şu anda adalarını satmaya kalkan, AB'den 100 milyar avro dilenerek ayakta durmaya çalışan bir ülke, Türkiye'ye örnek olabilir mi" şeklinde konuşmasını sürdürdü.

Komşuya da mı kibir?

Tarihî bağlarımız bir yana, atasözleri ve deyimler konusunda uzman Başbakan'ın, komşunun önemine binaen yazılmış olanlarından habersiz gibi, "komşunun acısıyla" alay edencesine bu tür sözler sarf etmesine elbette Yunanistan'dan cevap gecikmedi.

Yunanistan'daki geçici hükümetin sözcüsü **Dimitris Tsiordas**, sorunlarına saygı gösterilmesini beklediklerini haklı olarak ifade ettikten sonra, bizim de sürekli vurguladığımız bir gerçeğin altını çizdi: "Türkiye'nin, Yunanistan'da bugün azalmış haldeki kişi başına düşen ortalama milli gelire ulaşması için bile kat etmesi gereken daha çok yolu var"...

BM'nin az da olsa "büyüme rakamlarını düşürdüğü", IMF'nin ise "küresel ekonomik gelişmelerin aşağı yönlü riskler arz ettiğini bildirdiği uyarıları" çerçevesinde, IMF ayrıca "kırılganlıkların hâlâ sürdüğünü" söylüyorsa, "gülme komşuna, gelir başına" sözünü de dikkate almak lazım. Üstelik Avrupa Merkez Bankası Başkanı **Draghi**, Avro Bölgesi'nin "daha büyük aşağı yönlü risklerle karşı karşıya olduğunu" açıkladıysa...

Çünkü Avrupa'daki krizin önünü almak, kredi notu üç basamak düşürülen ve resmen yardım isteyebilecek duruma gelen İspanya'ya bakınca yakın gelecekte pek mümkün gözüküyor...

George Soros'un kurtarılması için üç aylık bir zamanları olduğu konusunda Avrupalı liderleri uyardığı avronun geleceği o kadar karanlık ki **Merkel** bile "her şeyden önce siyasi bir birliğe ihtiyacımız var" diyerek "daha fazla Avrupa" istediğinin altını çizdi.

Çare yanı başınızda

Krizin çözümüne yönelik her kafadan her gün binlerce sesin çıktığı bu kaotik ortamda, Oxford Üniversitesi'nde Antik Yunan ile ilgili ders veren **Armand D'Angour**, "Antik Yunanlıların modern borç krizini nasıl çözmeyi tercih edebileceklerini" yazarak, şimdiye kadar ki krizle ilgili belki de en keyifli, en yanı başımızdaki ve en sonuç alıcı reçeteyi sundu.

İşte Yunanistan'a ve diğer kriz kurbanı ülkelere tarihten gelen reçete:

"1. Milattan önce 6. yüzyılın başlarında Atina halkı büyük bir borç yükü altındaydı. Toplumsal bölünme çok sertti ve sosyal eşitsizlikler alıp başını gitmişti. Aristokrat Solon zengin ve fakirlerin ortak çıkarlarını gözetmeyi başardı. Borçları azalttı, toprak satın almaya sınırlamalar getirdi, toplumu sosyal sınıflara böldü ve her sınıfa kendi bütçelerine uygun finansal sorumluluklar yükledi.

Solon'un başarısı bize **olağanüstü devlet adamlarının toplumun refahı için gerekli kararları halkın hoşuna gitmese bile alabilecek kadar güçlü olması gerektiğini** gösteriyor.

2. Antik Delfi, doğruluk tanrısı Apollo'nun kâhinlerinin eviydi. Delfi'deki Apollo tapınağının üzerinde şöyle yazar: **'Tanı kendini. Aşırıya kaçma.'**

3. Milattan önce 6. yüzyılda yaşamış mistik bir bilge olan Samoslu Pisagor evrendeki her şeyin ardında numaraların gizemi olduğunu düşünüyordu. Ona göre kozmik olaylar her 10 bin 800 yılda bir kendini yeniliyordu: **'Tarih tekerrürden ibarettir, yani hiçbir şey tamamen yeni değildir.'**

4. Homerus'un Odise destanının kahramanı 'kalbim sıkı tutun, sen en kötü acılara katlandın' der.

Bu şekilde büyük kahraman yıllarca süren çabalarını sadece sabırsızlık ve dayanıksızlık yüzünden çöpe atmamış olur. Şöyle düşünmek gerek: **'Her şey şu andakinden daha kötü olabilirdi, hatta olmuştu büyük olasılıkla. Daha zorlu sınamalar geçildi ve zekâ, dayanıklılık ve çalışkanlıkla daha niceleri de geçilecek.'**

5. 'Sorgulanmamış bir hayat yaşamaya değer değildir' diyerek, özgür düşünce ve sorgulamanın sembolüne dönüşmüş **Sokrat, insanlara net cevapların bulunamayacağı durumlarda bile sorgulamaya devam etmeyi öğretmişti.**

6. Dünyanın en iyi komedi yazarlarından biri olan Aristophanes yazdığı her dizede çağının Atinalı politikacılarıyla dalga geçerdi.

Kurbağalar adlı komedisinde ilk kez hava savaşı tiyatro sahnesine taşındı. Ve bu oyunda Atinalı tiyatro severlere önemli bir mesaj verdi: **'İyi liderler seçin yoksa kötülerine mahkûm olursunuz.'**

7. 'Aynı nehirde iki kez yıkanamazsın.' Bu Heraklitos'un en unutulmaz cümlelerinden bir tanesiydi.

Demek istediği şey elbette su akmaya devam ettiği için aynı yerden girseniz bile aynı nehirde bir kereden fazla yıkanamayacağınızdı. Su aktıkça nehir de değişir!

Öğrencilerinden biri bir gün, 'ancak böyle düşünürsek aynı suya bir kez bile giremeyiz ki! Çünkü her şey sürekli değişiyorsa suya atılan her adım da bambaşka bir şeydir' demişti.

Ama değişkenlik ne kadar devam eden bir kavram olsa da farklı şeyler farklı hızlarda değişir. **Sürekli değişen bir ortamda bazı sabit noktalar tesbit etmek ve onlara tutunmaya çalışmak önemlidir.**

8. Batı tıbbının kurucusu Hipokrat kabul edilir, doktorlar hâlâ Hipokrat yemini ederler.

Hipokrat'ın zamanında doktorlar sonuçlar ne kadar korkunç olursa olsun, hastanın ölüme gittiği bilirse de her zaman dürüstçe kayıt tutar ve hem kendilerine hem hastalara dürüst olurlardı.

Çünkü kendini kandırmak sağlık getirmez. Tedavi için objektif gözlem ve doğruculuk gerekir. Bir şeylere iyi tarafından bakmaya çalışmak tedavi getirmeyecektir.

9. Antik Yunan'da insanlar kesinlikle fırsatları değerlendirmenin öneminin farkındaydı.

Mesela Atina'nın diktatörleri 6. yüzyılın sonunda şehrin yönetiminden çekilmek zorunda kaldıklarında yurttaş Cleisthenes ânında bir anayasa yaratması gerektiğini biliyordu. Bu öyle bir anayasa olmalıydı ki hiçbir şey bir daha eskisi kadar kötü olmamalıydı, eski düzene dönüşmemeliydi. **O, ülkeyi değiştirmek için tek bir fırsatı olduğunu biliyordu ve bu fırsatı değerlendirdi: Her yurttaşta bir oy hakkı verdi ve demokrasiyi yarattı.**

10. Bir tacın altından yapıp yapılmadığını bulmaya çalışan Arşimet bir türlü bir sonuca varamıyordu.

Hikâyeye göre sonunda hamamdaki havuza girerken o ayağını soktuğunda suyun yükseldiğini fark etti ve bir anda yer değiştiren su sayesinde objelerin hacimlerini hesaplayabileceğini keşfetti.

Daha sonra o objeler tartıldığında ağırlıkları da bulunacak böylece yoğunlukları hesaplanabilecekti.

Zorlu bir probleme bir cevap bulmak uzun uzun düşünmeyi gerektirebilir ancak o heyecan verici çözüm çoğu zaman dinlenmeye karar verilip uzun bir banyo yapıldığında bulunur."

mcetin@istanbul.edu.tr,

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşçi ölümleri Meclis'e kadar girerken vicdan küreselleşirmi

Murat Çetin 18.06.2012

Yunanistan'da dün yapılan genel seçimin sonuçları sadece Yunanistan'ın değil, Avro Bölgesi'nin de geleceği açısından hayati önem taşıyor. Bir ay önce yapılan seçimlerde sandığa "isyanını" yansıtan Yunanlıların bu kez daha "sağduyulu" davranarak oy kullanacağı ise temel beklenti.

Yunanistan'ı gözden çıkarmış bir Avrupa'nın, sandıktan reformlara çıkacak bir "hayır"la fazla beklemeden Yunanistan'ı Avro'dan atması hiç sürpriz olmayacak. Bu sonuç ise Yunanistan'ın ölüm belgelerini kendi eliyle imzalamasıyla eşdeğer...

Alkış Çavuşları

İktidar partisinin kapı komşumuz Yunanistan'la ve Avrupa'daki krizle sadece "dalga geçecek" düzeyde ilgilendiği imajını gözümüze sokması, ve bu durumun bırakın rahatsızlık yaratmasını, bir de medyadan destek bulması, Osmanlı'daki **Alkış Çavuşluğu** denen "şakşakçılığı" hatırlattı bana.

Alkış Çavuşları, padişah ve devletin ileri gelenleri bir topluluk karşısına çıktıkları zaman; ata binip inmeleri sırasında, sefere çıkarken, törenlerde tahta otururken ya da kalkarken, bayram tebrikleri gibi durumlarda coşkulu sevgi gösterilerinde bulunarak, alkış tutmakla görevliyidiler.

Osmanlı'da böyle bir gelenek vardı ama şimdi bizde olmayan bir şey daha vardı: Alkış Çavuşları bir yandan alkışlarken bir yandan da uyarırlardı: **"Mağrur olma padişahım, senden büyük Allah var!"**

Başbakan haklı olarak özellikle son haftalarda her fırsatta Türkiye ekonomisini krizdeki Avrupa'yla kıyaslıyor ve geldiğimiz noktayı övüyor. Enflasyondan faize, kamu dengesinden büyüme ve işsizlik rakamlarına kadar birçok ekonomik gösterge parmak ısırtıyor çünkü.

Örneğin, Avro Bölgesi'ndeki işsizlik oranı nisan ayı itibarıyla yüzde 11'le tarihî zirvesindeyken Türkiye'de bu oran "tek hane"ye inmiş durumda.

Beni rahatsız eden ve kimseyi neden rahatsız etmediğini anlamadığım durum ise Başbakan'ın ekonomik başarıyla övünmeyi tıpkı geçen hafta yazdığım gibi başkalarını "küçümseyici" bir şekilde yapması.

Nitekim gene en yumuşak şekliyle “Türkiye ekonomisiyle Yunanistan ekonomisini kıyaslamak, olsa olsa elifi mertek zanneden bir zihniyetin eseri olabilir” sözünü birkaç gün önce sarf etti Başbakan.

Tabii Başbakan bu alaycı üslubu kullanınca, “cemaat ne yapmasın”a geliyor iş ve Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan, Avrupa’nın vize kolaylığı getirileceğini belirtmesi ile ilgili olarak, “Al vize kolaylığını başına çal, edepsizlik yapmayın” diyor; AB Bakanı Egemen Bağış, “oğlum bak git” ile başlayıp, geçen sene ettiği “Onu al, münasip bir yerine koy” sözünü tamamlayacak cümleler sarf ediyor.

“Kibrin” kalkınma ile büyüme kavramlarının farkını görmeye engel olması, kısaca “milli gelirdeki dönemsel artış” demek olan büyüme ile “uluslararası işbölümünde daha yüksek bir konuma ulaşma ve yaşam kalitesinin yükselmesi” anlamına gelen kalkınmayı bilmeden krizdeki Avrupa’yı kendince “küçümsemeye” yol açabiliyor.

Ancak, iktidarın iyi bildiği bir dille söylersek, “Gün olur ki tökezlenir düşersin, böbürlenip yücelerden uçarsan” sözü, bugünkü küresel bir ekonomide çok daha geçerli. Birbirine bu kadar entegre olmuş bir dünya ekonomisi sözkonusu iken, krizin “bulaşmayacağını” düşünmek büyük saflık olur. Unutmayalım ki kurulduğundan beri borç almak için kapısında yattığımız IMF’nin daha düne kadar en iyi müşterisi bizdik.

Şeytan’ın gör dediği

İkinci takıldığı husus ise 10 yıllık ekonomik icraatlarını haklı olarak ballandıra ballandıra anlatan Başbakan’ın görmedikleri/ görmek istemedikleri...

Başbakan iktidarlara döneminde milli geliri 3 bin 500 dolardan 10 bin 500 dolara çıkarttığını anlatıyor ama neredeyse tamamı AK Parti iktidarı altında geçen 2002-2011 yıllarında iş kazalarında 10 bin 804 işçinin öldüğünü hiç zikretmiyor.

Başbakan, “Dünya küreselleşirken, insani değerler de demokrasi de insan hak ve hürriyetleri de küreselleşmek zorundadır. Dünya küresel bir köye dönüşürken, artık vicdan da küreselleşmelidir” derken, mayıs ayında en az 69 işçinin daha hayatını kaybettiğini bilmiyor olabilir mi?

Üstelik işçiler seslerini Meclis’e duyurabilmek için son çare işi “Meclis’te ölmeye” kadar vardırımlar ama karşılarında muhatap bulamamışlardı. Geçen hafta İş Güvenliği Kanun Tasarısı görüşüldüğü sırada Meclis kapısında iş kazası meydana gelmiş, bir işçi hayatını kaybetmişti. Bir gün sonra ise tesadüfen rastladığım bir twitter mesajında Sırrı Süreyya Önder “iş güvenliği görüşmesinde AKP sıraları”nı işaret eden ve boş sıraları gösteren resimli bir mesaj yayınlıyordu...

Büyüdüğümüz için değil, işçiler mütemadiyen öldüğü için işsizlik düşüyor...

İstediği yasaları çıkarmak için Meclis’te tam kadro yer alan iktidarın, işçi ölümleri Meclis’in göbeğinde kadar gelmişken, işçilerin güvenliği için çıkartılacak İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı’nı boykot edercesine ortadan kaybolması, küresel vicdanların anlayabileceği bir durum olamaz sanırım.

Daha acısı şu ki, yasa çıksa bile yürürlüğünün iki üç yıl ertelenecek olması sözkonusu... İşçi ölümlerine doymayan oburlukta bir meclisimiz olduğunu göstermesi açısından yeterli bir süre kanımca...

Başbakan bir “öbür dünya”ya, bir “bu dünyaya henüz gelemeyenlere” kafayı taktığı için de olabilir, ekonomik performansın göz alıcılığı yüzünden olabilir, ya da “Alkış Çavuşları”nın muhteşem performansı yüzünden de

olabilir, ölen işçileri yanına kadar da gelse duymuyor, görmüyor olabilir...

Ama ekonomik performansının verdiği aşırı özgüvenle Avrupa'yı "hor görmeye" kalkan Türkiye'nin, etrafındaki şakşakçıların gazına kendini kaptırıp, eleştiriye sırt dönenlerin sonunu iyi düşünmesi gerekiyor... Üstelik onlardan tarihte çok var...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Okullar kapandı, dünyaya açılma zamanı...

Murat Çetin 25.06.2012

Yaz okullarını saymazsak, bütünlemeler de bitti ve üniversiteler bir sezonu daha kapattı. Tek sınavdan dört sınava çıkarak gerçekten **"maraton"**a dönen üniversiteye giriş sınavları da dün itibarıyla tamamlandı. Yüksek öğrenim macerasına sonbahara kadar ara verdi öğrenciler.

Evlilik için söylenen bir söz vardır, **"dışarıdakiler içeri girmeye, içeridekiler de dışarı çıkmaya çalışırlar"** diye... Üniversite de bir nevi evlilik gibi; bir yanda içeri girmek için **"ömür"** veren öğrenciler, diğer yanda bir an önce bitirmek için **"can atan"** öğrenciler (üniversitenin **"tadını"** çıkaranlar değerlendirme dışı tabii ki)...

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de iyi bir üniversite ve iyi bir bölüm kazanmak ve bitirmenin temel amacı elbette **"daha iyi bir hayat yaşamak"**.

Yüksek öğrenimde alçak hedefler

Ancak ne yazık ki girişte bölüm seçerken de bitirip kariyer seçerken de **"ömrümüzün geri kalanında yaşayacağımız hayatı"** neredeyse belirleyecek bir seçimi üstünkörü yapıyoruz. Hadi girişte ne kendimizi ne bölümümüzü tanıyacak durumdayız; genciz ve imkânlar da sınırlı...

Ama maalesef üniversite bitince de çok fazla bir şeyin değişmediği acı bir gerçek. Ne üniversitenin **"minimum sorumluluk, maksimum özgürlük ve statü"** imkânları kullanılmış, ne de bitirildiğinde yapacağımız meslek, atılacağımız hayat için gerekli donanımları edinmiş oluyoruz... Tabiri caizse boşa geçen dört yıl...

Üniversiteye liseden gelme alışkanlıkla bir şekilde bitirilmesi gereken **"yüksek lise"** muamelesi yapıldığı için **"mesleğe özen"** de gösterilmez hâliyle... Okul biter, iş bulabilmek için piyasanın aradığı mesleki donanım da eksiktir, uluslararası rekabetin geçerli olduğu iş dünyasında olmazsa olmaz dil bilgisi de eksiktir, entelektüel derinlik de... Bu yetersizliklerinin farkına diplomayı eline alır almaz varan öğrencilerin **"fayda-maliyet analizi"** yapmadan yüksek lisansa koşmaları da asla anlaşılmasa bir durumdur benim açımdan. **Üniversite eksiğini, bir yandan da hayattan kaçma aracı olarak kullanıp, yüksek lisansla tamamlamak yerine, üst düzey İngilizce öğrenilse mesela daha akılcı olmaz mı? Sizce iş bulma noktasında kim daha şanslıdır? Yüksek lisans diploması olan mı, üst düzey İngilizce dil bilen mi?**

İyi ki doğdun Çetin Altan

Aslında nüfusunun yüzde 60'dan fazlası **“mesleksiz”** olan bir toplumda öğrencilerde meslek bilincinin gelişmediğini söyleyerek onları suçlamak da ne kadar doğrudur bilinmez...

Ben şanslı olanlardandım. Okuma yazma öğrendiğim andan itibaren hayatımda bana **“meslek sevgisi”**ni öğreten;

Küçük yaşta sevdiğin bir mesleği merak etmenin ne anlama geldiğini; **“bakanlık ve valiliğin bir meslek değil, pozisyon olduğunu”**, berberlik, marangozluk, kaptanlık ve doktorluğun ise bir meslek olduğunu öğreten;

Birincisinin **“önemli”**, ikincisinin de **“değerli”** olduğunu öğreten, cuma günü 86'ncı yaşına basan, “ben”liğimin değer biçilmez mimarı, yaşam kıvancı kaynağım **Çetin Altan** vardı hep hayatımda.

O yüzden ben, **“işsizliğin temel nedenlerinden birinin küçük yaşlarda başlayacak olan bir ‘meslek sevgisi’nden yoksunluk”** olduğunu biliyorum.

Ve sayesinde **“yaptığım işten aldığım zevk, onun sağladığı ve sağlayacağı olanakların tadını aşıyor”**...

Benim kadar şanslı olmayanların üzülmeye gerek yok... Evrensel bir kalitede meslek sahibi olmak için kaybedilmiş bir şey de yok. Ama öncelikle “Türk'ün Türk'ten başka dostu yok” algısıyla şekillenmiş zihinleri açmak, küresel dünyada yerel davranarak yaşam kalitesini yükseltmeyeceğimizi anlamak gerekiyor.

İnterrail'i duyan var mı?

Dünya vatandaşlığına doğru giden bir dünyada, mesleğini evrensel ölçülerde, yani dünyanın her yerinde icra eder olmayınca; dünya vatandaşı olamadığın gibi, Türkiye'ye kapanıp kalmak, dünyadan, gelecekte korkmakla da kalmıyorsun, işsiz oluyorsun.

Bilgi Çağı'nın ihtiyaç duyduğu nitelikte değilsen, hâlâ Sanayi Dönemi'nin mantığı ile “ne iş olsa yaparım abi” diyorsan, iş bulmak için hâlâ “eşe ve dosta” güveniyorsan, dünyanın öbür ucunda birisi kalkıp senin işini elinden alıyor, sen de işsizler ordusuna otomatikman kaydını yaptırıveriyorsun...

Bakkalların manavların hipermarketlere işlerini elinden aldığı için sövmeleri hesabı, hızla değişen teknolojiye ayak uyduramadıkça, yani mesleğinde kendini yenilemedikçe de işsiz kalıyorsun...

“İki arkadaşın çıktıkları safaride ateş edip de öldüremedikleri aslan üzerlerine doğru hareketlenince, birisi acı sonunu beklerken, diğeri koşmaya başlamış. Bunun üzerine kaderine razı olan koşan arkadaşına seslenmiş:

Ne o, aslandan hızlı mı koşacaksın?

Arkadaşı cevap vermiş:

Yoo, senden hızlı koşsam yeter.”

Yani artık meslekler sürekli tarih oluyor, yerini yenileri hızla alıyor ve sen yeteri kadar hızlı değilsen sistem seni dışarı atıyor.

Mesleksizliği ve yerelliği dert edinmeyip, hızla zengin olma hesaplarının tutmayacağı bir çağda yaşadığımız bilincine sahip olanlara iş vermek üzere Alman hükümeti internet sitesi bile kurdu. **“Make-it-in-Germany”** adını taşıyan internet sitesi evrensel ölçülerde meslek sahiplerini Almanya'ya çağırıyor.

Ama ondan önce “**interrail**” ile Avrupa’yı gezin ki henüz gezmemiş olanlardan hızlı koşmaya başlayın...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Beynelmilel ekonominin politikası

Murat Çetin 02.07.2012

Uluslararası Ekonomi Politik 1970’lerde ortaya çıkmış ve giderek de popülerliğini arttırmış disiplinlerarası bir alan. Ekonomi, siyaset ve uluslararası ilişkiler gibi üç farklı disiplinin iç içe geçtiğini, karşılıklı bağımlılık içinde olduklarını ve birbirlerini etkilediklerini ifade etmesi açısından bu çağın tartışmasız en gözde çalışma sahasını oluşturuyor. Devletlerin ve piyasaların birbiriyle olan bağları ve bu bağlara ilişkin düzenlemelerin küreselleşme ile birlikte uluslararası arenaya taşınması bir diğer adıyla Uluslararası Politik Ekonomi’nin de temel ilgi alanı.

Bir yanda ulus devletler, bir yanda AB gibi ulusüstü organizasyonlar, bir yanda NAFTA gibi bölgesel ekonomik entegrasyonlar, bir yanda IMF, BM gibi uluslararası örgütler, bir yanda uluslararası şirketler, bir yanda Greenpeace gibi uluslararası baskı grupları, her düzeyde farklı aktörler, uluslararası sistemde kendi çıkarlarının peşinde koşuyorlar. Hal böyle olunca gerek siyasi, gerek ekonomik ciddi bir analiz ancak bu karşılıklı ilişkilerin göz önünde bulundurulmasıyla anlam kazanıyor.

Akdeniz’in Ekonomi Politikası

Uluslararası Ekonomi Politik son gelişmelerle ilgili soruları muhakkak ki şöyle soracaktır:

Suriye’nin Tartus Limanı’nda son derece donanımlı bir üsse sahip olan Rusya’nın uçağımızın düşürülmesinde rolü var mıdır?

Antalya’yı saymazsak, “sıcak denizlere inmek” hedefini Suriye üzerinden gerçekleştirmiş gözükten Rusya’nın buna izin veren Esad rejimini korumasından daha doğal ne olabilir?

Soğuk Savaş yıllarında Akdeniz’de gezinen Sovyet donanması Suriye’nin Tartus Limanı’nı ikmal noktası olarak kullanıyordu. Son olarak Rusların *Amiral Kuznetsov* uçak gemisi ocak ayında Suriye’nin Tartus Limanı’na beraberindeki iki büyük nakliye gemisi ile gelmiş ve Suriye ordusuna hava savunma sistemi dahil, silah takviyesi yapmıştı.

Uçağımız bu Rus üssünden vurulmuş olabilir mi?

Kıbrıs Başkan, Rusya Akdeniz’de

Rusya’nın Akdeniz macerası sadece Suriye ile sınırlı değil...

Elli binin üzerinde Rus’un yaşadığı, Rus okulları, Rus radyo istasyonları ve dükkânlarıyla Rusya Federasyonu’nun bir parçası haline gelen ve “Rus sömürgesi” olarak adlandırılan Kıbrıs, Rusların Akdeniz’deki ikinci adresi.

Çünkü Kıbrıs Cumhuriyeti Rusya'dan kolaylıkla kriz kredisi alıyor, ki en son sudan ucuz faizle 2.5 milyar euro kredi almıştı karşılığında da büyük Rus şirketleri ülkeyi vergi cenneti olarak kullanıyor. Kıbrıs'ta bankalardaki mevduatların dörtte biri, yabancı yatırımların da üçte biri Rus kaynaklı...

Rusya'nın Akdeniz hesaplarını anlamak için şu habere de bir göz atmak gerekiyor. Fırtınada Limasol Limanı'na sığınan bir Rus yük gemisinde 60 ton cephane bulunmasına rağmen, 2004'ten beri Avrupa Birliği üyesi olan Kıbrıs, Avrupa Birliği'nin Esad rejimine getirdiği ambargonun ihlali anlamına gelecek bir uygulamayla gemiye el koymayıp gitmesine izin veriyor ve gemi Suriye'nin Tartus Limanı'na demirleyerek yükünü boşaltıyor.

Son gelişmeler ise Esad'ın "iki yıl daha" koltuğunu garanti altına aldığına dair.

Çünkü Amerika, Avrupa ve Rusya körfez ülkelerinden gelen gaz ve petrolün Moskova'nın kaynaklarına bağlı kalmadan Avrupa'ya ulaşması konusunda anlaşmış durumdalar...

Dönelim Türkiye'ye...

Biz Esad gitti gider diye bakarken, dün itibarıyla Kıbrıs Cumhuriyeti AB'nin dönem başkanlığını devraldı. Yani Türkiye'nin zaten ilişkilerini dondurduğu AB'nin dönem başkanlığı ile altı ay boyunca temas kurması imkânsız gibi. Ege sorunu, azınlıklar sorunu ve Kıbrıs meselesi yüzünden yıllardır çözümsüz bekleyen Kıbrıs sorununa bir de yakın zamandaki doğalgaz ve petrol arama çalışmalarına ilişkin tartışmaları eklerseniz, Akdeniz'de suların daha da ısınacağına kesin gözüyle bakabilirsiniz.

Öte yandan Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) Projesi birkaç gün önce Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın şahitliğinde imzalandı ve arkasından Rus doğalgaz şirketi Gazprom'un "Siz bizim rakibimiz değilsiniz" açıklaması geldi.

Dünya Enerji Raporu'nun 2011 yılının verilere göre dünya genelinde rüzgâr, güneş ve biyotermal gibi yenilenebilir enerjilerin payı sadece yüzde 2. Ham petrolün 54, doğalgazın 64, kömür rezervlerinin ise yüz yıl gibi ömrü olsa da dünyanın yeni enerji kaynaklarına ihtiyacı her geçen gün giderek artıyor.

Böylelikle de "petrol" gündemi, özellikle de bu aralar bizim gündemimizi belirlemeye devam diyor.

Rusya, Suriye, Kıbrıs üçgeninde petrolün vereceği zararın sadece ekolojik değil, aynı zamanda siyasî ve askerî olacağını unutmamak gerek.

Bu çerçevede bakıldığında kum fırtınasına yakalanmış Türkiye'nin bölgesinde yaşanan gelişmelere kafasını kuma gömerek "kayıtsız kalmamak" adına yaptıkları, burnunun ucunu görmeyen şaşkın "körebe"yi andırıyor.

Türkiye, "yüzüne bakmadıkları gün mevcut olmayan biçarenin biri"ne dönüşmemek için uluslararası ekonomi politiğin satır aralarına iyice nüfuz etmek zorunda...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Büyümede nitelik yok ise mimaride estetik olur mu

Murat Çetin 09.07.2012

Aslında benzer bir durum "Çamlıca'ya cami" tartışmasında da mevcut.

Gerekliliğine ve yapılacağı yere takılıp, mimari estetiği gözardı ediyoruz.

"Eser" ve "yer" tartışmasının dışına çıkarak, en azından onlar kadar "mimari ve estetik" kelimelerinin de geçtiği cümleleri duysak mesela, ne iyi olurdu bu tartışmalarda...

Dünyanın ilk "Yıldız Mimarı-Starchitect" olduğu geçenlerde ilan olunan Mimar Sinan'ın soyundan gelip, onun uzağından bile geçmeyen eserler vermek, ancak eğitimle olacak bir iş, ki o da bizde 4+4+4'lük, biliyorsunuz...

Ne ki ekonomik durumun yapısal özeti de pek farklı değil...

"Az büyüdük" diye sevindiğimiz bir haftayı geride bıraktık.

Çünkü bizim için büyümenin temel kaynağı olan yurtiçi talep düşünce, yani halk daha az tüketince, ithalat ve temel sorunumuz olan cari açık da küçülmüş oluyor.

Yıllık büyüme birinci çeyrekte yüzde 3.2'ye gerileyince, cari açığın milli gelire oranı da yüzde 8.9'a geriledi.

Yumuşak mı sert mi?

Türkiye'nin birçok konuda olduğu gibi ekonomisinin de ifratla tefrit arasında gidip geldiğini görüyoruz...

Büyüme ve cari açık arasındaki "ters yönlü ilişki" tarih boyu Türkiye ekonomisinin en önemli özelliği olmuştur.

Türkiye, cari açık verdiği sürece büyümüş, açığı kapattığı dönemlerde de küçülmüştür.

Mütemadiyen kendini tekrarlayan bu görüntü tek bir şeyi gösteriyor o da Türkiye'nin büyümesinin tam bir ithalat bağımlısı olduğu...

Tüketim artışı, talep artışı, üretim artışı, ithalat artışı ve cari açık artışı şeklinde ilerleyen süreç bu yüzden hep büyüme ya da cari açık tercihlerinden birinin seçilmesiyle son bulmuştur.

Hep söyleyegeldiğimiz yapısal reformları hayat geçirmeden; emek piyasasını düzenleyip esnekleştirmeden, gerçek bir vergi reformu yapmadan, başta hukuki altyapısı olmak üzere tüm kurum ve kurallarıyla piyasa ekonomisini işletmeden, "ekonomiyi küçültmeden cari açığı küçültmenin bir yolunu bulmak da mümkün olmayacak."

Sadece iyi yetişmiş yüksek nitelikli işgücünün yüksek nitelikli mallar üretebileceğini ve bunun da cari açığı kapatmanın tek yolu olduğunu kavrayamayınca, eğitim sistemi yap-boza dönüyor, büyüme rakamlarının seyri "yumuşak mı, sert mi" ölçeğinde tartışılıyor haliyle.

Nitelik gözardı edilip de nitelikli eğitim nitelikli işgücü, nitelikli işgücü nitelikli üretim, nitelikli üretim nitelikli büyüme döngüsü kurulamayınca, "büyüme mi cari açık mı" ikileminde kalıyoruz mecburen.

Ekonomide "büyüme mi, cari açık mı" ikileminde kalırken, siyasette de "daha çok cami mi, daha çok Atatürk heykeli mi" ikilemi var.

Ama şimdilerde “camiciler” önde ve iş başında...

Sinan’dan Balyan’a...

Rant avcılığı çıldırması nedeniyle Samsun’u büyük bir mezarlığa dönüştüren siyasal iktidarın, eserlerini geri almaya kalkması halinde İstanbul’u adeta çoraklaştırabilecek olan Balyan’a ait bilgi ve kanaatleri nedir bilemem ama; Çamlıca’ya cami konusu açıldığında “kamuya ait bir eseri, en azından onu her gün görmek zorunda olan insanlara danışmadan yapmamak gerekmez mi” diye bir soru geliyor mesela benim aklıma...

Ama asıl endişem estetikte... İç Anadolu’dan bir belediye çalışanını alıp buralara getirip Ayasofya, Sinan ve Balyan’ın ülkesine siyasal İslam sömürsü nedeniyle “cami” yaptırma zihniyetinin ilkelliğinin estetiği de seri katil soğukkanlılığıyla katledilme ihtimalinden...

Devlet kesesinden Arap sultanlarıyla yarışmak başka, ince süzölmüş bir medeniyetin estetiğine layık olmak başka...

“Sana soran mı vardı” diyenlere ise böyle bir sorunun ve talebin, içine doğduğum ve halen de yaşamakta olduğum coğrafyada gayet normal olduğunu bir kez daha söylemek isterim.

Çünkü insanoğlunun yerleşik düzene ve tarımsal üretime geçtiği ve “Bereketli Hilal” diye anılan topraklar da bu coğrafyada, ilk koloni yerleşimlerinin kurulduğu topraklar da...

Onlarca uygarlık gibi Bizans da Selçuklular da nihayetinde Osmanlı da bu topraklardan geçti ve paha biçilmez bir kültürel miras bıraktı bize.

Mevcut tartışmalar ışığında sadece Osmanlı’ya bakmak bile nasıl bir zenginliğin üzerine kurulduğumuzu anlamaya yeter...

Ben, Sultan II. Bayezid’in şehzade olarak uzun yıllar kaldığı bir şehirde, Osmanlı mimarisinin tanıştığım ilk güzelliği, altı yüz yıllık Bayezid Paşa Camii’nin estetiğinde doğup büyüdüm...

Her gün, sanki ilk defa görmüş gibi büyülenerek, şaşkınlıkla ve hayranlıkla izlediğim, işyerinden komşum olan Süleymaniye...

Yıllarca yan yana oturduğum Sultanahmet...

Yol üstü estetik durakları, Beyazıt Camii, Şehzade Camii, Nuruosmaniye Camii ve Yeni Cami...

Nusretiye Camii, Kılıç Ali Paşa Camii ve yeni komşum Cihangir Camii...

Bu estetik harikaları ve mimari şaheserler yürüyerek sadece yarım saatlik mesafede, yolum üzerinde...

Çamlıca’ya cami bunlara ek bir katkı mı getirecek yoksa ezik siyasetçinin ilkel egosuna pansuman mı olacak?

İnsanlık tarihinin mimari onurlarından biri olan Ayasofya’nın varlığına dair bir çift kelamı olamayanın, Çamlıca ve Taksim’e cami tutturması başka nasıl izah edilebilir ki?

Bu toprakların doğurduğu ve buralara özgü olan kültürü yok sayarak, binlerce yıllık birikimin kentlerin kimliklerini nasıl biçimlendirdiklerini görmezden gelerek, bu tarihî zenginlik içinde estetik fakiri eserler üretme konusunda çok mahiriz.

Mevcut geleneksel yapıların aslının korunmadan “kentsel dönüşüm” adı altında tek örnekleştirilmesi yetmezmiş gibi, insanlık mirasımıza sırtımızı döndüğümüzü gösterir eserler peşinde koşuyoruz. Şimdilerde şampiyonluk “camici siyaset”de gözükmekte...

Ama illaki de övüneceksek, demir filizleri gökyüzüne doğru, her an bir kat daha çıkabilme ihtimalini taşıyarak uzanan; sıvasız, boyasız, altyapısız gecekonduların yerini çok şükür demir filizsiz, sıvalı ve boyalı gökdelenler aldığı için övünebiliriz.

Sel gider estetik kalır

Koruyamadığı, yok saydığı kültürel mirasının yerine Cumhuriyet Dönemi olarak adlandırılacak yeni bir şey koyamamış olması bir yana, daha varlık amaçlarına uygun, içinde yaşayanları depremde, selden koruyacak binaları devlet eliyle dahi üretmekten aciz bir noktadayız.

Bu yüzden doğanın düzenine karşı çıkarak, inşa ettiği binalarla “kopya cinayetler” işleyen bir toplumdan “estetik kaygılı” bir tavır beklemek de haliyle çok saçma.

Özetle, büyümede nitelik yok ise mimaride estetik aramayın zaten...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB’ci devrimci Erdoğan’dan, camici Sünni Erdoğan’a...

Murat Çetin 16.07.2012

Türkiye, bu ayıbından, bugün adını bile anmadığımız Avrupa Birliği’ne uyum amaçlı reformlar sayesinde, 2003 yılında İmar Yasası’nda yapılan bir değişiklikle kurtulmuş, cami dışındaki ibadethanelerin açılabilmesine imkân tanımıştı.

Avrupa Birliği’nin 6’ncı Uyum Paketi’nde “cami” kelimesi kaldırılıp yerine “dinî yapı” ibaresi getirilmişti.

Ne var ki AK Parti AB reformculuğundan “Sünni Kemalizm”e geri döndü.

Yoksa bugün hâlâ “Meclis’te Cemevi açılması” talebinin yarattığı gündemle vatandaşının ibadetini nasıl ve nerede yapacağını belirlemeye çalışan bir zihniyetin esareti devam eder miydi?

Üstelik aynı avluya açılan cami, kilise ve sinagogla üç semavi dinin ibadet merkezi olarak yaptırılan “Hoşgörü Merkezi”, 8 Aralık 2004’te Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından açılmıştı.

Başbakan açılış töreninde yaptığı konuşmada, “Dinler Bahçesi” diye de anılan merkezin bir insanlık bahçesi olduğunu ve bunun Türk medeniyetinde bir ilk olmadığını vurgulamıştı.

“Üç dinin buluşması”yla ilgili olarak, projeyle dünyaya barış ve kardeşlik mesajı verildiğini, bu bahçeye adım atan kimsenin, Türkiye’nin kimliğine şaşı bakamayacağını söylemişti.

Bu, o zamanlar içerde ve dışarıda bir övünç vesilesi olmuş, bir Türk gazetesi de dinî açıdan baskı altında olduklarını iddia ederek Türkiye'yi AİHM'e şikâyet edeceğini söyleyen Fener Rum Patriği Bartholomeos'a en iyi cevabı Amerikan *Wall Street Journal* gazetesinin verdiğini yazabilmişti.

Gerçekten de Amerikan gazetesi, "Türkiye'de dinî kısıtlamalar çok azaldı" demişti ve buna örnek olarak da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla Antalya'da yan yana inşa edilen cami, kilise ve sinagogu göstermişti.

Türkiye'nin pek çok yerinde kilise, sinagog ve camileri yan yana görmek mümkün. Ancak, söz konusu açılışa kadar yıllardır yeni kilise ve sinagogun inşa edilmediğini de belirtmek gerek.

Zaten yukarıda andığım bundan sekiz yıl önceki Belek'teki açılışa katılan Türkiye Katolik Kiliseleri Temsilcisi Alphonse Samut da "Cumhuriyet Türkiye'sinin tarihinden bu yana ender sayılabilecek bu açılışa bulunmak benim için büyük mutluluk. 80 yıldır hiçbir kilise inşa edilmemişti" diyerek durumu özetlemişti...

Çamlıca'ya cami değil, "Dinler Bahçesi" yakışır...

Bugünkü "Sünni Kemalizm" saplantısı Başbakan Erdoğan'ı 2004 yılındaki Erdoğan'dan çok uzak sulara fırlatıp attı...

Başbakan, insanın yüzünü kızartan, buram buram oy avcılığı kokan bu siyasi projeyi, "Çamlıca'ya Cami" projesini AK Parti İstanbul İl Kongresi'nde açıklamıştı

Anladık ki Başbakanımız Çamlıca Tepesi'ne cami yapmakta kararlı, bu yoldan dönmeye niyeti yok.

Kendi tutarlığı açısından bari 2004'e geri dönse...

Ve, Çamlıca Tepesi'ne sadece cami değil, kendisinin açılışını yaptığı ve üç semavi dini tek bahçede toplayan "Dinler Bahçesi"ni de aşarak, tüm dinler için "ortak bir ibadethane" yaptırsa...

Bu, hem dünya medeniyetinin yeşerdiği toprakların hak ettiği bir eser olur, hem Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği yerde buluşmuş olan Türkiye'ye yakışan bir birleştiricilikte olur, hem de son dönemde bozulan Türkiye imajının düzeltilmesinden başlayarak, İslam düşmanlığının da köküne kibrit suyu dökmüş olur.

Dinsel hoşgörüsüzlüğün hızla tırmandığı, inanç özgürlüğünün zemin kaybettiği, farklılıkların törpülendiği, kendine benzeyenin ancak sevilip sayıldığı, kabul gördüğü bir dönemde, böyle bir eser sadece ibadethane olarak kalmaz, hoşgörü ve diyalogun da merkezi olur.

İç politikadan dış politikaya varana kadar bugün her yerde sadece "Sünni Müslüman" kimliği ile dolaşan Türkiye, böyle bir eseri hayata geçirirse, bir zamanlar "dinler mozaiki" olduğunu da tüm dünyaya tekrar hatırlatmış olur.

Nitekim Başbakan da 2004'teki açılışa, "Bütün dünyaya sesleniyorum. Nerede bir dinler bahçesi, insanlık bahçesi varsa, orada Türkiye'den bir renk vardır. Bizim topraklarımız, insanlığın ortak değerlerinin mücevher gibi korunduğu yerlerdir" diyerek bu fikrimize destek olmuştu.

Sadece Müslüman, Hristiyan ve Musevileri değil, "tüm inananları" dışlamadan kucaklayacak bir ortak ibadethane yapımı, aynı mekânda hoşgörü, kardeşlik ve dünya barışı için edilecek duaların kapısını da açacaktır.

Bu kapının anahtarı, yeniden AB reformcusu eski haline dönmesi halinde Başbakanın elindedir.

Çok din, tek ibadethane

1800'lü yıllarda İstanbul Darülaceze'de üç dine ait ibadethane yan yana bulunurdu...

Bugün bunu daha da aşip, sembolik de olsa tek çatı altında farklı din ve mezheplerin buluşması sağlanacaksa, MHP'ye benzemek yerine, titreyip reformcu kimliğine dönerse Başbakan Erdoğan bunu yapabilir...

Zaten son dönemlerde tamamen tersini yapıyor olsa da mütemadiyen sözel olarak dünyaya hoşgörü mesajı veren Başbakan değil mi?

Başbakan bunu yapsa, onu boğan ve "çifte standart" ve "kişisel siyasi çıkar" arayışından doğan sıkıntılar da; fecir vakti cami avlularındaki ağaçlardan kalkan karga sürüleri gibi üzerinden kalkar...

Çok zor görünse de şayet reformcu eski Erdoğan'a geri döner ve o noktada sabit kalır ise, karga sürüleri de bir daha dönmek üzere uzaklara uçabilirler...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Parasız üniversite adaletsizliği daha da arttırır

Murat Çetin 23.07.2012

Son söyleyeceğimi en başta söyleyeyim:

Eğer yükseköğretimden yararlananlar bir bedel yani harç ödemeyeceklerse, üniversite herkesin en temel hakkı, para istemek de adaletsizlik ise, bu paranın yükseköğretim almayan vergi mükelleflerinden talep edilmesi çok daha büyük bir haksızlık, gerçek adaletsizliktir.

İlkokuldan bozma, damı akan, kapısı kapanmayan, sırasında oturulamayan, tuvaletinin yanından bile geçilemeyen binalarında, bırakın sosyal imkânları, doğru dürüst kantini bile olmayan, yetersiz ve kalitesiz öğretim elemanları, özensiz personeli ile öğrencilerini canından bezdiren ve "bu muymuş üniversite" dedirterek büyük hayal kırıklıklarına uğratan maalesef epeyce devlet üniversitesi mevcut Türkiye çapında.

Maliyeti ile kıyaslandığında "çerez parası" bile sayılmayacak ama öğrencilerin imkânları ölçüsünde karşılanması zor üniversite harcı da, barınma sorunu da üniversite öğrencilerinin temel sorunlardan...

Ve aslında "üniversitelerin hâli" ve "harç parası", tam da birbirini doğuran ve besleyen gerçekler.

Hayatta hiçbir şey bedava değildir!

Özel üniversitelerin daha gözde olduğu ve sayılarının yavaş yavaş arttığı bir dönemdi; kapılarında yabancı hocaların adları yazılı olan, kantini Nişantaşı kafelerini aratmayan, koridorlarında klasik müziğin yankılandığı bir okulu hayran hayran gezerken, bir öğrencinin çılgık çılgıca personelle biten tuvalet kâğıdı için kavga ettiğini görmüştüm.

Merakımdan bakıp da beş yıldız verdiğim tuvaletin, sadece tek bir kabinde bitmiş olduğu her halinden belli olan tuvalet kâğıdı için öğrencinin verdiği kavga gibilerini daha sonraları da çok duydum.

O öğrenciler o okullara ayda yirmi binler civarında paralar veriyorlar ve biten tuvalet kâğıdının da derse geç gelen hocanın da hesabını sorup, haklı olarak okula ödedikleri paralarının karşılığını arıyorlar.

Çünkü herkes çok haklı olarak ödediği bedelin karşılığına değecek bir mal ya da hizmet satın almak ister...

Ama bütün kış yanmayan kalorifer için de, tepesine yağmur yağan sınıf için de, boş geçen ders için de, devlet üniversitelerinin öğrencilerinden neredeyse parmağını oynatan görmedim.

Şikâyetler, sızlanmalar elbette vardı ama 100 lira verip aldığı çantanın kulpu koptuğunda ânında yetişip, mağazayı ayağa kaldıran hassasiyet, kış günü yanmayan kalorifer için ortaya çıkmıyordu.

Nedeni basitti: İçten içe herkes biliyordu ki “ne kadar verirsen o kadar alırsın”...

Ünlü iktisatçı Milton Friedman’ın bu durumu gayet güzel ifade eden ve “fiyat-kalite” ikilisinin ekonomiye nasıl yön verdiğini anlatan bir dörtlüsü var...

Özel üniversitede okuyan ve “kendi parasını kendisi için harcayan” öğrenci aldığı hizmetin hem “fiyat” hem de “kalite”sine dikkat ederken, “başkasının parasını (vergi mükellefi) başkası (öğrenci) için harcayan” devlet “hiçbir şeye” dikkat etmemektedir.

Öğrencilerse nasıl olsa para “kendi ceplerinden çıkmadığı” için ve gelecek de “belirsiz” olduğu için kalitesizliğe boş vermektedirler.

Bu şartlar altında, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkenin, zaten çok sınırlı sayıdaki **vergi mükelleflerinin kısıtlı imkânlarını, yükseköğretim gibi çok maliyetli bir alana sınırsız ve ölçüsüz aktarması mümkün olamaz.**

Ortada bir kamu harcaması varsa birileri de bunun maliyetini ödemek zorundadır. Çünkü **“gerçek hayatta hiç bir şey bedava değildir ve her şeyin bir bedeli vardır”.**

Tersten de söyleyebiliriz, bedel ödemediğin şeye sahip çıkman da değer vermen de sözkonusu olmaz...

Eğitim satılık, öğrenciler müşteri

Dünyada yükseköğretim gören öğrenci sayısının 2020 yılında 200 milyon düzeyine ulaşacağı öngörülüyor, yani yükseköğretime aşırı bir talep sözkonusu. Bilgi Çağı’nı yaşayan bir dünyada yaşadığımız düşünülürse bu çok doğal.

Üniversitelerde alınan harç için ilk itiraz ise yükseköğretimin kişisel getirisinin yanında sosyal bir faydası olduğu ve devletin de asli görevleri arasında bu hizmeti vermenin yer aldığıdır...

Eğitim hakkı tanımak devletin yükümlülüğüdür ancak devletler herkese zorunlu ve ücretsiz “ilköğretim sağlamakla”, “teknik ve mesleki öğretimi ulaşılabılır kılmakla” öncelikle yükümlüdür.

Yükseköğretimde devletin sorumluluğu ise yetenek ölçüsüne göre herkesin “eşit olarak yararlanmasına açık duruma getirmektir” üniversiteyi...

Yükseköğretimin parasız olması talep edilirken belki de en çok altı çizilen bir gerekçe de “adaletin” sağlanamayacağıdır.

Acaba gerçekten böyle mi?

Sorun, yükseköğretimin tam kamusal mal (devletin üreteceği) gibi düşünülmesinden kaynaklanıyor.

Soruyu şöyle soralım:

Yükseköğretimin mali külfetini kim karşılayacak? “Yükseköğretimden yararlananlar mı, yoksa tüm vergi ödeyenler mi?”

Tüm vergi verenler tarafından karşılanması gerektiğini iddia edenler “zeki çocukların fakir oldukları için okuyamayacaklarını” söyleyerek huzur bulurlar...

Ama...

Bugün neredeyse parasız sayılabilecek kadar az harç miktarlarına bakarak tüm fakir çocukların üniversiteye gidebildiklerini söylemek gerekirdi değil mi?

Ama ne gezer...

Gerçek herkesin sandığının tam aksi...

Yükseköğretimde okuyan öğrencilerin çok büyük bir bölümü toplumun en zengin birinci yüzde yirmilik bölümünden gelmekte...

Üniversitelerde ailesi mevrada oturanlara hiç rastlanmadığı gibi, köylülerin de oranı yok denecek kadar azdır.

Parasız üniversite diyenlerin üniversiteye girmek için yıllarca dersanelere ve özel derslere ne kadar paralar harcadığı da malum...

“Eğitimde eşitlik ilkesi” diyenler, üniversiteye de para vermesinler dedikleri kesimin özel okul ve dersanelere yıllarca para saçan toplumun zengin kesimleri olduğundan bu kadar mı bihaberler?

Ayrıca yükseköğretime yapılan kamu harcamasının gelir eşitsizliğini düzeltici bir etkisi de yok. Tam tersine birçok ülkede gelir eşitsizliğini arttırdığı gibi varlıklı kesimleri de daha öne çıkarıyor...

Ezbere laf edenlerin OECD çalışmalarına bir göz atması isabetli olur...

Parasını sen ver sefasını ben süreyim

Nasıl ki benim oturacağım evin, kullanacağım arabanın parasını devletten, yani vergi verenlerden talep etmem çok saçma bir durum ise **üniversiteye gidenlerin bunun bir sonucu olarak edineceği statü, elde edeceği gelir ve yaşam imkânları için devletten para istemesi de bir o kadar saçma ve akıldışı bir taleptir.**

Ağrı'da vergisini düzenli ödeyen bir bakkalın, işini büyütmek için alacağı kamyonetin parasını vermiyoruz da üniversite okuyan öğrencinin öğrenim parasını neden biz veriyoruz? Okulu bitirip mezun olanlar, kazandıkları parayı kendi eğitimini finanse edenlerle bölüşseydi o zaman sorun olmazdı; şimdilik bu olmadığına göre ortada büyük bir sorun var.

O sorunun çözümü de aslında çok basit.

Nasıl ki “ödediğin bedel kadar hizmet” alıyorsan, iyi üniversite istiyorsan da iyi bedel ödeyeceksin.

Sistem, devlet ya da bankalar, senin üniversite harcamalarını finanse ederken, sen ödemeyi işe girdikten birkaç yıl sonra makul taksitler hâlinde yapabileceksin.

Böylece “bedelini ödediğin için” kaliteli hizmet alırken, bir yandan da hem üniversiteyi denetleyecek, hem de üniversitenin hakkını vereceksin.

Tıpkı aylarca taksit ödeyeceğini bildiğin konforlu bir otomobile sahip olmak gibi... Hem yaşam kaliten yükselecek, hem ona gözün gibi bakacak, hem de bir kenara atıp unutmayacaksın...

Üniversitenin ihtiyacı para mı, daha fazla özgürlük mü?

Üniversite sınav sonuçlarının açıklanmasıyla, parasız eğitim tartışmalarının başlaması aynı zamana denk geldi.

Harç almayarak öğrencileri dilsizleştireceğini sanan bir siyasal iktidar var.

Oysaki...

Parasız eğitim pankartı açtığı, harçları protesto ettiği, düşüncelerini gösteri ve yürüyüşler ile dile getirmeye çalıştığı için yedikleri dayaklar yanına kâr kalanlar ve okullarınca soruşturulanlar dışında Türkiye’de 325’i hükümlü, kalanı ise tutuklu olmak üzere 771 öğrenci hapiste...

“Üniversitenin ruhuna aykırı davranan” ve bu yüzden cezalandırılanlar sadece öğrenciler değil...

Kitap, makale, tez benzeri “yasak yayınlar” yaptığı, fikrini açıkladığı için üniversitelerinden uzaklaştırılan akademisyenlerin, hem yetiştirip hem de doktorası bitti diye ilişkisi kesilen araştırma görevlilerinin çılgınlığını duymayanlar üniversiteyi parasız yapacaklar...

Üniversite konusunda samimiysek, **mesela önce YÖK’ü kaldırsak...**

Üniversiteleri adına yakışır “üniversal” hâle getirmek için Bologna Kriterleri’ni, Berlin Deklarasyonları’nı, OECD’nin üniversitelerin özerkliğini tanımlayan kriterlerini hayata geçirsek de samimiyetimiz ispatlansa...

Harçları kaldırarak öğrencileri, dolayısıyla üniversiteleri sessizleştireceğini sananlar susmayacak tek kurumun üniversite olduğunun farkında mı?

Susamazlar, çünkü üniversiteler sadece toplumun değil, insanlığın da ışıklı merkezleridir ve insanlık adına merak eder, insanlık adına konuşurlar, insanlık adına çılgık atarlar...

Şayet bir şekilde susarlarsa da üniversite değildirler...

mcetin@istanbul.edu.tr

Başbakan Demirelleşiyor...

Murat Çetin 30.07.2012

AK Parti, cami, cemevi, içki derken son dönemdeki icraatları ve Başbakan'ın söylemleri ile neredeyse toplumun tüm kesimlerini karşısına aldı.

Terfi ettirilen işkenceci polisler, salıverilen katillere karşılık içeride tutulan öğrenciler, içeriye alınan 80'lik nineler...

Uludere ve Suriye konusunda derin sessizlik, bir çırpıda akla gelenler...

Buna karşılık hükümetin ekonomideki başarısı herkesin üzerinde hemfikir olduğu neredeyse tek konu.

2002 yılındaki seviyesine göre yaklaşık üç kat artarak 10 bin 500 dolar seviyesine ulaşan kişi başı milli gelir, 2011 yılı için GSYİH'ye oranı yüzde 1,4 olan bütçe açığı ve yüzde 39,4 olarak gerçekleşen kamu borç stokunun GSYİH'ye oranı, tam da küresel krizden geçilen bir süreçte borç krizi içindeki Avrupa ekonomisini kısıktırarak rakamlar.

Üstelik sadece kamu maliyesi değil, bankacılık, sosyal güvenlik ve sağlık gibi alanlarda da önemli reformların gerçekleştirildiğine şahit oluyoruz.

Türkiye'nin Avrupa'yı perişan eden küresel krize yakalanmama sırrı da yukarıdaki güçlü makroekonomik temelleri inşa etmesinden kaynaklanıyor.

Peki, o temeller nasıl inşa edildi dersiniz onun sırrını da Başbakan kendisinden zam isteyen memurlara kibarca "başka kapıya" dediği konuşmasında veriyordu:

"Türkiye'yi bir bütün olarak ele almak zorundayız ve bu ülke eğer bir zaafa uğrarsa, bizim akıbetimiz de Yunanistan, İspanya'nın akıbetine uğrar. Biz Türkiye'yi, böyle bir akıbete duçar bırakamayız. Şu anda bir mali disiplin içinde yürüyorsa, eğer ekonomik büyümemiz şu anda başarılı bir şekilde sürdürülüyorsa bu, hesaplar iyi yapıldığı içindir."

Evet, işin sırrı kamu maliyesinin disipline edilmesindeydi, bu yüzden kriz bizi teğet geçmişti.

Bu yüzden Başbakan kendisinden zam isteyen memura üç beş kuruş zam vermekten dahi çekiniyor, "sonumuz Yunanistan gibi olur haa" diyerek aba altından sopa gösteriyordu.

Geldiyse üç defa...

Bugün ise "harçları kaldırmak girişimiyle" Demirel'in ekonomik zihniyetine kesin dönüş yapmış bulunuyoruz.

Geçen hafta "**parasız üniversite adaletsizliği daha da arttırır**" demiştik ama biz dediğimizle kaldık, korktuğumuz başımıza geldi.

Memura zammı, "bütçe delinir, kriz bizi de batırır" diyerek geri çeviren Başbakan, seçim yatırımı mı dersiniz, içeriye atılan öğrencilerin vicdanında yarattığı derin üzüntülerin bir tezahürü mü dersiniz bilinmez, "**Arkadaşlar şu anda çalışmaları yapıyorlar. Önümüzdeki dönemde harç almayı düşünmüyorum. Bu benim**

arkadaşlarıma teklifim. Onlar da şu anda bunun nihai çalışmasını yapıyorlar” diyerek tartışmalara son noktayı koydu.

Başbakan’ın kaç tane bütçesi var bilmiyorum ama benim bildiğim devletin tek bir bütçesi var ve Başbakan onu deldirmemekte pek hassastı daha düne kadar.

Hatta geçen yıl mayıs ayında Uşak’taki bir mitingde, **Kemal Kılıçdaroğlu’nun, Süleyman Demirel’le** yol arkadaşlığı yaptığını ileri süren Başbakan, **“Bu çok ucuz siyaset. Akıl hocası var ya, öyle diyordu. O zat, ‘O ne verirse ben beş fazlasını vereceğim’ diyordu. İki anahtar diyordu. Bunlar yalan üzerine siyaset yapıyor”** diyerek, o dönemi eleştiriyordu...

“O ne verirse ben beş fazlasını vereceğim” diyenleri, **“iki anahtar”** popülizmi ile siyaset yapanları yerden yere vuran Başbakana ne oldu?

“Bütçeyi deldirtmem” diyen Başbakan şimdi nerede?

Başbakan, XIV. Louis edasıyla, **“(BEN) harç almayı düşünmüyorum”** diyerek nasıl ki **“Devlet, benim”** yaklaşımı sergiliyor, o hâlde dünyada bir ikinci örneği olmayan bir şekilde bireysel müdahalelerle içki içirtmediği üniversitenin parasını da bütçeyi deldirtmemek adına cebinden verecek...

Madem “düdüğü çalıyor, parayı da Başbakan ödeyecek”...

Verdimse ben verdim

İşin kötü tarafı AK Parti’nin ekonomik icraatlarını gördükçe, Başbakan’ın kendisinin de eleştirdiği **“Demirel popülizmi”**nin bir daha geri dönmeyeceğini düşünüyorduk ki...

Süleyman Demirel’in iktisat literatürüne kazandırdığı, artık iyice yerleşen ve dünya döndükçe de eskimeyecek olan **“kim ne verirse beş fazlası”** sorumsuzluğu bir kere daha hayatımıza girdi.

1990 model bu popülist politikanın 21. yüzyıl versiyonu ise **“parasız üniversite”** olarak karşımıza çıktı.

Böyle giderse iktisat derslerinde öğrencilere **“iktisat kıt kaynaklarla mücadele eder, Türkiye hariç”** demek gerekecek...

İyi de madem bu kadar imkân bol, üniversiteler parasız olacaksa, memurun günahı neydi, ya da taban fiyat bekleyen çiftçinin?

Aslında, kimsenin ne ortaöğretimi ne de üniversiteyi umursadığı var...

Umursayan, bu yılki üniversiteye giriş sınav sonuçlarındaki “sıfırcı” sayısının 122 binden 189 bine ulaşmasına, OECD’nin PISA testi sonuçlarına göre Türkiye’nin sonlarda yer almasına kafayı takardı...

Üniversiteye verilecek parayı değil, onun özerkliğini düşünürdü.

Üniversitenin sayısını değil, kalitesini arttırırdı.

Anlaşıldı ki geçen hafta suya yazmışız...

Parasız üniversite seneye hayata geçecekmiş...

Başbakan'ın önerisi maalesef ciddiymiş...

Parasız üniversiteyi "isteyenler" hapiste, "yapanlar" başbakan bu ülkede...

Sessizliğe bakılırsa "kimin parasını kime veriyorsunuz, hangi parayla ne yapıyorsunuz" diyenlerse tatilde muhtemelen...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kral yüzüstü kapaklandı, sebep Merkel mi

Murat Çetin 06.08.2012

Avrupa'nın borçlu ülkeleri, "ne yaşadığı hayatı beğenen, ne de yenisine gidecek kudreti kendinde bulan" bir zamanların parlak yıldızı, şimdinin perişan düşkün, acıklı bir tükenmişliğin yorgunluğunu yaşıyor ekonomik olarak.

Bazen, iyiden iyiye uyandığın hâlde, az önce gördüğün güzel rüyanın havasından bir türlü sıyrılamadığın, sıyrılmak istemediğin için, yatağından çıkamadığın zamanlar olur. İspanya da İtalya da o harikulade rüyanın etkisinde; yattığı yerden görkemli zamanlarını, saadet dolu günlerini özlemle anıyor, bir türlü bırakmak, çok şeyin değiştiğini kabullenmek istemiyor; hayat tıpkı eski neşe dolu günlerdeki gibi devam etsin istiyor...

Ama daha bu ayın başında, **İspanya hükümetinin 300 metrekareden büyük dükkânlara, normalde siesta için ayrılan öğleden sonra 14:00-16:00 saatleri arasında açık olma zorunluluğunu getirmesi bile, hiçbir şeyin en azından bir süre daha eskisi gibi olamayacağını en bariz işareti.**

Bu sayede ülkeye gelen turistleri dükkânlara daha fazla çekmeyi planlayan İspanya hükümetinin, siestayı yasaklamaya vardırarak kadar kararlı kemer sıkma tutumu, ülke genelinde 80'den fazla kent ve kasabada düzenlenen eylemlerle ve milyona yakın katılımcıyla İspanyol halkının tepkisini çekse de maalesef para musluğunun başındaki Merkel'in dikkatini çekmiyor.

Her dört kişiden birinin işsiz olduğu İspanya'da tasarruf eylemleri, yüzde 15'leri bulan ücret kesintileri ve el ayağın çekildiği kamu hizmetlerinden İspanya Kralı'nın ödeneğinin kesilmesine kadar varmıştı. Bu sebeple olacak ki bitap düşen **İspanya Kralı Juan Carlos, birkaç gün önce askerî birliği selamlarken düştü, ülkesi İspanya'ya nazire yaparcasına yüzüstü yere kapaklandı...**

Ne İtalya ne de diğer borçlu ülkelerin durumu İspanya'dan farklı... Halk, "bankaları kurtarma, vatandaşın ise kemerini sıkma gayreti içindeki" hükümetlere öfkeli.

Ama bir gerçek var ki **İtalya ve İspanya'nın borçlanma maliyeti yüzde 7'nin üzerine çıktı. Bu durumun devamı, hükümetlerin borçlarını ödeyemez hâle gelmesi demek.**

Yunanistan, Portekiz ve İrlanda, borçlanma maliyetleri bu düzeye ulaştığında Avrupa Birliği ve IMF'den yardım istemek zorunda kalmıştı. Şimdi aynı durumda olan, üstelik de bu ülkelerden çok daha büyük iki ülke söz konusu...

Durum tam bir açmaz...

Mali kurtarma şemsiyesine sığınsalar, AB'den kurtarma paketi alan ülkeler arasına katılsalar, karşılığında sert tasarruf tedbirlerine uymak zorunda kalacaklar, halk hükümeti yerle bir eder...

Katılmasalar, borçlar ödenemeyecek...

Gel de çık işin içinden...

Tam da bu süreçte geçen hafta, İtalya ve İspanya'nın da kaderini belirleyecek bir toplantı, büyük umutlarla beklendi, yapıldı ama dağ fare doğurdu; sonuç bu ülkeler için hüsrana oldu.

Avrupa Merkez Bankası Başkanı **Mario Draghi**, geçen hafta Londra'da, "Avrupa Merkez Bankası Avro'yu korumak için ne gerekiyorsa yapmaya hazır" diyerek umut vermiş, büyük miktarda devlet tahvili satın alacakları beklentisini yaratmıştı. Ama Draghi, bu toplantıda Demirelvari bir üslupla "çok konuştu, hiçbir şey söylemedi". Aslında "bir çeşme lülesinden akar gibi Draghi'nin ağzından da bir başkasının düşüncesi akıyordu" ki o da elbette Merkel'di.

İş Merkel'e kaldıysa herkes biliyor ki umutlanmanın âlemi yok. Kurtarma paketleri ve kemer sıkma önlemlerinin mimarı Almanya Şansölyesi borçlu ülkelere yardım için para harcamaya yanaşmaz; çünkü ne halk, ne de partisi siestacıların yeterince fedakârlık yaptıklarını düşünüyor.

Bir yanda derin sosyal gerilimlere ve artan yoksulluğa evrilen kriz, batık bankalar ve ödenemeyen borçlar; bir yanda para vermek için daha fazla kemer sık diyen kurtarıcılar...

Kapalı ekonomilerin hâkim olduğu bir dönemin krizini çözen Keynesyen reçeteyi, küresel bir dünyanın açık ekonomilerinde yaşanan bir krizde uygulayarak çözüm arama yanlışlığından neyse ki dönüldü.

Avrupa, ne siyasi ne de ekonomik bütünleşmesinden vazgeçeceğine göre, Avrupa'nın borçlu ülkelerinin "rekabet gücü kazanırız" diyerek kendi para birimlerine dönme ihtimali de yok, Avro'nun sonunun geldiği de yok, Avrupa Birliği'nin dağıldığı da yok, kimsenin bunlara izin vermeye aslında niyeti de yok...

"Davul başkasının sırtında tokmak başkasının elinde" misali tek para, çok maliye politikası hatası da telafi ediliyor...

E, o zaman **çözüm aslında açık: Her iki taraf da adım atacaktır...**

Biraz borçlu ülkeler kemer sıkacak, zor da olsa mali reformlardan vazgeçmeyecek, çalışmayı, verimliliği, tekrar rekabet gücü kazanmayı öğrenecek...

Biraz da para verecek olanlar büyüme olmadan bu işin yürümeyeceğini, "tasarruf yapalım, kemer sıkalım" derken milleti öldüreceklerini görecekler, kesenin ağzını açacaklar...

Kısa vadede halkların hayatlarını yaşanmaz kılmadan, uzun dönemde büyümeyi sağlayacak yapısal reformları da atlamadan, **çözüm mümkün yani...**

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Atıcılık, yelken, bisiklet ve yüzmede altın madalya alamayız, çünkü...

Murat Çetin 13.08.2012

Türkiye'nin sorunlarının çözümü mü?

Türkiye'nin sorunlarının çözümü, sorunlarının içinde saklı.

Evet, iddia ediyorum; kucağında da bulsa, ithal de etse, kendisi de üretse, Türkiye'nin tüm sorunlarının, hadi tüm demeyelim abartılı olmasın ama sorunlarının çok büyük bir bölümünün çözümü, bir kol mesafesinde, önünde durmakta...

Nasıl ki cennet de cehennem de bu dünyada, Türkiye'nin cenneti de burnunun dibinde, "ben buradayım" diyerek haykırıyor ama Türkiye'nin gözleri kör, kulakları sağır. Daha fenası çözümün içinde yaşayıp sorunlarıyla cebelleşirken, vatandaşını da "çeşme başında susuzluktan öldürüyor", cennet yerine cehenneme razı kılıyor.

Nereden mi vardım bu kanıya?

O hâlde gelin sadece geçen hafta olup bitenlere göz ucuyla bir bakalım, çözümleri içinde saklı olan sorunları sıralayalım...

28 yıl sonra gene 15 ağustos

İki gün sonra 15 ağustos.

PKK'nın ilk eylemini gerçekleştirdiği tarih. O zaman PKK militanları **Eruh ve Şemdinli**'yi basmışlar, ilçede yaşamı durdurmuşlardı.

Aradan 28 yıl geçti, binlerce "insan" öldü, trilyonlarca lira harcandı.

Sonuç mu? Koca bir hiç...

Gene Şemdinli'deyiz ve 23 temmuzdan bu yana süren ve önceki gün bittiği resmen ilan edilen çatışmalar için Belediye Başkanı Sedat Töre, "ilk kez mevzi çatışmasına tanık olduklarını" söyledi.

Ama **Türkiye**, "**orada ne olup bittiğini bilmiyor**", "**orada ne olup bittiğini söyleyecek medya**"nın da **ülke içindeki mevzi çatışması ilgisini çekmiyor** ki dilsiz; ve devlet, "daha fazla insan öldürdüğü için" görevini yapmanın sanki huzurunu yaşıyor.

Son dönemde gittikçe şiddetlenen bu acıların sorumlusunu ve bu köklü sorunun çözümünü mü arıyorsunuz?

O hâlde buyurun gelin, gene geçen haftanın bir başka haberine gidelim.

BDDK açıkladı ki **İstanbul'daki kişi başı mevduat 23 bin 438 lira ile Muş'taki mevduatı 30'a katlamış.**

İstanbul'da kişi başı mevduat 23 bin 438 lira, Muş'ta kişi başına mevduat 788 lira.

En az kişi başı mevduata sahip olan iller sıralamasında Muş'un takipçileri ise sırasıyla **şırnak, Ağrı, şanlıurfa ve Bitlis...**

Emin olun ki **bu fark sürdüğü sürece "savaş alanında çocuğu olmayanlar savaşlara karar verecek"...**

Daha da ürkütücü olanı, ölen çocuklar, çocukları ölen anne babalar, babaları ölen çocuklar da kimsenin umuru olmayacak, tıpkı süregeldiği gibi...

Ne kadar sorun siyasi dersenez deyin, **bu kadar derin bir ekonomik uçurum, tüm sorunların da zeminini oluşturur.**

Bu arada...

Son dakikada "namusumuzu" kurtaran sporcu kızlarımız olmasa, rekor katılımıla gittiğimiz ve dün kapanış töreni gerçekteşen Londra Olimpiyatları'nda neden dibe vurduk tartışmasını "birkaç gün daha" yapıp duracaktık; çok şükür kızlar bunun önüne geçti.

Bir sonraki olimpiyatlara kadar rahatız...

Olimpiyatların toplamında, bize layık olmayan bu karanlık tablodan huzursuz olanları, gene geçen haftaki gazete sayfalarına davet ediyorum...

Maliye Bakanı Mehmet şimşek, eğitime ayrılan bütçeyi beş kat arttırdıklarını söyledikten sonra şunu ilave ediyordu; "Türkiye'de 25 yaş üstü nüfusa bakıldığında, ortalama yıllık örgün eğitimin kişi başına 6,5 yıl olduğu görölür. Yani **Türkiye'nin 25 yaş üstü nüfusu ortaokul terk bir nüfustur**"...

Ardından **Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün**, bin kişiye düşen araştırmacı sayısını "bir kişi" olarak veriyordu...

Atçılık, yelken, bisiklet ve yüzme...

İktidarın sürekli tekrarlayarak kabul ettiği, bizimse zaten yıllardır bildiğimiz bu gerçekte ortadayken, olimpiyatlarda başarı beklemek en azından "bileşik kaplar kuralına" uymaz...

Okuldan uzak eğitimsiz nüfusuyla, bilimsellikten yoksun altyapısıyla Türkiye neyse, olimpiyat derecesi de o kadar olur; başarılar da münferit ve sürdürülemez kalır...

Zaten...

Spor iktisatçısı Profesör David Forrest'e göre "madalya tablosunun şeklini ülkenin zenginliği belirliyor ve başarının ardında yatan ana neden ise para".

Hatta bazı branşlarda zengin ülkeler dışındaki ülkelerin varlık göstermesi de fiilen imkânsız.

Bu noktada Profesör Forrest, "yoksul bir ülkeden gelen bir sporcunun madalya kazanmasının mümkün olmadığı dört dal bulduk; atçılık, yelken, bisiklet ve yüzme" diyor...

Biz de bu dallarda, tıpkı altı milyon kişiye bir yüzme havuzunun düştüğu Etiyopya gibiyiz. Ama onlar madalya sıralamasında bizden üstteler...

Eğer amaç listede tırmanmaksa yolu belli, "zenginleşmek"ten geçiyor...

Peki, aşğıdaki tabloyla bu mümkün mü? Gene geçen haftaki gazetelere dönelim:

Bankadan bireysel kredi çekip de geri ödeyemez hâle düşenlerin sayısı haziran ayında 59 bin kişiyi "aşmış"; bu yılın ilk altı ayında 343 bin kişi kredi kartı borcunu "kapatamamış"; 2012 yılı ocak-temmuz döneminde birikimli karşılıksız çek sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 56,4 artarak 479 bin 845 adede "ulaşmış"...

Bir kredi kartından nakit para çekip, diğer kredi kartı borcunu kapatmanın derdindeki vatandaşın olimpiyat ne kadar umuru olur, ona siz karar verin...

Bu siyasi iklimde bir sonraki olimpiyatlarda sonuç değişir mi, ona karar vermeye gerek yok sanırım...

AK Parti, ülkeyi zenginleştirerek, Muş'la İstanbul farkını kapatacak; atıcılık, yelken, bisiklet ve yüzmede altın madalyalar alıracak tüm yapısal reformları yapabilecek imkân ve desteğe sahipti.

Ama olmadı...

Kuruluşunun ilk yıllarındaki eylem ve söylemlerini çöpe attı, **sistemi dönüştürmesi beklenen parti, sistemin bir numaralı koruyucusu hâline geldi.**

Bugün gelinen noktada, vicdan sahibi AK Parti kurucuları dahi eleştiriye hiçbir tahammül kalmadığı için "susma orucu"na başlıyorsa, olimpiyatlar için "başarı orucu"nun iftarı olur mu, hiç düşünmeyin derim...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şeffaflık bitiyor, burjuvazi nerede

Murat Çetin 20.08.2012

Orhan Pamuk, bir Alman dergisine verdiği röportajda, Türk burjuvazisinin onu öfkелendirdiğinden bahsetmiş ve **"Laik Türk üst sınıfını askerî müdahaleler de Kürtlere yapılan baskı da rahatsız etmez. Türk kadınlarının birçoğuna, sadece başörtüsü taktıkları için tepeden bakarlar"** diye konuşmuş...

Pamuk'un açıklamalarına neredeyse kimsenin itiraz ettiğini görmedim.

Osmanlı Devleti'nin, sermaye birikimine izin verecek bir yapısının olmadığını, dolayısıyla burjuvazi sınıfının da oluşmadığını, mevcut ticaret burjuvazisini de gayrimüslimlerin oluşturduğunu, onlar da Cumhuriyet döneminde kovulup, mallarına el konunca, sermaye birikimi yaratmak, yerli burjuvazi oluşturmak amacıyla devletin işe koyulduğunu bilmeyen yok sanırım...

Asker-sivil bürokrat ve köylülerle, küçük esnafın oluşturduğu Türkiye'nin toplumsal yapısı ile ticaretle zenginleşmeye başlayıp, sanayi ile bunu pekiştiren klasik bir burjuvazi sınıfının biçimlendirdiği bir toplumsal yapı, siyahla beyaz gibi...

Sanayi Devrimi'nden geçip, kendi karşıtı işçi sınıfını yaratması ve onunla çatışarak da demokrasinin güçlendirilmesine ve toplumsal yapının "özgürlükler ve insan hakları" çerçevesinde biçimlendirilmesine hizmet eden bir anlayışı yarattı burjuvazinin tarihsel gelişimi...

Çok iyi bildiğimiz Türkiye'nin durumunu ise **Mustafa Kemal** Sovyet elçisi Aralov'a söylüyor: **"Türkiye'de sınıflar yok... Türkiye'de işçi sınıfı yok, çünkü gelişmiş bir sanayimiz yok. Bizim burjuvazimizi ise henüz burjuva sınıfı hâline getirmek gerekiyor."**

Yerli burjuva sınıfı yaratma sürecinin ise nasıl geliştiğini gene bilmeyen yok sanırım. **"Devlet eliyle zengin yaratma"** olarak formüle edilecek proje önce kendi gayrimüslim vatandaşlarının mallarını yağmalatarak bunun yerli halka devrini sağlamış, daha sonrasında ise özel girişimi destekleyecek **"milli bir burjuva sınıfı"** yaratacak beklentileri, **"asker-sivil bürokrasinin daha da palazlanması"** ile sonuçlanmıştır.

Gümrük duvarları arkasında koruyarak, kendi halkının kazıklanmasına, girişimci sınıfın ise cüce kalarak, rekabeti düşünmeden, kısa yoldan parayı götürmesine yönelik bir ekonomik sonuç üretti bu düşünce.

Bizim burjuvazi devletin arkasına saklanarak, devletin sırtından zenginleşti, artık ne kadar olduysa o kadar burjuvalaştı...

Bu mantıkla **her iktidar kendi zenginini yarattı**, iktidarların izin verdiği ölçüde zenginleşildi, vermeyince yakın zamanda da çokça gördük ki bir gecede servetler uçuverdi, zenginlik gidiverdi...

İktidarlar değişti, servet, zenginlik el değiştirdi... Her iktidarın kendi zengini, iktidarın zenginlik rahmeti üzerine yağdıkça serpildi, büyüdü.

Dün askerlerle kadeh tokuşturup, Orhan Pamuk'un dediği gibi türbanlılara tepeden bakanlar, bugün camilerin en ön saflarında, **"yeni başörtülü eski eşleriyle"** iftar çadırlarında kendine yer buldu...

"Talimat verdim"...

Basiretli bir tüccar kâr amacıyla kendi çıkarı peşinde koşar, dünyayla rekabet etmenin piyasa şartlarında yolunu arar ve bugün bu yol da **"yenilik üretmek"**ten başka bir yol değildir. Ama **bizimkiler, çıkarını piyasa şartları altında çarpışarak değil, ya Türkiye'nin temel egemen gücü askere-sivil bürokrasiye ya da şimdi olduğu gibi Müslüman dünyaya selam çakarak arıyor...**

Yoksa "koskoca adamlar" kendi kimlik ve şahsiyetlerini göz göre göre ayaklar altına alırlar mı? Dünya ölçeğinde ayakta kalacak gücü olsa, bu kadar da devletin ağzının içine bakarak ekonomik faaliyet yürütür mü?

O yüzden de **"talimat verdim" denince yazarını gözden çıkaran adamın ürettiğine gazete denmiyor dünyada...**

Üstelik tuhaf olan şu ki, "her devrin Türk usulü burjuvazisi", yüzde 99'u Müslüman bir ülkede, **"şartlar gereği" eşini türbana sokar ama biz bunca şirkette, holdingde, ilaç için görünür bir yerde türbanlı çalışan neden görmeyiz acaba?**

Batı medeniyetinde işinden gücünden geri kaldığı için siyasilerin servetleri erirken, biz de çocuğunu okutacak parası olmayanlar iktidara gelince "en zenginler" listelerinin üst sıralarına tırmanıyor.

Batı'da fakirleştiren iktidar, bizde "Karun"laştırıyor...

TÜSİAD nerede, biz orada değiliz...

Demokrasisinin gücü oranında ekonomiler gelişir, ülkeler zenginleşir; arada doğrudan bir bağ vardır.

Geçenlerde Başbakan Yardımcısı **Ali Babacan** da Türkiye'nin gelişmiş bir ekonomi, ileri bir demokrasi olması için gerçek bir hukuk devletine sahip olması gerektiğini söylüyordu. Aynı tarihlerde Kalkınma Bakanı **Cevdet Yılmaz** ise "AK Parti iktidarı olarak ekonomi ile demokrasiyi paralel götürdüklerini" açıklıyordu.

Ekonominin kurmayları bunu söylüyordu ama "işten yazar çıkarmakla meşgul olduğu için" ya da yukarıdan gelecek talimatlara odaklandığı için olacak duymayan medyaya bir kez daha duyuralım.

Hükümetin hazırladığı Sayıştay yönetmeliğine göre artık savunma, güvenlik ve istihbarat kuruluşlarına ait taşınır ve taşınmaz malların özellik ve miktarlarıyla, bunları nerede, nasıl kullandıklarıyla ilgili bilgimiz olamayacak. Dahası, bu mallara ilişkin yargılama ve kararlar da gizli tutulacak.

İnternet çağında dünyada sır diye bir şey kalmadığını en azından **WikiLeaks**'in herkese gösterdiğini düşünüyorduk ama yanılmışız.

Avrupa Birliği, "**Bilgi Edinme Yasası**" ile şeffaf, hesap verebilir ve denetlenebilir bir Türkiye'nin de yolunu açmıştı, biz o yolu ısrarla kapatmaya uğraşıyoruz.

Dokuz yılda 18 kez değiştirilen **Kamu İhale Kanunu**'yla bu yola koyulmuş; şeffaflığı ortadan kaldırmış, yolsuzlukların da önü açmıştık.

Son Uludere olayı da gösterdi ki iktidarın kamuoyuna hesap verme noktasında pek de sıkıntısı yok, çünkü feryatlar bile umuru değil... İş, hesap verilirliğin önünü yasayla kesmeye kadar geldiyse, durum hepten vahim demektir.

Peki, tüm bunlar olurken, demokrasi gibi şeffaflık gibi piyasa ekonomisinin de olmazsa olmazları erozyona uğrattılırken, burjuvazi sınıfımız nerede?

Onu da ben söyleyeyim...

1997'de, **Bülent Tanör**'e, "Demokratikleşme Perspektifleri" adlı raporu hazırlattırıp, sonra reddettikleri yerdeler...

2011'de, anayasa raporu hazırlayıp, açıklayıp, ardından "tartışma bizim görüşlerimizi yansıtmıyor" dedikleri yerdeler...

Neyse ki bu TUSİAD da bizim burjuvazi anlayışımızı yansıtmıyor...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB'nin sınırını Ortadoğu'ya taşıyacakken, kanlı Ortadoğu coğrafyasını Avrupa sınırına taşıdık...

Murat Çetin 27.08.2012

Aslında etrafınıza şöyle bir bakarsanız AB sayesinde hayatların nasıl değiştiğini de görürsünüz... İzin verseler nasıl daha da hızla değişeceğini de...

Daha geçenlerde AB'nin "Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranının Arttırılması Projesi"ne 16 milyon avro destek vereceğini görürsünüz mesela...

AB devreye girince Bilgi Edinme Yasası da, 16 haftaya çıkarılan ücretli doğum izni de, açıkta satılamayan gıda maddeleri de, tüketicinin ve sağlığının korunması da hayata rahatlıkla geçiyor...

Şöyle bir düşünün...

Yaşam standardımızı daha yukarlara taşıma noktasında yapılan icraatların ne kadarı hükümetin kendi iradesinde, ne kadarı AB süreci sayesinde gerçekleşti?

AB süreci olmasaydı biz bu haklara zaten kavuşurduk diyebiliyor musunuz?

Bugün olduğu gibi AB devreden çıkınca, işçi hakları ve sendikal haklar unutuluyor, işçiler ölmeye devam ediyor; düşünce, vicdan ve din özgürlüğü ayaklar altına rahatça alınıyor, işkence ve kötü muameleyi önlemek şöyle dursun ödüllendiriliyor, insan hakları hiçe sayılıyor.

AB ile çözmeye yaklaştığımız bin yıllık sorunlarımız, sonuç itibariyle demirbaş listesinde durmaya devam ediyor.

Bu hafta...

Hükümeti mutlu edecek bir araştırma yayınlandı, Avrupa Birliği ile ilgili...

2004'te yüzde 78 iken şimdi halkın sadece yüzde 17'si AB'ye tam üyeliğe inanıyormuş.

Çoktandır vazgeçtikleri AB hedefi için bu araştırma tam da istedikleri gibi bir dayanak olacaktır hükümete...

Artık rahatlıkla "halk istemiyor ki zaten", "zorla mı" diyebilirler.

"Alırlardı, almazlardı, zaten almayacaklar bizi" tartışmalarından bugün adını bile anmadığımız bir noktaya taşındıysa AB meselesi, bence hükümetin en büyük icraatlarından biri olmuştur bu.

Resmen uyuttular, gündemden çıkardılar AB'yi.

İktidara gelirken meşruiyet kazanma ve askere karşı üstünlük sağlamak için tek hedefleri olan AB, şimdi gazetelere haber bile olmuyor.

En son ne zaman AB ile ilgili bir habere rastladınız diye sorabilirsiniz kendinize...

Başarısı ölçeğinde cezalandırılarak neredeyse gururlandırdığı tüm ülkenin Nobel aldığına pişman ettiği Orhan Pamuk olmasa...

Arkasından gelen bu araştırma yapılmasa, AB projelerinden pay kapma dışında başka bir şey olmayacak bulacağınız AB ile ilgili haberlerde...

Hepsi o kadar... Çünkü artık rotası "Şanghay Beşlisi" ile "Yeni Osmanlıcılık" arasında kararsız kalmış bir hükümet varken, AB'nin esamisini de okuyan olmuyor haliyle...

Anadolu'da küçük, şirin bir kasaba oldu Avrupa Birliği; "gitmesek de görmesek de o hedef bizim hedefimizdir" şeklinde...

O hedefe herkes yıllarca her yerden saldırdı...

Tam üyelik olmadan Gümrük Birliği'nin gerçekleşmesi ve Türkiye'nin ticari olarak uğratıldığı söylenen zararlar...

AB'nin Hristiyan birliği olması ve Müslüman bir ülkenin üye yapılmayacağı...

Kalabalık ve Avrupa'yı istilaya hazır nüfusumuz...

Ve sürekli ne yapmamız gerektiğini söyleyerek bize sömürge muamelesi yapan bir birlikti Avrupa...

Yıllarca "bizi neden üye yapmayacakları" anlatıldı durdu, o reklamın sonucu da sözkonusu anketin "Avrupa Birliği'ne gireceğimize inanıyor musunuz" sorusu oldu...

Cevap da haliyle "hayır" oldu. Cevap belki doğrudu, bana da sorsalar ben de inanmadığımı rahatlıkla söyleyebilirim. Ama soru yanlış...

Yıllarca Türk halkı "AB'ye girilip girilemeyeceği" ekseninde tartışıldı...

Üye olursak, AB'nin "beslemesi" olacağız algısı yaratıldı.

"AB düzeyinde bir hayat istiyor musunuz istemiyor musunuz" diye sorulması gereken asıl ve tek soru hep akıllardan uzak tutuldu...

AB'ye üye olmaktan kastın, halkına birinci sınıf insan muamelesi yapmaktan imtina eden hükümetleri, AB'nin zorlamasıyla hizaya getirmek olduğu Türk halkına söylenmedi.

Kişi başı milli geliri 60 bin dolar civarında olan, dünyanın refah ülkesi Norveç'te iki kez yapılan halkoylamasından AB'ye iki kez "hayır" çıktı.

Neticede Norveç bugün AB üyesi değil, çünkü zengin Norveç'in AB'ye ihtiyacı yok.

"Biz de Norveç gibi olalım biz de AB'ye üye olmayalım" düşüncesi, AB'ye üye olmadan da Norveç gibi olmamıza imkân verecek iktidarların halkı bulmadığı gerçeği, hiç gündeme getirilmedi...

Türk halkının AB sayesinde hayatının nasıl değiştiğini anlatması gerekenler, bu değişikliklerden ıstırap duydukları için olsa gerek, uzak durdular anlatmaktan.

Herkes not etsin lütfen, AB'yi tek bir şey için istiyoruz.

Vatandaşının iyiliği için atması gereken adımları atmayan iktidarların keyfini beklemek yerine onları harekete geçmeye zorladığı için...

Halka lütfettikleri kadar değil, en üst düzeyde bir yaşam kalitesi sunmaya mecbur kıldığı için...

Türkiye'nin 2013'e dek çıkarma taahhüdünde bulunduğu 188 yasanın 30'unu çıkardığını gözönüne alırsanız, AB'yi de istiyoruz diyemezler tabii...

Yazık ki bir dönem, üye olmasa da AB standartlarına erişmiş, gelişmiş bir Türkiye'nin sınır komşusu olma hâlinin çevre ülkelere katkısı konuşulurdu...

Türkiye, Müslüman ve demokratik bir ülke olarak sadece İslam âlemine "model" olmayacak, kapı komşularını da "kendine benzetecekti"...

Ekonomik performansının verdiği abartılı özgüvenle mali krizle boğuşan AB'yi aklı sıra "gözden çıkaran" ve ciddiye almayan Türkiye, liderlik yapmayı düşündüğü Ortadoğu ve Arap dünyasının kanlı bataklığına saplanmış durumda...

Ve biz onlara benzedik sonunda.

Nizam vermeye kalktığı ülkelere benzeyen Türkiye'ye, "kavgaya girenin dayak yemeyi de göze alması gerektiği" gerçeğini hatırlatanlar ciddiye alınmamıştı zamanında...

Artık Avrupa Birliği gündemimizde yok...

Anlaşılan o ki umurumuzda da değil...

AB'nin sınırını Ortadoğu'ya taşıyacakken, kanlı Ortadoğu coğrafyasını Avrupa sınırına taşıdık...

Şimdilerde daha çok telaffuz edilen bir biçimde bu tarihsel şaşılığı inşallah "Bosnalaşarak" ödemeyiz... Böyle korkunç bir ihtimalin kefareti, hiç şüphesiz, işe AB ile başlayıp yola siyasal İslam ile devam etmek isteyen siyasal iktidarın olacaktır...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ankaralılaştırmanın Çincesi...

Murat Çetin 03.09.2012

Geçenlerde BBC'de rastladığım bir haber dosyası, bana çok tanıdık ipuçları verdi.

Dosya, Çin Komünist Partisi ile ilgiliydi.

Haberi okudukça, kafamda canlandırdığım parti ve ülkenin çok tanıdık geldiğini gördüm:

"Çin Komünist Partisi, 80 milyonu aşkın üyesi ile dünyanın en büyük siyasi partisi olup, sıkı örgüt yapısı ve katı kuralları iktidarının devamlılığını da açıklar. Parti, okulda hangi dersin okutulacağından televizyonda ne izleneceğine, iş ve konuttan kaç çocuk sahibi olunacağına hayatın pek çok farklı boyutunu şekillendiriyor."

Ne dersiniz, haksız mıyım? Devam edelim:

"Partiye katılmak üyelere önemli ayrıcalıklar kazandırıyor ve üye sayısı sürekli artıyor. Üyeler daha iyi iş olanaklarına, çocukları için daha iyi eğitim fırsatlarına kavuşuyor."

Bu da bizlerin de çok sık duyduğu bir cümle olsa gerek...

"Çin'in 1982 tarihli anayasasına göre devletin en güçlü organı Ulusal Halk Kongresi yani Çin parlamentosu. Ancak Kongre'nin rolü, çoğunlukla parti kararlarına nihai onayın verilmesiyle sınırlı. Kâğıt üzerinde Kongre'nin anayasayı değıştirme ve yasama yetkileri var. Ancak bu Batı'daki anlamda bir parlamento olduğu anlamına gelmiyor. Bu nedenle genellikle parti yeni mevzuatı hazırlayıp Kongre'nin görüşüne sunuyor; bu da genelde süratle onaylanması anlamına geliyor."

Görüldüğü gibi "talimat verdim oldu" uygulaması Çin'de de geçerli.

"Kongre ayrıca cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcısı, hükümetin Askerî Komisyon Başkanı ve Yüksek Halk Mahkemesi'nin başkanı gibi ülkenin en üst düzey yöneticilerini 'seçiyor'. Ancak bunlar da daha çok önceden belirlenmiş adayların onaylanması şeklinde..."

Liyakatmış, yeterlilikmiş, bunlar bizde olduğu gibi Çin'de de boş kavramlar anlaşılan...

"Yolsuzluk, kötü yönetim ya da parti çizgisini ihlal ettiğinden şüphelenilen parti üyeleri, parti disiplinini korumaktan sorumlu disiplin ve teftiş komisyonuna sevk edilebiliyor. Ancak genellikle partinin güçlü üyeleri kendilerini, ailelerini ve yandaşlarını soruşturmalardan ya da eleştirilerden koruyabiliyor. Parti yine parti tarafından soruşturulduğu için komisyonlar, yukarıdan gelebilecek müdahalelere açık."

Bu da bize hiç yabancı gelmez...

"Hukukun üstünlüğü'nün parti ve devlet çıkarlarına ters düşmesine de izin verilmiyor. Ülkenin iki temel yargı organı, Ulusal Halk Kongresi'ne karşı sorumlu..."

Hukukun boş verilip, üstünlerin hukuka egemen olması hâli burada da alışılmadık bir durum değil...

"Çin'in idari yapılanmasının en üst kademesi, 22 eyalet, beş 'özerk bölge', ülkenin dört kilit kentinin (Pekin, Şanghay, Tianjin ve Çongking) belediyeleri ve iki özel idari bölgeden oluşuyor. Bu birimlerin yönetiminden yedi bin kadar üst düzey parti üyesi ve hükümet mensubu sorumlu. Bunların tamamı parti teşkilatı tarafından atanıyor. Eyaletler talimatlarını başbakanından alıyor."

Ankaralılaşımanın Çincesi...

BBC, rastladığım haber dosyasını Türkiye ve AK Parti için yapmış olsaydı...

Muhtemelen ilk cümle şöyle olacaktı:

Geçen hafta ortasında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün, daha önce Başbakanlık genelgesi ile kamu alımlarında yerli ürünlere yüzde 15 oranına kadar sağlanan fiyat avantajını şimdi kanuni zorunluluk hâline getireceklerini söylüyordu...

Kamuda "çamurdan olsun bizden olsun" diyerek yerli malı almanın önünü açıyoruz...

Lafın gerisini hayalî BBC dosyasına bırakmayım, ben devam edeyim...

Anlaşılan o ki "vergi vermeyen vatandaşla, vergi toplamayan devlet" birlikteliği sürdürükçe Türkiye'nin kronik sorunlarını daha çok konuşmaya devam edeceğiz...

Çünkü ortada vergi alışverişi olmayınca, "vatandaş devleti denetlemiyor, devlet de hesap vermiyor" nihayetinde...

Bu yüzden hükümetleri icraatlarından dolayı eleştirenlerin, bu imkânı hükümetlere kendilerinin verdiğini unutmamaları, "ne verdim ki ne istiyorum" diye kendilerine sormaları gerekir.

Yunanistan, İtalya ve İspanya gibi ülkelerin son on yılda araştırma geliştirmeye ayırdıkları kaynak "yerinde saydığı" ve Avrupalı şirketlerin yenilikler alanında ABD ve Japonya ile arasındaki uçurum büyüdüğü için Avrupa'daki borç krizi bugünkü içinden çıkılmaz noktada...

Bizim de ders alıp, araştırma geliştirmeyi tek hedef yapmamız, bunu sağlayacak eğitim altyapısını kurmamız ve ülkenin tamamında rekabetin önünü açmamız beklenirken, biz ne yaptık?

Rekabetçi bireyler yaratacak bir eğitim sistemi yerine, önümüzdeki günlerde uygulamasını bizzat göreceğimiz, "ne olduğu meçhul" yeni bir eğitim sistemini, Türkiye'nin geleceğine ipotek olarak koyduk.

"Bedelini kim ödeyecek, sonuçları ne olacak" demeden, yükseköğrenimi parasız hâle getirdik.

Tüm Türkiye'nin daha iyi bir gelecek garantisi olan "Avrupa Birliği" yolundan saptık...

İçe kapanan, milliyetçi ve otoriter bu tablonun sorumlusu, vergi ilişkisinin kurulamadığı bir sistem aslında...

The Economist dergisi geçen hafta Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinin irdelendiği bir analize yer vermişti ve "Erdoğan'ın ters tepen hırsı" başlığıyla yayımlanan analizde, Başbakan Erdoğan'ın "Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanı olmaya fazla odaklandığı" ve "giderek daha çok otoriterleştiği" yazıyordu.

Şöyle de diyebiliriz: **Çin'le benzerliklerimiz artıyor...**

Otoriterleşme...

Devletleşme...

Bürokratikleşme, istihbaratlaşma...

Ankaralılılaşma...

Benzemezliğimiz ise ortada...

Orada komünist parti iktidarı var bizde ise Sünni soslu bir İslamcı siyaset...

Demokrasi ve demokratikleşme ortadan kalkınca, otoriterleşme ve totaliterleşme ön alır...

Hele önce kamu alımlarında yerli ürünlere yüzde 15 oranına kadar sağlanan fiyat avantajı kanuni zorunluluk hâline gelsin, sonrası da daha hızlı sökün eder...

Kısacası, Başbakan Erdoğan'ın AB'yi bırakıp Şanghay Beşlisi'ne girme arzusu öylesine söylenmiş boş bir

laf değil...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsan bol ise değeri de yok mudur

Murat Çetin 11.09.2012

Türkiye'deki işçi, asker, sivil demeden; trafikte, cephede, orada burada pervasızca **"kaybedilen"** canların tek açıklaması, **"bol bulduk saçalım insanımızı"** anlayışından başka bir şey olamaz.

Bu insanlar eskiden **"Almanya'ya çalışmaya, Kore'ye savaşmaya"** diye ihraç edilir, para getirirdi; şimdi tersanelerde, karayollarında, kırsallarda, **"güvenliksiz ortamlarda"**, **"gerisi sağlam nasılsa"** mantığı ile telef ediliyor.

Bir ülkenin medeniyet düzeyini vatandaşlarının nasıl öldüğü belirlermiş, biz şimdilik kendi vatandaşlarımızın ölümlerini kendi ellerine bırakmıyoruz.

Ölüme mülteci

Ama artık işi ilerlettik, sadece kendi vatandaşlarımızı değil, başka ülke vatandaşlarını da öldürüyoruz.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da yaşanan refah dönemi işgücü açığı ortaya çıkarmış ve bunun için Avrupa dışından işgücü ithal edilmişti. Bugün de krize rağmen Afganistan'dan Somali'ye, Filistin'den Irak'a kadar bu ülkenin insanları yaşadıkları yoksulluktan, esaretten, çatışmalardan kurtulmak için Avrupa'ya kaçışın yollarını arıyorlar.

Orada da biz devreye giriyoruz. İnsan öldürmekte ne kadar mahir olduğumuzu ve bunu hiçbir otoritenin sorgulamadığını tüm dünyaya ilan ediyoruz sürekli.

Avrupa'ya göç yolları üzerinde önemli bir konumda bulunan **Türkiye'de 350 bin kayıtsız göçmenin bulunduğu tahmin ediliyor**. Bu göçmen grubun **150 bini Türkiye'yi geçici bir nokta olarak görüyor**.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerinde son 15 yılda Türkiye'ye giriş yapan yabancı sayısı ile çıkış yapan yabancı sayısı arasında 4,5 milyon fark var.

Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre son beş yılda Türkiye'ye giren yabancıların sayısı çıkan yabancıların sayısından 211 bin kişi daha fazla. Son 15 yılın ortalamasına bakıldığında ise **yılda 300 binin üzerinde yabancı ülke vatandaşı Türkiye'de "kayboluyor"**.

Gene Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre 1997-2011 arasında **17 yılda yakalanan kayıtsız göçmenlerin toplamı 843 bin 410 kişiye** ulaşıyor. Sadece 2011 yılında 44 bin yasadışı göçmenin yakalandığı Emniyet kayıtlarında yer alıyor. 2011 yılında yakalanan yasadışı göçmen sayısının da bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 35 artış yaşadığı görülüyor.

İzmir'in Menderes ilçesi açıklarında kaçakları taşıyan teknenin batmasıyla 61 kişi ölmüş, ertesinde kazadan sağ kurutulan tekne kaptanı ile yardımcısı tutuklanmıştı.

61 giden cana karşılık görünen iki adet fail

Birleşmiş Milletler'e göre suçlular, sahte ürün, ilaç ya da gıdalar, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ya da diğer başka dolandırıcılıklarla yılda 870 milyar dolara yakın kazanç elde edebiliyor.

Ayrıca, suç örgütleri, uyuşturucu ticaretinden yılda 320 milyar dolar kazanç elde ediyor. Sahte ürünlerden 250 milyar dolar, insan ticaretinden ise 32 milyar dolar gelir sağlıyorlar.

Böyle bir kazanç kapısından, sonunda çoluk çocuk demeden onlarca insanın ölmesiyle sonuçlanabilecek olsa bile vazgeçilmiyor.

Ama esas soru şu:

Bu kadar adam Türkiye'nin bir uçtan bir ucuna neredeyse bin kilometre yolu, her defasında kimseye hissettirmeden nasıl geçiyor?

Devletin karanlık güçlerinin yardımı olmadan bu mümkün mü?

Elbette değil...

Bollar ve ucuzlar

Ülkelerin bol olan kaynakları, zenginliklerini de belirliyor.

Bu kimisi için petrol, maden gibi yeraltı kaynakları olurken, Türkiye içinse "insan" kaynağı ön plana çıkıyor.

Yanlış anlaşılmasın, insan kaynağı derken yurtdışına ihraç ettiğimiz bilim insanlarını kastetmiyorum; onlar bir avuç ve zaten dönmeye de niyetleri yok. Yeni gelecek eğitim sistemiyle bir avuç daha yetişir mi o da artık şüpheli...

Benim demek istediğim, tıpkı, "uluslararası ticarete bir ülkenin ucuza ürettiği malların üretimde uzmanlaşarak bunları ihraç etmesi, pahalıya ürettiklerini ise ithal etmesi" gibi, Türkiye'nin de eskiden üçer beşer, bu aralar onar yirmişer ölüme gönderdiği ve bu hâliyle de sınırsız görünen "fiziki" insan kaynağı...

Kendi insanını, ister denetimsizlik deyin ister vurdumduymazlık, her mecrada ölüme koşan bir devlet zihniyetinin ölümler karşısındaki tavrına bakınca...

Niteliksiz insan yığınlarına devletin "**bollar ve ucuzlar**" muamelesi yaptığını görüyorsunuz...

Toplumun da demokratik isyan yerine aldırılmazlık humması içinde salındığını görünce, düşünmeden edemedim...

Acaba "insan bol, değeri de ucuz" bir Türkiye refleksi mi?

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Etten süttten mevzular

Murat Çetin 17.09.2012

İnternetin falan yeri ayırır ama **bence dünyanın en büyük icadı "yumurta"dır.**

Yumurta olmasaydı hayatınızda ne olurdu bir düşünün...

Ömür boyu bıkmadan yiyebileceğiniz, beş dakikada hazırlanan, besin değeri en yüksek doğal gıdalardan biri yumurta...

Gençlerin, bekârların, yeni evlilerin, zamansız karnı acıkanların can simididir.

Çocukların temel besin maddesidir.

"Bir yumurta kırimlık" mesafede ulaşılabilir en büyük lezzettir.

Cemal Süreya'nın mutluluk veren "kahvaltı"sının da baş tacıdır aynı zamanda...

*"Yemek yemek üstüne ne düşünürsünüz bilmem,
Ama kahvaltının mutlulukla bir ilgisi olmalı..."*

Uzun zaman haksız yere "yüksek kolesterol kaynağı" suçlamasına da maruz kalmış yumurta geçen senelerde **"ak"lanmış** ve ucuz, hazır ve sağlıklı beslenmenin en önemli bir girdisi olduğunu kanıtlamıştı.

Ayrıntıları basına sızan, Avrupa Birliği'nin Türkiye İlerleme Raporu'nda öne çıkan eksiklikler ve değerlendirmeler...

Avrupa Komisyonu Başkanı **Jose Manuel Barroso**'nun, "Avrupa Birliği'nin bir ulus-devletler federasyonuna dönüştürülmesi" gerektiğini söylemesi...

OECD'nin yıllık eğitim raporuna göre **Türkiye'deki 15-29 yaş arasındaki kadınların yüzde 52'sinin ne okuyor ne de çalışıyor oluşu...**

ABD Merkez Bankası Fed'in ekonomiyi canlandırma planı ve bunun dünya piyasalarına etkisi...

Almanya Anayasa Mahkemesi'nin Avro Bölgesi için daimi bir kurtarma fonu kurulmasının engellenmesi çabalarını reddetmesi...

Türkiye ekonomisinin yılın ikinci çeyreğinde yalnızca yüzde 2,9 büyümesi, cari açığın gerilemesi...

Okulların açılmasını fırsat bilen üreticilerin fiyatlarına yüzde 100 zam yapmasıyla yumurta geçen haftanın yoğun gündeminden sıyrılıp evlerin gündeminde ön aldı.

Nasıl ön alması ki?

İki hafta önce minikler başlamıştı okula, bugün de çocuklar ders başı yapacaklar.

Eğitim sistemine kafayı takmış görünen hükümetin, bu konuda samimiyetini göstermesi için atması gereken önemli bir adım da çocukların beslenmesiyle ilgili olmalı.

“Et, süt ve yumurta” sadece zam haberleriyle değil, üretimlerinde yaşanan sıkıntılarla da gazetelerden eksik olmuyorken, halkın bu tür temel gıda maddelerini ucuz ve güvenilir bir şekilde tüketmelerinin önünü açacak düzenlemeleri, çocukların geleceği için devletin yapması gerekir.

Ciddi bir kuraklık yaşayan dünya gıda krizine doğru sürüklenirken, Türkiye’de de geçen senelerde ortaya çıkan et krizi, bugün kuraklığın etkisiyle artan yem fiyatlarının sonucu olarak üreticinin hayvanlarını satmasına ve yeni bir et-süt krizinin doğmasına yol açtı.

Yoksullara devlet değilse, kim yardım edecek?

Adeta Irak’ta yaşamaya benzer bir şekilde ölümün sıradanlaştığı günlerin ivmesi hızla artarken, hayvancılığın sorunlarını ve onun halka yansımalarını tartışmak birçoklarına anlamsız gelebilir.

Ama bu gıda krizinden en çok maddi imkânı olmayan ve bu nedenle hem daha az, hem de daha kalitesiz gıda maddesi alabilen fakirlerimiz etkileniyor. Üstelik fakirlerin sayısı da azımsanmayacak kadar fazla.

Siyasetin yüksek gündeminden sıyrılıp, fiyatları fırlayan bu temel gıda maddelerine neler oluyor diye bakmazsak, eğitim sitemini şimdiki gibi “dinileştirmek” yerine “kaliteye” odaklasak bile, gelecek nesilleri iyi yetiştirme şansımız yok.

Çünkü “doğumu izleyen ilk bin gün, çocuk zekâsının gelişmesindeki en önemli dönem. İlk bin gününde çocuğun gıda ihtiyacı iyi karşılanamazsa, çocuk eksik beslenmenin acısını hayatı boyunca çeker”.

Üstelik yetersiz beslenme beş yaş altı çocuk ölümlerinde de önemli bir rol oynuyor.

Hatırlarsanız benzer bir konuyu **Çetin Altan** yıllar öncesinde gündeme taşımış, geçen sene de onun bu tesbitleri bilimsellik kazanmıştı.

TEPAV, Çetin Altan’ın, **“yoksul ülkelerde elbet beyinsel enerjiyle de ilgili bir beslenme sorunu var”** tesbitine de konu olan, “bazı gıda ürünlerinin tüketimi ile okullardaki başarı durumu” arasındaki ilişkiyi incelemiş ve **“et tüketimi arttıkça okullardaki başarı da artar”** sonucuna ulaşmıştı.

Türkiye, PISA performansı değerlendirilen 56 ülke içerisinde **yıllık kişi başına 24,4 kg. et tüketimi** ile 53. sırada olması yanı sıra, **yıllık kişi başına 221 kg.** ile en fazla **tahıl tüketen** ikinci ülkedir.

Et yerine ekmek yedirdiğimiz çocuklarımız da bu yüzden okullarda başarısız.

Bu ülkenin kıt kaynaklarının yıllarca denetimsiz ve hesapsız bir şekilde nerelere savrulduğunu herkes biliyor.

Devletin sosyal görevi belki üniversiteyi parasız yapmak değildir ama ülkenin beşeri sermayesini oluşturacak çocukların sağlıklı yetiştirilmesini sağlamak en birinci görevidir.

Bunun için de ailelerin çocuklarını ekmekle beslemelerinin önünü devletin alması gerekir.

En liberal bakış açısına bile ters düşmeyecek bir uygulama olacaksa, sosyal devletin de varlık amacı olarak yapılabilecek en anlamlı “devlet desteği”, temel gıda maddelerini halkın çocuklarına rahatlıkla sunabileceği hâle getirmektir.

Bu da yandaşlara erzak yardımı yaparak değil, sistemli ve kurumsal bir şekilde tüm halkın istifade edebileceği bir şekilde olmalı.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü verilerine göre Türkiye birçok üründe dünya sıralamasında üst sıralarda yer alıyormuş. Ancak mesele para getirmeyen tarım ürünlerini ihraç etmekte değil, kendi halkının kolaylıkla bu ürünleri tüketmesine imkân sağlamakta...

Bırakın tarımı, sanayinin aşıldığı bir dönemde, Bilgi Çağı’nda, gıda maddelerini sadece ihraç etmeye değil, onları sağlıklı bir şekilde çocukların tüketimine sunmaya da odaklanırsak, büyüdüklerinde dördüncü çeyrekte ABD’nin gayrisafi milli hâsılasına yarım puan katkıda bulunmasını beklenen **iPhone 5** türü ürünler üretmelerini de bekleyebiliriz onlardan...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Teğet sandığımız kriz mızraklaşıyor...

Murat Çetin 24.09.2012

Bir kez daha “**zamla açık kapatma**” programı ile karşınızdayız...

Yıllar geçse de “değişmeyen içeriği” ile ilk günkü tazeliğini koruyan bu program, Maliye Bakanlığı’nın gözbebeği...

Kısaca, “**bütçe açığı varsa, gelsin dolaylı vergiler**” olarak özetlenebilecek programı, yıllardır “içki, sigara, benzin, otomobil, cep telefonu” gibi ağır toplarda yapılacak “**Özel Tüketim Vergisi**” artışı kurtarıyor, gündemde tutuyor...

“Gömüldüğü dalgaların içinden başını çıkarır çıkarmaz karşı sahili gören bir yüzücü” gibi, Maliye Bakanlığı da “**bütçe açığı**”na gömüldükçe kafasını çıkardığında “**vergi artışı**”nı görüyor...

Sonra **Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı**, “**Bütçe açığı faizlerin artmasına neden oluyor. Bu da bize reel sektöre faiz olarak geri dönmektedir**” diyor...

Ardından **Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan** faiz indirimi için Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı’yı eleştirmeye başlıyor...

Tüm sorumluların birbirini suçladığı bir ekonomide ne “bütçe açığının Türkiye’ye özgü temel nedenlerini çözecek yapısal düzenlemeler” konu ediliyor, ne de “**en adaletsiz vergi olan dolaylı vergilere dayalı bir ekonomi**”den vazgeçiliyor.

Bir şekilde tüm iktidarlar sıkışınca zam yapmayı çok seviyorlar.

O zaman da önce, “**ithalat azaldı, cari açık düştü**” diye seviniyor; sonra, “**vergi gelirleri azaldı, bütçe açığı arttı**” diye üzülmüyoruz. En sonunda da bu açığın acısını zam yaparak vatandaştan çıkartıyoruz.

Ekonomi yönetimini birbirine düşüren uyumsuzluk sadece burada kalsa gene iyi...

Bir gün **Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı**, “**Kişi başı gelir 25 bin dolar olacak. Bu gerçekçi olabilir mi diye baktık. Bunun olabilir olduğunu gördük**” derken...

Başka bir gün **Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün**, “**Gerçek şu ki, 2023’te 500 milyar dolar ihracat istiyorsak, bu yapıyla devam edemeyiz. Yüksek katma değerli üretim sistemlerine ve ürünlere yönelmemiz gerekiyor**” diyor.

Bir gün **Başbakan Yardımcısı Ali Babacan**, “**Yılsonunda bütçe açığının GSYH’ye oranının hedefi bir puan aşacağı**”nı söylüyor. Başka bir gün **Maliye Bakanı Mehmet Şimşek**, “**Türkiye’nin bu yılı yüzde 3’ün biraz üzerinde büyümeyle bitirmesini beklediği**”ni açıklıyor...

Tamamı geçen haftadan kalan bu açıklamalar sadece kendi içinde çelişkiyi barındırmıyor, **yaklaşan tehlikeyi** de işaret ediyor.

Çünkü avro krizinin etkileri dünyayı sarmaya, dünya ticaretini de durgunluğa sokmaya devam ediyor... Dünya Ticaret Örgütü’nün geçen haftaki açıklamaları bu tehlikeli gidişatı tüm netliği ile ortaya koydu.

Dünya Ticaret Örgütü, bu yılın nisan ayındaki dünya ticareti büyüme tahminlerini yüzde 3,7 olarak yapmış iken, şimdi bu tahminleri yüzde 2,5’e çekti. Bu, dünya ticaretinin büyüme oranı, son 20 yılın ortalama değerinin de altında kaldı demek. Oysaki 2011 yılında küresel mal ticaretinin büyüme oranı yüzde 6’ya kadar çıkmıştı.

Hesabı sorumlular versin

Yaklaşmakta olan fırtınadan habersiz gibi, düşük işsizlik ve her şeye rağmen pozitif büyümenin keyfini süren hükümetin, ekonominin belkemiği **TÜSİAD’la girdiği polemik** ise evlere şenlik...

Neredeyse, katma değer yüzde 50’sini, sanayi üretiminin yüzde 65’ini, enerji hariç dış ticaretin yüzde 80’ini, kayıtlı istihdamın yüzde 50’sini, kurumlar vergisinin yüzde 85’ini sağlayan gönüllü bir “sivil toplum örgütü” olan **TÜSİAD’ın Başkanı Ümit Boyner’in**, normal bir ülkede vergisini veren her vatandaşın hakkı olan soruları hükümete sorması ve karşılığında; **Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç’tan “Sen önce 28 Şubat’taki kötü rolünün hesabını ver”**, diğer **Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ’dan “Siyaseti siyasetçiler yapsın”** ve son olarak **Başbakan’dan “O işine baksın”** cevabı alması, aslında ekonomik gidişatın yönünü de belirliyor...

Piyasa ekonomisi demokrasi olmadan işlemez. Evrensel hukuk kurallarının geçerli olduğu, şeffaf, denetlenebilir ve hesap verilebilir bir ekonomik yapı olmadan üretim de yatırım da ekonomik gelişme de mümkün değildir.

Hâl böyleyken; neredeyse Türkiye’deki tüm vergiyi tek başına ödeyen bir kurumun “hesap verme” makamındaki hükümetten açıklama beklemesinden daha doğal ne olabilir ki?

Üstelik de **TÜSİAD’ın cevap beklediği sorular, en temel insan haklarıyla ilgili ve tüm toplumun da sorduğu sorular.**

Halkı aydınlatmak yerine kuruluş amacına da uygun olarak hükümetten cevap bekleyen TÜSİAD üzerinden topluma “siz işinize bakın” deyince, ekonomi yönetiminde de herkes kafasına göre işine bakıyor.

Sonra da bir yanda “zamlı açık kapatıp enflasyona neden olanlar”, diğeryandan “artan enflasyonla yükselen faize takılanlar” ortaya çıkıyor...

Başbakan ona buna laf yetiştirip tutulduğu ikbal hummasından kurtulsa da yönetimle ilgili esas işlerine baksa... Yoksa teğetsandığı kriz de yakında aynı terör gibi mızraklaşacak...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz, fizik, iktisat ve yöntem

Murat Çetin 01.10.2012

Ekonomik krizin nefesini ensemizde hissetmeye başlayınca, birkaç ay öncesine kadar “dalga geçtiğimiz” **Avrupalı devletlerin “tasarruf mu büyüme mi”** ikilemine **biz** de “**gaz mı fren mi**” tartışmasıyla girdik.

Kriz mağduru **Avrupalı devletler**, bir yandan durgunluk ve işsizlik yüzünden “**büyümeye**” gözünü dikmişken, diğeryandan aşırı borç yükleri nedeniyle “**tasarrufa**” mecbur kılınmıştı.

Türkiye ise tepetaklak giden bir büyüme (yüzde 9’lardan yüzde 3’lere doğru) ve onun yol açacağı işsizlik endişesini daha gündemine alamadan, “krizi teğet geçiren” en güvendiği yerden, **mali disiplinin**den **açık** verdi.

Üstelik geçen yıl fazla veren bütçenin bu yıl verdiği açık babadan kalma usullerle, yani zamlarla kapatılmaya çalışılınca, bir başka problem daha ortaya çıkıyor ki onun adı da “**enflasyon**”...

Bir tarafı kapatayım derken diğeryar tarafıta oluşan açık misali, iktisatta uygulanan her politikanın birincil (doğrudan) etkileri yanı sıra ikincil (dolaylı-görünmeyen) etkileri de vardır. Bu yüzden politika yapıcılar alacağı kararların tüm etkilerini gözetmek durumundadır.

Aynı şekilde uygulanan politikaların kısa vadeli etkileri ile uzun vadeli etkileri de farklı sonuçlar doğurabilir.

Yine, “**ekonomide her bir kişinin harcaması bir başkasının geliri**” olduğu için, harcama artışı “**çarpan etkisi**” dediğimiz kendisinden çok daha büyük bir gelir artışı yaratır ki bu da başka bir gerçekliktir ve tersi de geçerlidir.

Tüm bunlara ilave olarak, daha fenası, sosyal bilimlerin en eskisi olan iktisadın temelinde “psikolojik” bir varlık olan insanın yer alması, bir bilim olarak iktisadı ve onun politikalarını daha karmaşık ve aslında daha da cazip hâle getirir...

Psikolojik bir varlık olan insanlardan oluşan toplumların karmaşık yapısı, toplumsal olayların iç içeliği ve karşılıklı bağımlılığı, sosyal bilimlerde uygulamalı bilimlerde olmayan bir özelliktir...

İktisadı “farklı ve güzel” kılan, daha derinlikli hâle getiren, bilim ile sezgiyi birlikte var eden bu yanıdır aslında...

O yüzden “**bir yerde iki iktisatçı varsa en az üç farklı fikir duyarsınız**” türünden şakalar, ekonomi biliminin bu güzelliğinin, sosyal bilimlerdeki zengin yöntem tartışmalarının dolaylı yansımasıdır...

Yöntem olmadan bilim olmaz

İktisat da adeta bir türevi olduğu **“fizik bilimi”** değıştikçe derinden etkilenir... Buradan yola çıkarak Hamburg’daki Dünya Ekonomi Enstitüsü adlı araştırma merkezinin direktörü Profesör **Thomas Straubhaar**, **“iktisat biliminin temel kurallarının bile tartışılması gerektiğini”** geçen hafta şöyle anlatıyordu:

“İktisat biliminde, fizikteki gibi kolayca tatbik edilip, sonucu önceden kestirilebilen mutlak geçerli kurallar yoktur. Bu nedenle, son derece karmaşık problemlere standart reçeteler sunmaya kalkışmamalıyız. Örneğin, Yunanistan Avro’yu bıraksa, ortak para bölgesinde her şey düzelir, diyemeyiz.”

Profesör Straubhaar’ın altını çizdiği husus, **fiziğin** laboratuvar ortamında çalışabilen, olayların neden sonuç ilişkilerini tekrarlayarak, belirleyenlerini teker teker analize dâhil ederek, gözlemleyebildiğimiz bir **uygulamalı bilim** olduğu; buna karşılık **iktisadın** bir tek insanla değil, tüm toplumla ilgili olduğundan **deney şansının olmadığıdır**.

Sözkonusu toplum olduğunda, sosyal bilimlerde sadece deney yapamama sıkıntısı yoktur, ayrıca birçok belirleyici unsurun tecrit edilerek incelenen olayın dışında tutulması da mümkün değildir.

Newton Fiziği’nden Kuantum’a geçiş, iktisadı da “kontrol edilen” bir dünyadan “kontrol edilemez” bir dünyaya doğru şekillendiriyor.

Bu gelişmelerin farkına varamayanlar için, özellikle finans kriziyle birlikte iktisatçıların havada uçuşan ve birbiriyle çarpışıp duran fikirleri, bir yandan iktisat biliminin yöntem konusundaki farklı yaklaşımlarını, bir yandan da **fizikteki yeni gelişmelerin iktisat bilimine çarpıcı etkisini** yansıtıyor.

Profesör Straubhaar’a yakın görüşteki Profesör **Max Otte**, modern iktisadın güncel kriz senaryolarını açıklayamadığını iddia ederek, “Şu anda kafa karıştırmaktan başka bir işe yaramıyorlar. Krizin yaklaştığını göremedikleri gibi şimdi de çelişkili tahmin ve çözüm önerileriyle boy gösteriyorlar. Bu bakımdan **iktisatçılık, krizleri azdırmak ve arttırmaktan öteye geçmiyor**” dese de belli ki çağ değişimini, atomaltı parçacıkların hareket yasalarının bilimi ve toplumu derinden etkilediğini, buna bağlı olarak **yöntem tartışmalarının çalkantılı** zenginleşmesini gözardı ediyor...

En eski sosyal bilim olan **iktisat** da laboratuvarı olmadığı hâlde **fizik ve çağ değişimine paralel ve uygun olarak yol alıyor**; doğanın bir parçası olan ama aynı zamanda doğaya da egemen olma kabiliyeti bulunan insanı odak noktasına koyan bu derinlikli bilim dalı, bütün haşmeti ve zenginliğiyle yeni hayata intibak aşamasında...

Tartışma zenginliği kafa karışıklığını değil, bir sosyal bilim olan iktisadın kendi çetrefilli yol haritasını anlatıyor...

Anlayana çok keyifli, yabancısına da zafiyetli ve yetersiz görünmesi belki de bundan...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaşı yaşayan ekonomi savaşa girirse...

Murat Çetin 05.10.2012

30 yıldır 'iç'erde biz bize savaşıyorduk, şimdi savaşımızı 'dışarı'ya, uluslararası düzeye taşıma imkânı doğdu.

Suriye'den Türkiye'ye açılan top ateşi sonrası beş can kaybı, ardından Türkiye'nin misilleme amacıyla Suriye'deki askeri hedefleri vurması ve dün kabul edilen 'tezkere', Suriye ile bu kez gerçekten savaşın eşiğine getirtti.

'Petrol', sadece Batılı devletlerin yüzünden değil, kendi halklarına gün yüzü göstermeyen kanlı diktatörlerin de sayesinde Ortadoğu halklarına zenginlik ve refah getirmesi beklenirken onların laneti haline geldi.

Daha zengin, daha özgür ve daha mutlu yaşama imkânları tam da 'ayakları altında'yken, bu 'kara maden' halkların felaketi, onları yöneten iktidarların da halklarına zırnık koklatmadığı zenginliğinin kaynağı oldu.

Ortadoğu halkları sabırla ve ümitle tarihinden gelen kaderine ve hüznüne direnirken, biz tuttuk onların değil, onların acılarını alınyazısı yapanların yanında yer aldık.

Kendi halkına zulmediyor, katliam yapıyor denilen diktatörlere kucak açan iktidarın, şimdi üstelik de diğerlerinden vazgeçmeden, o diktatörlerden sadece birine, o da 'kendi araları bozulduğu için' savaş açmaya kalkması, bu ülkenin ne sessiz çoğunluğunun ne de makul çoğunluğunun kabul edebileceği bir şey değil...

Türk halkı, kapımıza gelen bu savaşı Başbakanın kendi kişisel savaşı olarak görüyor ve bunu Başbakan Erdoğan'la Esad'ın, ister 'fazla samimiyet tez ayrılık getirir' deyin, ister 'fazla samimiyetten maraz doğan' deyin, ilişkilerinin bir sonucu olarak yorumluyor.

O yüzden de iflas eden dış politikanın sorunsuz komşu bırakmadığını düşünüyor, AK Parti'nin 'komşularla sıfır sorun' temalı dış politikası ile 'sıfır komşu' ve 'sıfır sorun' diyerek dalga geçiyor halk.

Çöken dış politikasının her gün onlarca şehit haberiyle tescillendiği bir dönemde, onlarcasını da Uludere'de, Afyon'da şaibeli bir şekilde kaybedenlerin, hesap vermek yerine hesap soranların üzerine yürüdüğünü düşünürseniz, girilecek olası bir savaşın hesabını nasıl verirler, ya da verirler mi bu çok da mümkün gözüküyor.

Elindeki imkânlarla rağmen kendi askerini yolculuk esnasında dahi koruyamayan, bunun hesabını soramayan ve veremeyen, kumdan kaleler ardında aldığı 'darbe'lerin sersemliğini üzerinden atmaya çalışan askerin de girilecek bir savaşta göstereceği performans da bir başka merak konusu.

Bu ekonomi savaş kaldırmaz

Suriye'deki savaş yangınının Türkiye'ye sıçramasından önce bizi teğet geçerek Avrupa'yı vuran küresel ekonomik krizin alevleri üzerimize sıçradı maalesef. Ekonomiden alarm sesleri gelmeye başladı, en güvendiğimiz yerden bütçeden açıklar vermeye başladık ve bunu da zamlarla vatandaşın üzerine yıkarak kapatmaya çalıştık.

Ve tabii hemen sonucunu gördük, ihracat artsın diye kurlardan başka bir şeyi gözü görmeyenlerin aslında en çok ilgilenmeleri gereken enflasyon rakamı, zamlarla beş ayın en yüksek seviyesine çıktı.

Avrupa'daki kriz, daralan küresel ticaret hacmi, Ortadoğu'da sürüklendiğimiz savaş ve öncesinde komşularla yaşanan gerilimler, bir de seçim arifesinde olduğumuz düşünülürse, ekonominin geleceğinin çok da parlak olmadığı net gözüküyor.

Gazla fren arasına sıkışmış ekonomi yönetiminin, Türkiye'yi dünyanın en pahalı benzinini kullanan ülkeye çevirerek ekonomik sorunlara yaklaşması yanında, seçim öncesi bir de savaş gerginliği yaşayacağımız düşünülürse, ekonomiyi tekrar rayına oturtmanın bedeli hesap ettiğimizden çok daha ağır olur.

Son dönemde köküne kibrit suyu dökülen demokrasi, hukuk, özgürlük, şeffaflık gibi kavramların bir ekonomi için ne kadar önemli olduğunu kavrayamayanların Türkiye'ye giren doğrudan yabancı yatırımlardaki gerilemeye dikkat etmesi gerek. Bir de savaş gibi bir 'belirsizlik' ortamına ülkeyi sürüklediğinizde bırakın yabancısını, yerlisini de üretimden alıkoymuş olursunuz.

Daha savaşmadan sınır kentlerimizin ticari olarak vurulduğuna bakmak bile bir fikir verebilir aslında...

Savaş belki kimi ilgili sektörlerde bir gelişme ve genişleme meydana getirir ama savaşın getirdiği olağanüstü harcamaların yükünü bütün ülkenin çekeceğini, daha fazla silahlanmak için ülkenin bütçesini savaşa ayıracağını bilmek için ekonomiden anlamaya da gerek yok.

Nitekim son iki ayda bütçeden silah araç ve gereçlerine yapılan harcamalarda artış yaşanmış.

Akçakale Belediye Başkanı Abdülhekim Ayhan, 'savaşta değiliz ama savaşı yaşıyoruz' yorumunu yapmış. Başkanın kendi ilçesi için söylediğini Türkiye 30 yıldır yaşıyor ve ayağındaki bu prangayı söküp atmak yerine ayağını sürükleye sürükleye ilerlemeye çalışıyor.

Sonra da koşarak bile zor yetişeceğimiz 2023 hedefini konuşuyoruz.

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rapor ilerliyor, Türkiye yerinde sayıyor...

Murat Çetin 08.10.2012

"Son yıllardaki bazı iyileşmelere rağmen ifade özgürlüğü Türkiye'de tam olarak güvence altında değildir."

"Bazı Türk gazeteleri baskı aşamasında sansüre uğramıştır. Aynı zamanda, yüksek derecede bir oto-sansür vardır zira medya, ifade özgürlüğü üzerindeki anayasal ve yasal sınırlamaların ne kadar sıkı bir biçimde uygulandığını gayet iyi bilmektedir."

"Kamu alımlarıyla ilgili yasalar dâhil bazı yasalara bu konuda özel hükümler konulmuştur."

"Adlî sistemin aşırı iş yükü verimliliği zayıflatma eğilimindedir. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun kararlarına hâkimlerin bağımlılığı da, hâkimlerin ve savcıların çalışmalarına Adalet Bakanı tarafından siyasi yönden müdahale edilebilmesi gibi bir endişe konusudur."

“Millî Güvenlik Kurulu’nun varlığı, temel bir demokratik yapıya rağmen, Türk anayasasının, ordunun sivil bir rol oynamasına ve siyasî hayatın her alanına müdahale etmesine imkân verdiğini göstermektedir.”

“Sendikalar ile ilgili olanlar başta olmak üzere sosyal haklar hâlâ birtakım kısıtlamalara tabidir ve hakların pratikte kullanımı AB ülkelerinde geçerli olan standartlar düzeyinde değildir. Kültürel haklar arasında, din özgürlüğü, resmen tanınan dinsel azınlıklara ve engellerle karşı karşıya olan diğer dinsel azınlıklara farklı muamele edilmesi yüzünden sınırlı kalmaktadır.”

“Türkiye, Güneydoğu sorununa siyasî ve gayri askerî bir çözüm bulmalıdır. Bugüne kadar görülen esas itibariyle askerî yaklaşım, insani ve malî açıdan maliyetlidir ve bölgenin sosyal ve ekonomik gelişmesine engel olmaktadır. Ayrıca, bu yaklaşım Türkiye’nin uluslararası imajına da zarar vermiştir.”

Avrupa Birliği Komisyonu’nun bu çarşamba günü açıklayacağı 2012 Türkiye İlerleme Raporu’nun basına yansıyan ayrıntılarını okuyunca, **ilk rapor ne zaman yazılmıştı, o rapordan bugüne neler değişti** bir bakayım dedim.

Sonrada **1998 yılında yayınlanan ilk raporun “siyasi kriterler” bölümünden** yukarıdaki satırları sizler için alıntıladım.

İlk raporla bu hafta yayınlanacak son rapor arasında 15 yıl fark var ama temel itirazların yerli yerinde durduğu gün gibi aşikâr.

Artan terörle birlikte yoğunlaşan askerî operasyonlar, Uludere, Afyon ve düşen uçak benzeri olaylarda şeffaf bir soruşturma ihtiyacı, genişleyerek süren KCK operasyonları, BDP’li milletvekillerine yönelik yargılanma tehdidi gibi alt alta sıralanabilecek birçok husus **Kürt meselesinin çözümünü ilgili herhangi bir “ilerleme” olmadığını** net bir şekilde ortaya koyuyor.

Gene sivil-asker ilişkilerinde yapılan reformları son ilerleme raporu harika bir şekilde özetliyor: **“Sembolik.”**

Kısacası, basın özgürlüğü, yargının bağımsızlığı, sonu gelmez yeni anayasa çalışmaları, ifade özgürlüğü, çökmekle kalmayıp sonunda ülkeyi savaşa sürükleyen dış politika, **ilerlemeyen Türkiye’den** sahneler...

Çünkü Millî Güvenlik Kurulu’nu sivilleştiriyoruz ama kaldıramıyoruz, işkenceyi önledik diyoruz ama baş işkenceciyi ödüllendirip terfi ettiriyoruz, Kürtçeyi konuşmaya izin verip, eğitimine yasağı sürdürüyoruz, Ergenekon’u yargılayan adalet sistemine karşın kişiye özel yasalar çıkartıyoruz, imam-hatiplerin önünü açıp, azınlıkları görmezden geliyoruz...

15 yılda hiç mi iyileşme yok dersiniz şüphesiz var; ancak bugünkü tabloya bakınca raporun da çok güzel ifade ettiği gibi; “sembolik”.

AB Partisi’ne acil ihtiyaç var

AK Parti Avrupa Birliği vaadiyle iktidara geldi desek yanlış olmaz.

Partiyle dokusu uyuşmayan birçok insan AB vizyonu nedeniyle AK Parti’ye oy verdi.

AK Parti AB sözünü tuttu, 2002 ile 2005 yılları arası AB reformlarında tam gaz yol aldı, kendisine oy verenlerin oylarını boşa çıkarmadı.

Sonra reform şevki giderek azalan AK Parti, on yıl önceki AB ruhunu bir daha yakalayamadığı gibi AB'yi tamamen sandığa kilitledi.

Öyle ki, **mucizevî AB reformlarına imza atan parti gitti, yerine parti kongresindeki konuşmasında AB'yi ağzına dahi almayan bir başbakan geldi.**

AB'den koparak yönünü Batı'dan yavaş yavaş Doğu'ya çeviren, hem ekonomik hem de siyasi olarak Ortadoğu coğrafyasında ikbal arayan milliyetçi-dindar bir partiye dönüşen **AK Parti; dışarıda, biriyle savaşın eşiğine geldiği komşularıyla küs, içeride dozu artan bir iç savaş ortamına getirmiş bulunuyor on yılda ülkeyi.**

Hem yüzüncü yılda ülkeyi milli gelirinden ihracatına kadar zıplatmak istiyor, hem de bunu toplamı ekonomik olarak bir Almanya etmeyen Müslüman dünyasıyla ticaret yaparak başarmak istiyor.

Kendisini "muhafazakâr-demokrat" diye tanımlayan AK Parti şimdi sadece "muhafazakâr" bir kimliğe büründü ve AB'yi rafa kaldırdı. Bazen "çekince"leri olan bazen "evet, ama..." diyen bazen de toptan "reddeden" bir muhalefetin varlığı da düşünülürse, **AB'yi rehber yapacak yeni bir parti ihtiyacı hâsıl olmuştur.**

Öte yandan Avrupa Birliği Bakanı Egemen Bağış'ın "çok da ciddiye almayı hiç gerekli görmüyorum" dediği İlerleme Raporu'nu biz de ciddiye almayacaksak, AB'nin kendisinden geçtik, raporundan da vazgeçeceksek, "Avrupa Birliği Bakanı'na neden ihtiyaç var" diyenler de çıkacaktır.

O hâlde bütçe açığı için tasarruf tedbirleri peşinde koşan hükümete zam yapıp oy da kaybettirmeyecek bir önerimiz olsun, madem ihtiyaç kalmadı AB'ye, lağvedelim gitsin bakanlığını da...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

57 İslam ülkesi bir Almanya etmiyor

Murat Çetin 15.10.2012

Dünya nüfusunun yüzde 22'sini oluşturan yaklaşık 1,5 milyarlık **Müslüman coğrafyası** Nobel ödüllерinin 111 yıllık tarihinde **Nobel alabilen sadece on kişi** çıkarabilmiş içinden...

Bunların da **altısı Barış** Ödülü, **ikisi Edebiyat** Ödülü, **ikisi de Bilim** Ödülü.

1979 yılında Nobel Fizik Ödülü'nü iki Batılı meslektaşıyla daha paylaştan **Pakistanlı Abdus Salam** ve **1999 Nobel Kimya Ödülü'nü** kazanan **Mısırlı Ahmed Zewail**, "bilim dalı"nda Nobel alarak bu onura erişmiş isimler olmuş.

Nobel ödüllерinin açıklandığı hafta, aynı zamanda Müslüman işadamlarının toplantılarına da sahne olunca, Müslüman dünyasının Nobel ile ilişkisini sorguladım ve **Meral Tamer**'in haziran ayındaki yazısından bu bilgilere ulaştım.

Tamer, **"bu kalabalık nüfustan ancak ikisi Nobel Bilim Ödülü alabilmiş de, Müslümanların yüzde 1'i kadar bir nüfusa sahip Museviler, Nobel Bilim Ödülü alan 104 bilim adamını nasıl yetiştirebilmişler"** diye de soruyordu ayrıca...

Ticaret mi, üretim mi?

Başbakan ise geçen hafta iki farklı yerde yaptığı konuşmada Müslüman iş dünyasına seslenerek, "dünya nüfusunun yüzde 22'sini oluşturan Müslümanlar olarak aramızdaki ticaret, yatırım ve işbirliği imkânlarını en üst düzeye çıkarmalıyız" diyordu.

Ne var ki yüzyılda iki bilim Nobel'i çıkarabilmiş İslam dünyasıyla işbirliği uzunca bir süre daha zor görünüyor. Çünkü dört trilyon dolara ulaşan milli geliriyle **57 İslam ülkesi dünya üretiminin sadece yüzde 7'sini üretiyor...**

Ayrıca 57 İslam ülkesinin büyük çoğunluğu sadece enerji ihraç ettiği için birbirleriyle ticaretlerinin toplamı da çok cılız... Birbirleriyle ticaretleri dış ticaret toplamalarının ancak yüzde 10'unu oluşturuyor.

Yani işbirliği yaratacak bir "iş" ortada yok.

Dahası, kişi başına ortalama gelirin 2 bin 631 dolar olduğu Müslüman dünyada en zengin İslam ülkesi ile en fakir arasındaki gelir farkı tam 300 kat. Kişi başına 53 bin dolar gelirin düştüğü Katar en zengin İslam ülkesiyken, 177 dolar düşen Etiyopya en fakir ülke.

Türkiye'nin, 21. yüzyılda hâlâ doğal kaynaklarını satarak para kazanmaya çalışan, üstelik de kazandığı paraları halkına adil dağıtamayan "**Tarım Dönemi**" ekonomileriyle "**dındaş**" diyerek flörtleşmesi, benim geçen hafta da altını çizdiğim gibi "hem yüzüncü yılda ülkeyi milli gelirinden ihracatına kadar her alanda zıplatmak istiyor, hem de bunu toplamı ekonomik olarak bir Almanya etmeyen Müslüman dünyasıyla başarmak istiyor" türünden bir anlamsızlık...

Ancak Başbakan'ın "**yoksul ülkelerle ticaret yaparak nasıl zengin olacağız**" diye soranlara cevabı elbette var:

"Birileri o pazarlar zayıf pazarlar diyebilir. Bunlar tüccarlık yapmamış. Bunlar hayatında ticaret yapmamış. Ya, sattığın malın güçlü pazarı zayıf pazarı olur mu. Sen malı nereye satarsan sat. Paranı al. Mesele bu."

Başbakan son söylediğinde elbette haklı, parasını verdikten sonra malını kimin aldığının ne önemi var? Ancak zaten sorun da burada, sattığımız malın niteliği ve karşılığında aldığımız paranın değeri ancak mal sattığımız ülkelerin durumu kadar oluyor.

Örneğin kişi başına 177 dolar düşen Etiyopya'ya neyi ne kadar satabilirsin?

Başbakan Erdoğan'ın geçen sene, "gerçekten de yoksulluğun had safhada olduğu, gelir dağılımındaki uçurumun büyüdüğü, hoşgörüsüzlüğün arttığı, savaşların, çatışmaların, terörün artık alın yazısına, yaftaya dönüştüğü bir çağı yaşıyor İslam ülkelerinin geneli" diyerek sefaletini ortaya koyduğu **Müslüman dünyasının 57 ülkesinin bir Almanya etmediğini Mehmet Altan** yıllarca yazıp söylemiş ve **Kent Dindarlığı** adlı kitabında konuyu daha da derinleştirmişti... Şimdi aynısını kelimesi kelimesine TOBB Başkanı söylüyor ve ilave ediyor:

"Dünyanın en fakir 48 ülkesine baktığımız zaman 22 tanesi İslam ülkesi. Bunun sebebi ne diye düşünebildik mi? Dünya enerji kaynaklarının yüzde 90'ı İslam ülkelerinden çıkacak ama zengin olamayacaksınız. 57 İslam ülkesi bir Alman ekonomisi yapmıyor. Biz de bir noksanlık var."

Bu tesbitler ışığında **ilk merak ettiğim, Başbakanın “yoksulluğun had safhada” olduğunu söylediği dünyanın en fakir 22 ülkesini de içinde barındıran Müslüman ülkelerle nasıl bir ticaret yapacağımız ve sonunda nasıl zengin olacağımız...**

İkincisi, **“mal ve hizmet alım-satımı”nı ifade eden ticaret yerine, Nobel’i hedefleyen bir “bilgi” üretimini ve bunun yüksek teknolojili ürünlere dönüştürülerek tüm dünyaya satışını hedefleyen bir “üretim” anlayışını yerleştirmek, bunun altyapısını hazırlamak, bu çağın olmazsa olmazı değil mi?**

On bin dolarlık gelir düzeyinden 20-30 binlere zıplamak için en “yoksul” Müslüman ülkelerle ticaret yapmak azıcık iktisat bilen bir insanın aklına gelir mi diye düşünüyorum.

Açık ara Nobel ödülleri toplayan ABD’nin, dünya nüfusunun yüzde 4,5’ini oluşturmaya karşın dünya milli gelirinin yüzde 20’sine sahip olması tesadüf olmasa gerek.

Başbakan **Erdoğan** siyaseten dini sömürmek amacıyla **aklını “Müslümanlığa” taktırmak yerine ekonomik olarak toplumun “zenginleşmesine” endekslense, hem çok daha hayırlı bir iş yapacak, hem de konuşmalarının içeriği iktisat bilimiyle ters düşmeyen tutarlı bir ahenge kavuşacak...**

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İkbal pervanelerinin kriterlerine ‘AB nefreti’ de girdi

Murat Çetin 22.10.2012

Türkiye’de varlık nedeni çıkar macunu dağıtmak olan siyasetin gücüne hayran olmamak elde değil...

Karşı konulmaz ikbal cazibesi siyaseti öyle bir umut kapısı yapıyor ki en küçük bir ikbal ihtimali bile epeyce kalabalık bir insan grubunda ilke ve vicdan bırakmıyor, üstelik bu grup ikbal kapısında ön almak için ilke ve vicdan sahiplerine sarmaya başlıyor.

Daha düne kadar **“ilke ve vicdan”** diyenlerin, siyasetin ışığına âşık pervanelere dönmesiyle, gönüllü **“iktidar partisi sözcülüğüne”** soyunması arasında saliseler var. Siyasal ikbal umudu neredeyse oradalar.

“İkbal pervaneleri” için, kuruluşundan bu yana **“merkeziyetçi, bürokratik ve vesayetçi”** geleneğinden milim sapmamış; toplumu, dört bir yanını saran kollarıyla hem hareketsiz hem de nefessiz bırakmış, sahip olduğu rant kapısıyla güç ve iktidarı keyfine göre dağıtmış bir devlet mekanizmasını dönüştürmek için çabalamak yerine, parçası olup ekmeğini yemek daha kurnazca.

İlkeli ve vicdanlılar için de tabii çok çirkin ve zavalıca...

Siyasal ikbalcilerin son günlerdeki moda ilkesizlik tavrı akşam AB derken, sabah AB’ye karşı durmaları...

Bazı **“genç”** arkadaşların, devleti **“sivilileştirmek”** için yola çıkıp, yolda **“rahatsızlanarak”** ceberut devletin kollarında şifa araması gibi bir şey bu.

Bu da anlaşılır bir şey olabilir ta ki Demirelvari laf kalabalığına sığınip, **“herkesi kör, âlemi sersem sanmadıkları”** sürece...

Bazılarına tahtaya yüz kere yazdırsan da **“AB’ye üye olmak ile AB standartlarında bir Türkiye istemek”** arasındaki farkı anlatamayacağımızı biliyorum.

Ancak biz, **“Avrupa Birliği hâlihazırdaki en büyük medeniyet projesi ve onların getirdiği ilke ve standartlar Türkiye halkının daha iyi yaşamasının kapısını aralayacak”** dedikçe, bunu anlamazdan gelip, Avrupa Birliği’nin kriterlerini bir kenara bırakarak onun yerine Başbakan Erdoğan’ın şahsi siyasal hesaplarına göre her gün değişen Ankara kriterlerine bu kadar hızlı ve fazlaca gönüllü olarak yazılmak, genç ikbalperestler için çok hüzün verici...

İlkeye göre değil, siyasal ikbale göre hareket edince esas duruş da bozuluyor, önce hem **“değişimin motoru AB”** diyorsun, sonra tavır değiştirip **“iç dinamiklerin eliyle Türkiye son yıllarda demokratikleşti”** demeyi uygun görüyorsun... Sormazlar mı madem Türkiye’nin iç dinamikleri vardı da neden AB’ye ihtiyaç duyuldu, ya da 100 yıldır olmayan iç dinamik şimdi nerden çıktı?

Sığ demagojiyi bir yana bırakarak **“on beş yılda AB olmasa neler olmazdı”** sorusu üzerinden Türkiye’ye bakmak gerekir...

Türkiye halkının mutluluğunu, özgürlüğünü ve refahını nasıl daha fazla ve kurumsal olarak yükseltiriz sorusunun peşinde koşmak yerine, bunu yapmakla mükellef iktidar partisinin, bu ilkelerden her tavizinde partinin gönüllü savunuculuğunu yapanlara, devletin resmî kurumu olan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği’nin **“100 Konuda Avrupa Birliği’nin Günlük Hayatımıza Etkileri”** ve İktisadi Kalkınma Vakfı’nın **“AB’ye Uyum Sürecinde Hayatımızda Neler Değişti”** isimli çalışmalarını okumasını tavsiye ediyorum. Belki o zaman var olduğunu söylediği iç dinamiklerin, halkın çıkarına olan bu değişiklikleri neden AB zorlamadan yapmadığını da öğrenmiş oluruz.

AK Partili **Ayhan Sefer Üstün**’ün çok güzel özetlediği, **“biz bunları AB beğensin diye değil, halkımıza faydası olduğu için yapıyoruz”** sözüne karşılık, **“zaten halkın AB üyeliğine desteği düştü”** diyenler, bu desteğin AK Parti döneminde düştüğünü, bunun sorumlusunun da İlerleme Raporu’nu reformlarla birlikte çöpe atanların olduğunu görmüyorlar mı?

Türkiye 1960’dan beri orta gelir tuzağındadır. Milli geliri artsa da diğer ülkelerin de arttığı için 50 yıldır yerinde saymaktadır. Ayrıca Cumhuriyet’in kuruluşundan bugüne yüzde 5 olan büyüme hızı da AK Parti döneminde de değişmemiştir. Nihayetinde Türkiye’nin insani gelişmişlik sıralamasında hâlâ ve hâlâ 92’nci sırada olduğunu da asla ıskalamamak lazım...

Madem iç dinamiklerimiz vardı da neden hâlâ 50 yıldır yerimizde çakılı kalmışız?

Siyaset kurumu otuz yıldır halvet olduğu 12 Eylül anayasasını neden değiştirmemiş?

Bu mu istediğiniz AB’siz Türkiye tablosu?

İnsan’ın değeri yok, mağdurun durumu dönüşüyor ise temelde değişen nedir? Siyasete yeni eklemlenme peşindeki çaylakların zahiri statüleri mi?

AK Parti’nin on yılında iş kazalarında ölen 10 bin 804 işçiyi; OSTİM ve İVEDİK’te 20, Davutpaşa’da 21, Zonguldak Karadon madeninde 30, Esenyurt’ta 11, Kozan’da ölen beş işçiyi, Erzurum Aşkale’deki beş TEDAŞ görevlisini...

2007 ile 2010 yılları arasında, iki üç yaşlarındaki tam 12 küçük çocuğun nasıl olup da rögara düşerek hayatını kaybettiğini nereye koyacağız?

Madem ölümlere aldırıyorsunuz, aklınız fikriniz siyaset, o hâlde Başbakan Erdoğan'ın "Myanmar'a neden gittik" diye soran köşe yazarının işten atılmasını patronundan fütursuzca talep eden tavrını "halk iradesi ve ülke dinamikleriyle demokratikleşmenin" neresine sokuşturacağız?

İnsaf yok da utanma da mı kalmadı?

Dün ikbal için AB iyiydi, bugün ise ayak bağı.

Çünkü ikbal pervanelerinin etrafında un ufak oldukları Ankara öyle buyuruyor...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Yağmur giyerlerdi sonbaharla bir'

Murat Çetin 29.10.2012

Önce kısaca geçen haftaya hızlıca bir uğrayalım...

Yazılarını ilgi ve keyifle okuduğum yayın koordinatörümüz **Markar Esayan**'ın, "**bazı 'genç' arkadaşların, devleti 'sivilileştirmek' için yola çıkıp, yolda 'rahatsızlanarak' ceberut devletin kollarında şifa araması gibi bir şey bu**" cümlemden dolayı üzüldüğünü görünce, ben de üzüldüm...

Amacım, "**tartışmaya sopayla girip yoksunlaştırmak**" tabii ki değil, hele hele hedef şahıslar hiç değil; ama son zamanlarda iyice yaygınlaşarak arsızlaşan bir zihniyet, "**ilke ve kurallarıyla demokratikleşmeyi**" pas geçip, son bir yıldır iyice zıvanadan çıkmış görünen **iktidar partisine yazılmak** istemekte...

Zıvanadan çıkma diyorum, çünkü çıldırma AB İlerleme Raporu'nu çöpe atacak noktaya ulaştı...

Hâlbuki **Taraf** gazetesinin en büyük gücü ve prestiji her hâlükârda "**ilke ve kurumlarıyla demokrasi ve demokratikleşme**" talep etmekten geliyor... *Taraf*, kitle aramak yerine, tavizsiz bir şekilde doğrunun peşinde koştuğu için saygın...

Kısacası, AKP'ye ve siyasete endeksli kalem oynatmayı bırakıp, "**demokrasiyi ve demokratikleşmeyi**" ölçü almamız hâlinde tüm yanlış anlamalar sona erer...

Ama belki bunun için çok daha fazla kadınlı bir topluma dönüşmemiz lazım...

Kadınların işgücüne katılımının, sadece ekonomik kalkınma için değil, "**insani gelişme**" için de şart olduğunun bilinmesine rağmen, bir türlü Türkiye'de kadınların çalışma hayatına istenen düzeyde katılımını sağlayamıyoruz.

"Evinin kadını çocuklarının anası olacaksın" diyerek eve kapattığımız kadınlarımız, ev işleri ve çocuk

bakımıyla da yetinmeyip; reçelden turşuya, salçadan tarhanaya kadar milli gelir hesaplarına girmese de önemli bir **“üretim gücü”**ne sahip aslında.

Bu gücün hapsediği evden çıkarılarak **“işgücüne katılımlarının”** sağlanması ise sadece ekonomik büyümeyi arttıracak, ülkenin refahını yükseltecek bir sonuç doğurmaz, onun çok daha ötesinde, kadınların özgürleşmelerinin ve bireyselleşmelerinin de önünü açar.

Son yıllarda daha fazla kadının çalışma hayatına katılması azıcık kıpırdayınca bile evlenme yaşı yükseldi, boşanmalar da arttı... Ama kadınların minnacık nispi özerkleşmesi bile kadın cinayetlerine tavan yaptırtıyor...

Kendimizle kıyaslayınca olumlu bir kıpırdanma var. Örneğin kadınlar için ilk evlenme yaşı 2001 yılında 22,2 iken, 2012 yılında 23,7'ye yükselmiş, tabii 2005'lerde 90 binlerde olan boşanan çift sayısı 2011 yılında 120 bine ulaşmış.

Ama dünyanın **“kadına saygılı”** toplumlarıyla kıyaslayınca durum pek parlak değil...

2004 yılında kadınların işgücüne katılma oranı yüzde 23,3 imiş; 2008 yılında yüzde 24,5 olmuş... Bu hem OECD içerisinde hem de Avrupa ve Orta Asya bölgesindeki en düşük orandı...

En son yayımlanan 2012 yılı temmuz dönemi verilerine göre Türkiye'de kadınlarda işgücüne katılma oranı yüzde 30,3 olarak gerçekleşmiş. Kendi kendimizle kıyaslama yaparak yüzde 30'lara gelmeye sevinmek mi lazım bilemiyorum ama bu, çalışabilir durumdaki kadınlarımızın sadece üçte biri çalışıyor demek...

Bu resmî rakamı azıcık kazıyınca daha da vahim bir resimle karşılaşıyorsunuz; **“istihdam edilen kadınların yaklaşık üçte birinin tarım sektöründe ücretsiz çalışan aile bireyleri olduğu dikkate alındığında, belirli bir ücret karşılığında istihdam edilen kadınların çalışma çağındaki toplam kadın nüfusuna oranının yüzde 15'in altına düşmesi”**...

TOBB Başkanı **Rifat Hisarcıklıoğlu**'na kulak vermekte fayda var:

“Türkiye'nin nüfusu 74 milyon, çalışan sayısı 26 milyon. Güney Kore'nin nüfusu 50 milyon çalışan sayısı 26 milyon. Bizde çalışabilir kadınların yüzde 24'ü (yaklaşık 30 olacak MÇ), Güney Kore'de yüzde 50'si çalışıyor. Güney Kore dünyanın 14'üncü büyük ekonomisi, Türkiye 17'nci. Çalışabilir kadınlarımızın yüzde 50'si çalışıyor olsaydı şu an dünyanın 13'üncü büyük ekonomisiydik”...

Kadın olmadan gelişme olur mu?

Ekonomik yapı ile sosyal durum iç içe...

Dünya Ekonomi Forumu'nun dünya nüfusunun yüzde 90'ını kapsayan **Global Cinsiyet Uçurumu Raporu**'nda Türkiye'nin kadın-erkek eşitsizliğinde 135 ülke arasında 124., yani en kötü 10 ülke arasında yer alması bunun hazin bir ispatı...

Türkiye'de kadınların eğitim, iş yaşamında fırsat eşitliği, gelir ve siyasi hayatta yer alma konusunda Afrika, Ortadoğu ve Asya ülkelerinin de gerisinde yer alıyor...

Bu, okuryazar olmayan her 22 erkeğe karşılık, okuryazar olmayan 100 kadın var demek.

Bu, sadece geçen hafta içinde jandarma sorumluluk alanında bir haftada 107 kadının şiddete maruz kalmış olması demek...

Bu, Avrupa Parlamentosu'nun Lüksemburglu bankacı **Yves Mersch**'in Avrupa Merkez Bankası adaylığını erkek olması nedeniyle reddettiği Avrupa'da, Türkiye'nin 181 bin 36 çocuk gelin ile Gürcistan'dan sonra ikinci sırada olması demek...

Toplumda kadının görünürlüğü az olunca şiir de çoğalmıyor, kısacası durum aynı o iki mısradaki gibi:

*"Nereye kayboldular şimdi kim bilir;
Ne kadınlar sevdim zaten yoktular"...*

Belki de bu nedenle...

"İlke ve kurallarıyla" demokratikleşme peşinde koşmak bir reflekse dönüşmüyor...

Dönüşmeyince de son zamanlarda çok çirkin örneklerini görüp izlediğimiz siyasal iktidar kuyruğuna takılarak ikbal arayışı ön alıyor...

Ben de esas buna üzülüyorum...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Ekonomi, seni aptal'

Murat Çetin 05.11.2012

Siyasi iktidarların ekonomiyi ciddiye almamaları uzun bir zamandır **"aptallık"** olarak nitelendiriliyor.

ABD'de 1992 yılında yapılan seçimlerinden önce **Bill Clinton**'ın Arkansas'taki kampanya merkezine asılan bir pankartta yazan **"ekonomi, seni aptal"** ifadesi, **"ekonomik gidişat ve seçim başarısı"** arasındaki bu çok iyi bilinen bir gerçeği sloganlaştırarak aklımıza kazıdı.

Slogan, doğduğu topraklarda kendisine uyanları mahcup etmedi, Clinton'ın da sonrasında 2008 seçimlerinde **Obama'nın da işine yaradı.**

Yarın ABD'de başkanlık seçimleri var ve **seçimde başarıya giden yol gene ekonomiden geçiyor.**

Gallup araştırma şirketinin 15-16 ekim tarihlerinde yaptığı en güncel seçmen eğilimi araştırmasına göre Amerikalıların yüzde 72'si oy verirken **"ekonomi"**ye bakıyor. Mesela ancak yüzde 2'lik bir kesim ulusal güvenliğe bakarak oy veriyor.

Hâliyle birkaç gün önce açıklanan rakamlara göre ABD'de istihdam artışına rağmen işsizliğin azalmaması, Cumhuriyetçi başkan adayı **Mitt Romney**'nin bu konuyu kampanyasının odağına yerleştirmesine neden oldu.

Romney'nin, "İşsizlik hâlâ Başkan Obama'nın göreve geldiği günden yüksek ve 23 milyon Amerikalı hâlâ iş arıyor" sözüne karşılık Başkan **Obama'nın** savunması ise **"Son 31 aydır üst üste büyüme gerçekleşti, 5,2 milyon yeni iş yaratıldı, dört yıl öncesinden daha iyisiniz"** şeklindeydi.

Bu durumda Obama'nın başkanlıkla birlikte devraldığı resesyon mu, o günden bugüne daha çok sayıda insanın iş sahibi olması mı, yoksa daha yüksek işsizlik oranı mı seçimde belirleyici olacak, bunu hep birlikte göreceğiz.

Çünkü seçimden önce yayınlanan istihdam rakamları son derece önemli, zira halk oy verirken ekonomik gidişata bakmasına bakıyor da ancak seçmenin en çok dikkat ettiği husus büyüme ve enflasyon gibi ekonomik göstergelerin "son hâli".

Önce ekonomi AK Parti

Enflasyonda ya da büyümede görülecek bir puanlık bir artışın, iktidar partisinin oy oranında ne kadarlık bir düşüşe ya da artışa yol açacağına yönelik çok sayıda bilimsel makale mevcut.

Ekonomik performansın seçim sonuçları üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarda seçmenin tercihini etkilemesi bakımından en çok öne çıkan konu ise büyüme.

Geçen hafta **Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı** (OECD), **Dünya Ticaret Örgütü** (WTO), **Uluslararası Çalışma Örgütü** (ILO), **Uluslararası Para Fonu** (IMF) ve **Dünya Bankası** gibi uluslararası finans ve ekonomi kurumlarının başkanları Berlin'de biraraya geldiğinde temel konu "**düşük ekonomik büyüme**"ydi. Uluslararası Para Fonu'nun tahminlerine göre **dünya ekonomisi bu yıl ve gelecek yıl yüzde 3,3 oranında büyüyecek**.

İki gün önce, 3 Kasım 2002 itibarıyla iktidara gelişinin on yılını geride bırakan AK Parti'nin Kızılcahamam Kampı'nda konuşan Başbakan Yardımcısı **Ali Babacan** ise Türkiye'de 2012-2017 döneminde **ortalama büyüme beklentisinin yüzde 5,2 olduğunu açıkladı**.

Bu rakam Türkiye'nin tarihsel olarak ortalama büyüme hızı aynı zamanda. Ancak küresel büyüme hızındaki düşüşün Türkiye'ye yansımalarını da iyiden iyiye hissetmeye başladığımız düşünülürse, uzun vadede büyüme ortalaması tutturulsa bile, yakın gelecekte seçim atmosferine giren **Türkiye'de düşen büyüme oranları iktidar partisinin canını yakabilir**.

Çünkü 2002 seçimlerinden bu yana büyüme rakamlarıyla AK Parti'nin aldığı oyların seyri neredeyse bire bir örtüşmekte...

Yukarıda da değindiğim gibi, neredeyse bir kural olarak "**seçimler öncesindeki son bir yılda ortalama büyüme artıyorsa, iktidar partisi seçimden de zaferle çıkıyor**". Bu durum AK Parti için de geçerli. Üstelik tersi durumu da 2009 örneğinde gördük. Ekonomideki bir yavaşlama ânında sandığa yansıdı ve AK Parti güç kaybetti.

Büyüme oranlarıyla iktidar partisinin oy oranları arasındaki bu mutlak paralelliği AK Parti'nin görmemesi mümkün değil...

Nitekim son yıllarda kamu harcamalarındaki artış hızı milli gelirin yüzde 20'sine dayanmış durumda. Hâlihazırda milli gelirin yüzde 40'ını oluşturan **kamu harcamalarının hem büyüklüğü, hem niteliği, hem de denetlenme noktasındaki yetersizliği bizi piyasa ekonomisinden devletçi bir ekonomiye dönüştürdü**.

2013 yılı için Sağlık Bakanlığı'na Diyanet İşleri Başkanlığı'nın iki katı bütçe ayrılması, MİT bütçesinin yüzde 32 artması, kamu istihdamının üç buçuk milyona yaklaşması, devlet kurumlarına iki bin ilave araç daha alımı, harcamalardaki zihniyeti göstermesi bakımından da önemli.

Önümüzdeki dönemde yüzde 3'ler civarında gezinecek olan büyüme ve onun yansıması olacak özellikle genç işsiz nüfustaki artışa bakarak, **seçim yatırımı olarak kamu harcamalarına hız vermek, Türkiye'yi sadece**

sosyalist bir ekonomiye doğru götürmez, küresel krizin son kurbanı da yapar.

Önce ekonomiyi düşünüp "aptal" durumuna düşmemek için sadece büyümeye abanmak, Türkiye'yi krizden koruyan bütçe disiplinine boş vermekle olacaksa, bedelinin seçim kaybetmekten daha ağır olacağını da hesaplamak lazım.

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ne liberallermiş ama...

Murat Çetin 12.11.2012

Körü körüne bir partinin ya da inancın esiri, fanatik taraftarı olmamış her akli başında insan; Avrupa Birliği sürecinde hayata geçirilen yeniliklerden askerî vesayetin geriletilmesine, ekonomik iyileşmeden sosyal yatırımlara kadar birçok reforma imza atmış bir hükümeti alkışlayıp, desteklemez mi?

Tabii ki destekler.

Peki, siyasal iktidar demokratikleşme yolundan saptığında, reformcu kimliğini bir yana bıraktığında, bireysel ikbal anlayışını saplantı hâline getirip, "şef" in kaderi ile ülkenin kaderini birbirine gemici düğümü ile bağlamaya kalktığında, körü körüne bir partinin ya da inancın esiri, fanatik taraftarı olmamış aynı akli başında insanlar, bu yüz seksen derecelik değişimi doğal olarak eleştirmez mi?

Tabii ki eleştirirler.

Siyasal fanatizm ve çıkarıcılık öylesine etkin ki bu averaj sorusuna bile doğru "cevap" alınamaz oluyor.

Hele sözkonusu liberaller ise.

"AK Parti sistemi demokratikleştirmekten vazgeçince liberallerle de yolları ayrılıyor" demek yerine deli saçması yaklaşımlar bini bir paraya ortalıkta uçuşuyor.

Hayata "ilke" üzerinden bakmayan kimilerine göre "saf liberaller" AK Parti'nin oyununa geldi. Öyle ki ilk yıllarda tam bir "ittifak" yapmışlardı, şimdi ise AK Parti'nin kendisini iktidara taşıyan önemli ve etkin kolonlardan biri olan liberallere ihtiyacı kalmadı. Liberallerin eleştirisel tavrı bundandı. Hâlbuki daha baştan "niyet okuyup", "bugünleri öngörüp" destek vermeselerdi, bugün böyle komik duruma düşmezlerdi...

"ilke" yerine "siyasal çıkar" penceresinden Ankara'ya bakanların yaklaşımları bu çerçevenin versiyonları üzerinde kayıp duruyor.

"Köprüyü geçene kadar desteğini aldığı liberalleri bugün yüzüstü bırakıp, imkânlardan mahkûm edince, liberaller feryat figan bağırıyor" filan...

"ilke" ve "doğru" yerine "siyasal yöntem" peşine düşenlere de rastlanıyor; siyasal iktidarın gittikçe demokrasi ve demokratikleşmeden uzaklaşmasını "iktidara ulaşmayı sağlayacak bir ses tonuyla" yapılmasını gerektiğini söyleyenler gibi...

Demokratik eleştiriyi “doğru” mu, “yanlış” mı diye değerlendiresek ve siyasal kıvraklık yerine, net bir doğru arasak, olup biteni çok daha net göreceğiz ama durumu “net” görmek istemeyen epey insan var.

Liberalsin dediler...

Şimdi bu gariplikleri okuyunca benim de aklıma takılanlar oluyor.

Gittikçe tutarsızlaşan ve iyice “Başkan Baba’nın” partisine dönüşen AK Parti’yi vicdanlı herkes eleştiriyor. “Liberaller” denen kesimin yaptığı ise bu eleştirileri daha sistematize ederek berraklaştırmak...

Ama koca bir eleştirisel kümeyi, kim “liberal” diye tek bir kümeye hapsetmeye çalışıyor, bunu anlamıyorum...

İkincisi, AK Parti’ye yönelik artan ve çoğalan eleştirileri, “AK Parti doğru yolda” ama “eleştirenler değişti” dalkavukluğu içinde okuma gayretinde olanlar küçük bir birime indirmeye çalıştıkları eleştiri odaklarının neden bunca etkili olduklarını nasıl açıklıyorlar?

Tabii bu soruları sorarken eğlendiğim noktalar da var.

Örneğin, AK Parti yollarını ayırınca seslerini yükselttikleri söylenen liberallerin, AK Parti sayesinde elde ettikleri kazanımları ortaya dökerek, herhangi bir çıkar ilişkisini açıklayacak kimse var mı? Yoksa tam tersi, “az eleştir” tavsiyelerinden, “imkânları ellerinden alındı da ondan bağırlıyorlar” buyuranlara kadar liberallere saldırılar mı iktidarın peşinde avanta kovalıyor?

Bu liberalleri var eden AK Parti miydi ki şimdi terk edince yok olsunlar?

“Siyasal İslam” peşinde koşanların başka bir hinliği daha var; “liberalizm”i de dövmek...

Eskiden, “askerî vesayet” döneminde “liboş” denerek aşağılamaya çalışırlardı, devleti soyan hırsızlar, vurguncular liberal diye belletilir; 1996’da AB’nin zorlamasıyla çıkartılan Rekabet Yasası, Tüketici Hakları Yasası benzeri yasalar görmezden gelinerek, öncesindeki, hayalî ihracatçılıktan ihale takipçiliğine devleti soymaya dönük tüm hukuksuzluklar liberal ekonomik düzen, yani piyasa ekonomisi diye yutturulurdu.

Şimdilerde, “Erdoğan vesayeti” döneminde ise her türlü musibetin altındaki sorumlu olarak görüyorlar liberalleri ve liberalizmi. Hatta öyle ki riya ve ahlaksızlık liberallerin PKK’lı olduğu rezilliğine kadar geldi.

İktisat biliminin teorik altyapısını da teşkil eden, somut olarak üç yüz yıldır varlığını sürdüren, bireyi ve özgürlüğü odağına almış bir felsefenin, Türkiye’de “küfür” ve “hakaret” aracı olması, düşünce ikliminin neden yeşeremediğini de gösteriyor.

Bir yandan da son günlerde liberaller üzerine yönelik yoğunlaşmayı görünce, “ne kadar da etkiliymiş Türkiye’de bu liberaller” dememek mümkün değil...

Ama benim “patolojik liberalizm ve liberal düşmanlarına” asıl ve esas sorum şu:

Siyasal iktidar demokratikleşme yolundan saptığında, reformcu kimliğini bir yana bıraktığında, bireysel ikbal anlayışını saplantı hâline getirip, “şef”in kaderi ile ülkenin kaderini birbirine gemici düğümü ile bağlamaya kalktığında, körü körüne bir partinin ya da inancın esiri, fanatik taraftarı olmamış aynı akli başında insanlar; bu yüz seksen derecelik değişimi doğal olarak eleştirmez mi?

Sizleri, “eleştirmez” deyip, AK Parti’nin yalpalamalarına dikkat çeken her vicdan sahibi insana sallamaya kalkanlara şüphe ve kuşkuyla bakmaya davet ediyorum...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi olmayınca liberalizm küfür oluyor

Murat Çetin 19.11.2012

Geçen hafta Türkiye’de liberallere saldırmanın dayanılmaz çekiciliğinden söz ediyorduk...

Tüm faili meçhullerin, çok da uzun uzadıya araştırıp sorgulanmadan üzerine yıkılabileceği kötü bir şöhreti olduğundan liberalizmin...

Adeta nefret objesine dönüştürülen liberalizmin içinin boşaltılıp küfür düzeyine indirgenmesi maalesef “bilmeyip, gerçek sanacakların” sayısının da artmasına yol açıyor.

O yüzden liberalizmin gerçek yüzü hakkında iki çift söz söylemek kalemimizin borcu hâline geldi.

Siyasi düşünce tarihinin en güçlü akımlarından biri olan liberalizm, en basit şekliyle devletin, hem ekonomik alanda, hem de sosyal alanda insanların hayatına mümkün olduğunca az müdahale etmesini savunur.

Milton Friedman, “piyasa ekonomisinin sadece insanlığın bugüne kadar gördüğü en etkin kaynak tahsis mekanizması olmadığını; aynı zamanda bireysel özgürlüğün de önemli bir teminatı olduğunu” söyler. Friedman’a göre “piyasa ekonomisine dayalı liberal demokratik bir düzen, siyasal iktidarı da sınırlandırır. Piyasa, bunu, siyasal ve ekonomik güçleri birbirinden ayırarak gerçekleştirir.”

Ama gelin görün ki piyasa ekonomisine geçişte otuz yılı geride bırakmamıza rağmen hâlâ özelleştirmeleri tamamlayamamış, devleti küçültmek yerine devletin kadrolarını şişiren, gelişmiş ülkeleri üçe beşe katlayan makam araçları alımına dur demeyerek devleti küçültmeye de hiç yanaşacağı benzemeyen bir zihniyet Türkiye’de hep olagelmiş.

Sadece Kamu İhale Yasası’nın başına gelenlere bakmak bile Türkiye’de siyaset-ekonomi ilişkisinin boyutlarını anlamaya yeterli...

Liberal düşüncenin temel taşlarından iktisat biliminin de kurucusu olan **Adam Smith, “müsrif olan devletin” işlevini sınırlandırmak gerektiğine inanıyordu.**

1990’da 1,5 milyon olan memur sayısı 2012’de üç milyona dayandıysa, **kamuya ait taşıt sayısı** bakımından rekor kırılıyorsa; örneğin, **“Japonya’da 10, İngiltere’de 12, Almanya’da 11, Fransa’da ise dokuz bin taşıt varken Türkiye’de ise tam 90 bin taşıt varsa”**, Türkiye’de de hâliyle liberalizm yetişmiyor.

Devletin, halkın yararı için bazı işlere kalkışmaması gerektiğini savunan öncü liberal düşünürlerden **John Stuart Mill’e göre devlet, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine olanak sağlayacak ortamı yaratmalı, ancak insanların bireyselliğini ezmemelidir...**

Bir başka öncü **Kant’a göre “devletin görevi belirli bir ahlak anlayışını insanlara zorla benimsetmek, belirli bir mutluluk anlayışını takviye etmek, desteklemek değildir. Politikanın önde gelen ilkesi bireyin**

özgürlüğünün başkalarının özgürlüğüyle uyuşacak şekilde sınırlanmasıdır.”

Dönüp Türkiye’ye baktığımızda, çocuk yapıp yapmamasından kaç tane yapacağına, onu nasıl eğiteceğinden nasıl düşünceğine, beşikten mezara kadar insanlara müdahale eden bir devlet zihniyetini görüyoruz.

Mill, “devlet baba” düşüncesini eleştirirken biz devleti kutsallaştırmışız.

Kant’a göre “bir sivil devlet, hukuka uygun olabilmesi için, toplumun her üyesinin bir insan olarak özgürlüğü ve bir teba olarak eşitliği ilkelerine dayanmalıdır.”

Ama Türkiye’de ibadetinden giyim kuşamına, konuşacağı dilden nasıl yaşayacağına kadar vatandaşlarına müdahale eden devlet; Türk, Müslüman ve Sünni olup olmamasına göre de eşit olması gereken vatandaşları arasında **“daha eşitler”** yaratmış.

Evladın olsa sevilmez liberaller

Herkes için aynı hukuk kuralları üzerinde ısrar ederek demokrasi ile ortaklık kuran liberalizmin, Türkiye’de hükümetin özel gayesine hizmet eden bir şekle büründüğü, tek gecede kişiye özel yapılan kanunlara bakarak da anlaşılabilir, otuz yıldır değiştirilmeyen Siyasi Partiler Yasası, Seçim Yasası dururken, **“nasıl başkan olurum”** noktasına gelinmesinden de anlaşılabilir.

Hukuk devleti olmadan gelişmiş bir ekonomi olamayacağımızı Ali Babacan da söylüyor ama kastettiği **“ileri demokrasi”**, Başbakan’ın iki dudağı arasında olmasa gerek.

Liberalizm, bireyi her şeyin temeline oturtturduğu için onun her alanda özgür olmasını sağlamaya çalışır. Bu yüzden bireyi sınırlayan ve gelişmesine engel olan toplum ve devlet baskılarına karşı bireyin tarafını tutar.

Liberalizmin tarihi “bireyin sosyal, siyasal ve ekonomik hayatını kısıtlayan, sınırlandıran ve bu alanlardaki özgürlüğünü yok eden her türlü olguya karşı mücadelenin tarihidir”.

Liberalizmin tarihi, bireyin özgürleşmesi ve devletin birey üzerindeki egemenliğinin sınırlanması sürecidir.

Bizde ise işler tersine gittiği için olsa gerek, liberalizm küfür olarak kullanılıyor.

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aman dikkat, patronunuz ‘seri katil’ olabilir

Murat Çetin 26.11.2012

Türkiye’nin dünyanın 10 büyük ekonomisi arasına gireceği yerli yersiz dillendiriliyor ya...

Bu şartlar altında bu laf tam bir palavradan ibarettir.

Niteliksiz işgücüne sırtını dayayarak üretim yapıp bununla sınıf atlayacağını düşünen biri ya bu çağda yaşamıyordur, ya da aptaldır veya düpedüz sahtekârdır.

Bu ürkütücü yaklaşım ya cari açık olarak ya da işçi ölümleri olarak topluma fatura ediliyor.

Üretilen mal ve hizmetlerin niteliğine değinmeye ise gerek bile yok.

Yapısal sorunlar ortada durdukça girdiğimiz en büyük ekonomi değil, “faili belli işçi cinayetleri” listesi oluyor. İş kazalarında Avrupa’da birinci, dünyada üçüncü sıradayız.

“Türkiye’de günde 172 iş kazasının meydana geldiğini ve her gün üç kişinin yaşamını yitirmesinin yanı sıra altı kişinin de iş göremezlik raporu aldığını” Çalışma Bakanı birkaç zaman önce söyledi.

Bu korkunç tablonun nedeni ise en son **beş kişinin ölümü 11 kişinin de yaralanmasıyla** sonuçlanan Samsun’daki **Eti Bakır İşletmeleri’nde** meydana gelen kazaya bakınca çok daha iyi anlaşılıyor.

Amonyak tank kapağının düşmesi sonucu oluşan kazanın kurbanı olan işçiler “iş yetiştirmek için hızlı ve güvencesiz” çalışıyorlarmış.

Normalde bir yılda yapılacak işi altı ayda yetiştirmeye çabalıyorlarmış.

Tamamen uzmanlık isteyen bir iş, firma tarafından daha ucuza mal edilmek için önce taşeron firmaya, sonra o taşeron firmanın da bir başkasına devretmesiyle bu gariban işçilere kalmış. Proje dışına çıkılarak acele edilince, bu yüzden tedbirsiz davranılması sonucu işin ehli olmayan işçilerin taammüden cinayetten hiçbir farkı olmayan ölümleri de kaçınılmaz oldu.

İş yetişsin yeter ki ölen ölür kalan sağlarla devam ederiz anlayışı, kısacası **“cinayet ekonomisi” o kadar içselleştirilmiş ki insanın kanı donuyor.**

Türkiye’deki kimsenin sorgulamadığı bu anlayışın bir kopyasını da bu nedenle Samsun’da görüyoruz.

Çünkü **bu işletmelerin sahibi olan holdingin Adana’da köprü barajı kapağının patlamasıyla on işçinin ölümüne yol açan şirketle de bağlantısı var...**

Daha da eskiye gidersek, 8 Eylül 2004 tarihinde, **Kastamonu Küre’de, Aşıköy Yeraltı Bakır Ocağı’nda tünel çalışmasında çıkan yangın sonucunda 19 işçi hayatını kaybetmesi, 19’unun yaralanmasıyla da bağlantısı var...**

Bir şey daha var ki işçiler ölürken şirketin de önü açılmış, dünyanın sayılı firmalarından birine dönüşmüş...

İşçi-işveren-sendika: Yok birbirimizden farkımız

Bırakın sanayileşmeyi, tarım istihdamının hâlâ ağırlığını koruduğu bir ekonomik yapı içinde işçi sınıfının cılızlığını, sınıf bilincinin eksikliğini, sendikasızlaşmayı doğal karşılayabilirsiniz...

Ancak yıl 2012 ve biz hâlâ Türkiye’de sendikalaşmanın yeterince gelişemediğinden, devletin “örgütlü topluma” yönelik şüphesi ve “ben izin verdiğim kadar” yaklaşımından mustaribiz.

Üstelik **diğer sivil toplum kuruluşları gibi sendikalar da devlete göbek bağıyla bağlı.** Tıpkı devletin gözünün içine bakan çakma burjuva sınıfı gibi...

İşçisinin de işverenin de sendikasının da ikbal kapısı olarak gördüğü devlet de herkesi ve her şeyi kontrol eden mekanizmasıyla bu unsurların gelişimini engelliyor hâliyle. Demokrasinin ve sosyal devlet ilkesinin de...

Güvenliksiz ortamlarda güvencesiz bir şekilde karın tokluğuna çalıştırılan niteliksiz işgücü mü, işçileri öldürerek zenginleşeceğini düşünen işveren mi, asli işini yapıp işçinin çıkarlarına odaklanması gerekirken bir avuç milletvekili olma kuyruğundaki azınlığın elinde oyuncak olan sendikalar mı bizi ilk on ekonomi içine sokacak?

Gemi filikasına kum torbası yerine işçi dolduran aymazlıkla, bunu denetlemeyenin suç ortaklığında yoksul işçileri öldürerek mi en büyük ekonomi olunacak?

Bu yazıyı yazarken, az önce arkamda sallanan prizin yuvasından çıktığını gördüm ve kimseye zarar vermesin diye yerine itirmek istedim. Ateşler çıkartarak çarptı beni... Sonrasında binanın önüne hava almak için çıktığımda ise aynı kamu binasının tadilatında çalışan işçilerden iki tanesinin iskeleden düştüğünü öğrendim. Kırıkları olduğu kesinmiş, umarım daha kötüsü değildir, benim kadar şanslı olmasalar da dilerim bir an önce sağlıklarına kavuşurlar.

Her yıl düzenli bin işçiyi “seri katil” soğukkanlılığıyla katleden ekonomiler sadece “cinayet ekonomisi” yarışında ön alır, ilk on için “önce insan” diyebilecek noktaya gelmek gerek.

Anlaşılan siyasetçiye sadece Gazze’deki mezalime ağlamak oy getiriyor; yoksa gözümüzün önünde ve her gün düzenli katledilen ülkemizdeki işçileri de görürlerdi...

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hukuk Orta Asya, demokrasi Nikaragua

Murat Çetin 03.12.2012

28 kasımda yayımlanan “**Dünya Adalet Projesi**”nin **2012 Hukuk Düzeni Endeksi’nde Türkiye, “temel hakların korunması”nda 97 ülke arasında 76. sırada** yer aldı.

Hâlbuki temel hak ve özgürlüklerin ilk başında yer alan “**yaşama hakkı**” tüm hakların da kaynağıdır...

Vatandaşının en temel haklarını bile “ihlal edilemez” bir noktaya taşıyamayan bir ülkenin başka haklar noktasında vatandaşına cömert davranmasını beklemek çok akıllıca olmasa gerek.

Aynı rapora göre Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkeleri arasında konumlandırılan **Türkiye, ceza adaleti açısından 71., asayiş ve güvenlik açısından 70. sırada** bulunuyor.

İnsan hayatının “bu kadar ucuz olduğunun” kabul edildiği bir ülkede; kadınların da, Alevilerin de, işçilerin de, Kürtlerin de bırakın başka hakları, yaşadıkları fazladan bir günü yanlarına kar saymaları gerekir.

Bütün siyaset kurumunun ve hukuksal düzenlemelerin temel hedefi, bireyin insan olmaktan kaynaklanan, doğuştan sahip olduğu en asli hakları olan “hayat, hürriyet ve mülkiyet” haklarını korumak olmalıdır.

Ancak “olması gereken”, sözkonusu ülke Türkiye olunca terse dönüyor; devlet, vatandaşın üzerinde, vatandaşa karşı korunması ve kollanması gereken bir yüce güce dönüşüyor.

O yüzden ki **167 ülkeyi** kapsayan “**Dünyada Demokrasi Endeksi**” araştırmasında **Türkiye**, 2008’deki son araştırmaya göre iki basamak düşerek, 2010’da **89.**’luğu **Nikaragua**’yla paylaşıyor, **Tanzanya** ve **Uganda**’nın da bulunduğu **melez rejimler** grubunda yer alıyor.

Kurda kuzu mu emanet ettik?

Bu tablonun doğal bir sonucu olarak ise görevi, bireylerin hak ve özgürlüklerini korumak olan devlet, bireyin haklarına tecavüz edenleri taltif edip, mağdurları ise görmezden gelmeye devam ettiği eylemlerine bir yenisini daha ekledi.

Türkiye, kendisine bir **Kamu Başdenetçisi** seçti, biz de onun kimliğine bakarak, devletin saklamaya hiçbir zaman ihtiyaç duymadığı zihniyetini bir kez daha gördük.

Türkiye’nin 2012 yılı İlerleme Raporu’nda Kamu Denetçiliği Kurumu ile ilgili “hukukun üstünlüğü ve insan hakları konularına yönelik olarak idarenin işleyişine ilişkin şikâyetleri incelemekte ve önerilerde bulunmaktadır” yazıyor.

Ve devam ediyor; “Kamu Denetçiliği Kurumu’nun kurulması, vatandaşların haklarının güvence altına alınmasında ve kamu yönetiminin hesap verebilirliğinin sağlanmasında önemli bir adımdır”.

Bu görev tanımıyla seçilen kişinin sicili karşılaştırıldığında, şahsın en uygun aday olmadığı çok açık. Üstelik bu adayı diğer adayların arasından AK Parti çekip çıkarttı ve AK Partili milletvekilleri seçti. Tam bir “ileri demokrasi”...

Dünya, “insan”ın en kutsal sayıldığı bir dönemi yaşıyor; biz, “insan”ı yok sayan bir anlayışı egemen kılmayı sürdürüyoruz.

Peki, bu daha ne kadar devam eder?

Ben ekonomik açıdan söyleyeyim, edemez.

Sürdürülebilir yüksek büyüme talep edildiği sürece...

Tarihinin en düşük yurtiçi tasarruf oranı sürdüğü sürece...

İhracat yapmak için enerji ve ara malı ithal edildiği sürece...

Türkiye yabancı yatırıma muhtaçtır. Yabancı yatırımı çekmek için ise en önemli koşul “hukuk devleti”dir.

Geçen hafta *Taraf*’taki röportajında **Eser Karakaş** Hoca **ekonominin gelişimi için de hukuka olan ihtiyacımızı** hatırlatmaktaydı:

“Türkiye’nin büyümesi için hukuk devleti gerekiyor. En önemli iktisadi girdi ‘hukuk devleti’ olacak. Eskiden büyüme hukuk devletini üretiyor denirdi, hayır, şimdi hukuk devleti büyümeyi üretecek. Dünyada sermaye hareketleri o kadar yaygınlaştı ki eskiden büyümenin ana motoru ulusal tasarruf oranlarıydı, artık küresel bir tasarruf havuzu var. Kim bu havuzdan daha hızlı kaynak çekerse o daha hızlı büyüyecek. Küresel havuzdan size

aktarılan kaynak birisinin ürettiği tasarrufu bize emanet etmesi demek. Bunu emanet etmesi için de bizim emanet edilebilir hukuk sistemine sahip olmamız lazım."

Eser Hoca'nın hukuk temelinde özetlediğinin arka planında ise bir ülkedeki "iş yapma kolaylığı" da var. Dünya Bankası'nın her yıl yayınladığı "**Dünya İş Yapma**" raporunda Türkiye 184 ülke arasında geçen sene 68.'ydi bu sene ise **71.** basamağa geriledi.

Türkiye, yabancı yatırımcının ilgisini çeken bir başka listede, **183** ülkenin, **yolsuzluk** ve **rüşvet** sıralamasının yapıldığı **şeffaflık listesinde** geçen yıl 56. iken, bu yıl beş basamak gerileyerek **Küba** ve **Letonya** ile birlikte **61.** sırayı paylaştı.

Kısacası, **ülke olarak demokrasi ve hukukta yeriniz neredeyse, ekonomide de daha fazlası olmuyor...**

mcetin@istanbul.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Simpsonlar'ı eleştiren Bush kafası gibi...

Murat Çetin 10.12.2012

Sanırım biz henüz **inovasyonun** ne olduğunu tam kavrayabilmiş değiliz.

Kavrasaydık, **İnovasyon Haftası**'nın açılış konuşmasında, "**toplumsal değerler zincirinin tepesine yaratıcılığı, her düzeyde inovatif insan fikrini koymak gerektiğini, bu fikrin her düzeyde yaratıcılığı teşvik edeceğini**" gayet güzel ifade eden TİM Başkanı **Mehmet Büyükekşi**, yine açılış konuşmasında "**Biz, kendi tarihimizi böyle göremeyiz ve görmeyeceğiz**" diyerek genç nesilleri kendince bir tarih bilinciyle yetiştirmekten bahseden Başbakan **Recep Tayyip Erdoğan**'a en başta itiraz ederdi.

"**Ecdadını korumak**" için bir dizi yasaklamak üzere yasa teklifi hazırlayan, yabancı bir çizgi filme ise "**çocukları korumak amacıyla**" ceza veren bir zihniyetle mi inovasyon devrimi gerçekleştireceksiniz?

Çünkü **yeni fikirlerin üretimi için yasak değil özgürlük, kural değil serbestlik gerekir...**

Bu yüzden, "**icat çıkarma**", "**sürüden ayrılanı kurt kapar**", "**eski köye yeni adet getirme**", "**başımıza yeni iş açma**" diyen bir zihniyetin ilk önce yıkılması; sonra da Türkiye'nin, Başbakan'ın neredeyse her konuşmasının sonunda tekrarladığı, "**2023'te dünyanın en iyi 10 ekonomisinden biri olacağı**" hedefine varabilmesi için yaratıcı fikirlerin önünün açılması gerekir...

Ama lafla peynir gemisi yürümüyor...

Sonunda kendi gibi düşünmeyen herkesi sadece dışlayarak değil, cezalandırarak da hizaya getirmeye kalkan bir zihniyetin esaretine girdik.

İnternet yasakları, kitap gazete yasakları derken iş hoşa gitmeyen yazarları, filmleri yasaklamaya, sansürlemeye vardı.

"**Gerçekle ilgisi olmadığı**"nı yazmasına rağmen bir televizyon dizisi hedef alınarak bundan sonrakilerin

ayağını denk almasına yönelik yasa girişimleri bir yandan yapılırken, “**neyin kafasını yaşadığı**”nı kimsenin anladığını sanmadığım, bizim için iyi olanı bizden daha iyi bilen bir başka üst kurul, “çocuklar için çizgi film” sandıkları tüm dünyada fenomen olmuş yabancı bir diziye ceza kesiyor, Türkiye’yi cümle âleme madara ederek, üçüncü dünya ülkesi nasıl olunmuş en güzel örneğini sergiliyor.

ABD Başkanı **George W. Bush**, “**biz, Amerikan ailesini Simpsonlar’dan daha çok Waltonlar’a benzeterek yükselteceğiz**” demişti. Ama herkesi ve her şeyi eleştiren dizi üç gün sonra kendisine cevap verse dahi diziyi yasaklamamıştı. Çünkü o Amerika “aptal Bush” t-shirtleriyle gezebilen insanların ülkesi.

Biz ise **Tommiks** çizgi romanının yasağını 453 kitapla birlikte 63 yıl sonra kaldıran, ama hâlâ dünyanın en büyük fikir adamlarının, yazarların ve şairlerin eserlerini “Yasaklı Yayınlar Listesi”nde tutan bir ülke olmaktan kurtulamıyoruz. Kurtulmayı bırakın şimdi de “ileri demokrasinin” bağnaz kelepçeleri ortalıkta şakırdıyor.

“Zenginliğin kaynağı özgürlüktür”

Küresel rekabette tek belirleyici olan “yenilikçilik” ancak farklılıkların zenginliğiyle olurken, biz farklı olanı daha çocuk yaşta ailede, sonrasında ise okulda “törpülüyor”, “uslu olması” yolunda bir de üstelik ödüllendiriyoruz.

Sonra iş öyle noktalara varıyor ki tez çalışması yüzünden akademisyenlerin üniversiteden ilişkileri kesiliyor.

Farklı olanın hayatta kalmasına izin verilmeyen bu floradan yaratıcı beyinlerin yetişmesini beklemek sadece hayal. Çünkü **yaratıcı beyinler özgürlükler ortamında yetişir. Özgürlük ile zenginlik de doğru orantılıdır. Bir ülkede demokrasi ve özgürlükler ne kadar yaygınsa, ülke aynı oranda zengindir.**

ABD’yi dünya lideri yapan, bilim ve icatları desteklemesi yanında özgürlükler ülkesi olması ve dünyanın dört bir yanından yaratıcı insanlara kucak açmasıdır.

Biz hâlâ darbe anayasasından kurtulamamışken ABD Anayasa’sında bilimsel yaratıcılığı desteklemek üzere Kongre’ye; “bilimsel gelişmeyi ve yararlı sanatları özendirmek amacıyla, sınırlı süreler dâhilinde olmak üzere yazarlara ve mucitlere özel haklar tanıma yetkisi” verilmiştir.

Biz liderlerimizin askerî şahsiyetleri ile övünürken Amerika’nın kurucuları sayılan şahsiyetlerden iki tanesi **Benjamin Franklin** ve **Thomas Jefferson** bilim adamı olarak tanınır.

Amerikalı siyasi liderlerin bilgiye yaklaşımı, diğer ülkelerden bilim adamlarının ülkede sıcak karşılanmasını da sağlamıştır. İngiliz kimyacı **Joseph Priestley**’den Alman fizikçi **Albert Einstein**’a, İtalyan **Enrico Fermi**’den İskoç **Graham Bell**’e kadar bilim adamlarını bu ülkeye çeken en başta özgürlüklerdi...

ABD, her türlü fikrin serbest bir “piyasa”da birbiriyle yarışabildiği, yasakçılık zihniyetinin zararlı sonuçlarını bilen bir ülke olduğu için 334 adet Nobel ödülü sahibi. Biz ise bir tanesine hasbelkader sahip olduk ama kazandırana da yapmadığımızı bırakmadık.

Halkı güdülmesi gereken bir sürü olarak görüp, sürekli ayar veren ve beğenmediğini yaşatmak istemeyen bir zihniyetle de daha fazlası olmuyor zaten...

“Atatürk’ü koruma” yasasından **“Muhteşem Süleyman’ı koruma”** yasasına ring seferi yapan benim zavallı ülkem...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)